

Matyu

¹ Ita, Yesu Keriso deyaairaaluu, deté wale wh̄irapené doirape aseýóló muló betelepó. Abraham-né deale naalené mepaae wh̄i deté fóló, Depit dealepó. Depit-né deale naalené mepaae wh̄i deté fóló, Yesu Keriso dealepó. ² Ai wh̄irapené doirapeta i ape.

Abraham-né Aisak dealepó. Aisak-né Jekop dealepó. Jekop-né ti Judaró ama nomarapetamo dealepó.

³ Judané Peres-ró Seratamo dealepó. Atimaamoné hamata, Tamar-pó. Kale wh̄i Peres-né Hesron dealepó. Hesron-né Ram dealepó.

⁴ Ram-né Aminadab dealepó. Aminadab-né Nason dealepó. Nason-né Salmon dealepó.

⁵ Salmon-né Boas dealepó. Boas-né ama hamata, Rahab-pó. Boas-né Obed dealepó. Obed-né ama hama ti Rut-pó. Obed-né Jesi dealepó.

⁶ Jesiné ti kale t̄eteróló kaae tare doasi topo wh̄i Depit dealepó. Depit-né Solomon dealepó. Solomon-né hamata, Uria-né dokale so wulia betepa, kale doasi topo wh̄i Depit-né dokalepó.

⁷ Solomon-né Rehoboam dealepó. Rehoboam-né Abaija dealepó. Abaijané Asa dealepó.

⁸ Asané Jehosapat dealepó. Jehosapat-né Joram dealepó. Joram-né Usia dealepó.

9 Usiané Jotam dealepó. Jotam-né Ahas dealepó. Ahas-né Heseikia dealepó.

10 Heseikiané Manase dealepó. Manasené Amon dealepó. Amon-né Josaia dealepó.

11 Josaiané Jekoniaró ama nomarapetamo dealepó. Ai wh̄rapeta, kale Israel fake so wh̄i b́oe wh̄rapené Babilon hae kwiapaae wae sóró faaitere alimó dealepó. 12 Atéro, atima u Babilon hae kwiapaae wae sóró fele sisópaae

Jekoniané Sealtiel dealepó. Sealtiel-né Serubabel dealepó.

13 Serubabel-né Abiud dealepó. Abiud-né Eliakim dealepó. Eliakim-né Asor dealepó.

14 Asor-né Sadok dealepó. Sadok-né Akim dealepó. Akim-né Eliud dealepó.

15 Eliud-né Eliasar dealepó. Eliasar-né Matan dealepó. Matan-né Jekop dealepó.

16 Jekop-né Maria dokale wh̄i Josep dealepó. Mariané ti Yesu dealepó. Ai sekéta, so wh̄i feané Kerisopó du betere wh̄ipó.

17 Atéro, i doi mole wh̄irape deté wale wh̄i Abraham-mó kaae sóró bitiré wóló, Depit betale alimó sókó wale wh̄rapené doirape fea touróturaalu, 14 wh̄irapepó. Téro, Depit betale alimó kaae sóró bitiré wóló, kale b́oe wh̄rapené atima u Babilon hae kwiapaae wae sóró bitiré fele alimó sókó wale wh̄rapené doirape fea touróturaalu, 14 wh̄irapepó. Téro, u kale Babilon hae kwiapaae wae sóró fele alimó kaae sóró bitiré wóló, Kótóné so wh̄i t̄eteróló kaae tanópóló, sóró betero betere wh̄i Keriso betale alimó sókó

wale wh̄irapené doirape fea touróturaalu, 14 wh̄irapepó.

Yesu Keriso deale fo

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Keriso etéro dealepó. Ama hama Maria ą dokaai tukóló betéro betere wh̄i Josep-tamo kuni h̄ale betepatei, D̄ei Kepe Wisiné naale eró betepa kelalepó. ¹⁹ Atépa, kale so dokaai yale wh̄i Josep ą me dowi alakélé ini, mo donoi wh̄i wisinaale betereteiné so wh̄i feané erateremó, kale so ą hale yaqsóró, kikití tokó daalaai kisipa mualepó.

²⁰ Atei kisipa mutu betepa, nokenarótei Talené *ensel*-né Josep-paae duraalu, “Depit-né deté wale wh̄iné naalema Josep-ó, Mariané ai ere naaleta, kale D̄ei Kepe Wisinétei eró betepa ya haleni, naao sopa dokaai dapesó fae. ²¹ Ama ai ere naale detepata, ti so wh̄i feané du betere dowi alamó saaire kwia tokóló kemeróló tao saalopóló, ama doi Yesu mulae,” yalepó.

²² Ai alarape feata, h̄ale kaayóló ini, Talené fo eratere kóló wh̄iné mo taketi aseýóló muló betere fo dokonóturaalu, yalepó. ²³ Ai fo i ape. “Betą so seimale wh̄i metamo kunipatei, naale yaalopó.

Ai naale deyóló betepa so wh̄i feané ą kilituraalu, ita Emanuel-pó yaalo ai ape,” erapó. Ai fo bete feteyóló Kótó d̄atamo betepapó.

²⁴ Atéró, kale wh̄i Josep ą turukó horóló, Talené *ensel*-né nokenaró ąpaae yae yale alatóro sya fóló, kale so Maria dokaai ama bepaae dape salepó. ²⁵ Téyaletei, ama somatamo kotere ala

ini, hale bitiré fóló kale so naale detepa, Josep-né ai naalené doi Yesu mulalepó. Atéyale k̄lipaae ti atimaamo kwęalepó.

2

Suka hoterepaae betere wh̄rapené Yesu deóló betere kelale fo

¹⁻² Judia hae kwiamó t̄ne Betelehem be huluamó, Yesu deyale k̄lipaae etéyalepó. Jerusalem bemó Herot ą doasi topo wh̄j betale sukamó, kale h̄rené dere ala beté kisipare wh̄rape atima suka hotereró wóló, ai be huluamó betó mole so wh̄paae woseturaalu, “Kale Juda fake so wh̄j t̄teróló kaae tawaaire topo wh̄j-a, momó deyóló betere? Ti noatepae, d̄a suka hotereró bitu, ą deyóló betereitei kisipa yópóló, ó s̄amó daale h̄re d̄e yó tapa kolóló, ą aqmó bitu ama doi hale sóró horaai d̄a i wale ape,” yalepó.

³ Tétepa, doasi topo wh̄j Herot-né ai fo woseturaalu, ama kisipa feléni, ą doasi whaaliatu betalepó. Atétepa, kale Jerusalem be huluamó betó mole so wh̄jkélé ama mutere kisipa kaaetóro mutu betalepó. ⁴ Kale doasi topo wh̄j Herot-né so wh̄jmó Talepaae momaratere topo wh̄jrapero Moses-né yóló muló betere fo yó matere wh̄jrapetamopaae ape yóló woseturaalu, “Kótóné so wh̄j fea t̄teróló kaae tanópóló, sóró betero betere doasi topo wh̄j Keriso-a, mé bemó deyaalopóló as̄emó yóló muló betere?” yalepó. ⁵ Ti fo depa, atimané tokó mótu duraalu, Judia hae kwiamó t̄ne Betelehem be huluamó

deyaalopóló, mo taketi Kótóné ama kóló whjné aseyóló muló betere fo i ape.

⁶ “Juda haemó tene Betelehem be huluamó betó mole so whj diaaḡ kisipané-a, Juda fake so whj teteróló kaae tare topo whjrape kuamó, ḡkó doi munipó fo du bitu de? Meipó.

Kótóné so whj teteróló kaae tawaaire topo whj betḡ diḡ tuḡmótei, sókó waalo ai ape. Ai sekéné amata, *sipsip* hupurape teteróló kaae taru dere kaae, ḡḡlo Israel fake so whj teteróló kaae tawaalopó erapó,” yalepó.

⁷ Téró, Herot-né kale ḡrené dere ala bete kolóló kisipare whjrapepaae ape, fo kikiti yó faralepó. Atéro kale whjrape wapa, atimasisi bitu duraalu, “Diaaḡ kelalepó dere ḡre-a, noa sukamó kelaleé?” yóló wosetepa, atimané ḡpaae mo i be demótóróti kelalepóló, yalepó. ⁸ Ama atima Betelehem be huluapaae dotonaai duraalu, “Kale naale momó sóró beteréro kelaasepóló, mo wisiyóló kekḡe. Atéro kekenalemó, sóró betere tiki keletepa, ti mo hapale tétitóro ḡpaae ene ape. Ti ḡkélé ḡ aḡmó sinóló bitu, ama doi hale sóró horaairaalu, fenérapó,” yalepó.

⁹ Atéro, kale doasi topo whj Herot-né atimapaee yae yale fotóro wosóló, atima faai wale tikipaae furaalu, atima take suka hotereró bitu kelale ḡretóro ó ḡmó ḡḡle fu betepa kelalepó. Atétepa, atimakélé ai ḡre foleteti kelené kaae sóró felemó, kale naale deyóló betere tikimótóro kejyóló daane felepó. ¹⁰ Ai ḡrené dere ala kil-ituraalu, atimakélé mo doasi ḡkesené sinalepó.

¹¹ Atima ai bemó sókó felemó, kale naaleró hama Mariatamo betepa kólóló, atima bukutiri teyaró bitu, Doa Tale-ó yóló, ą hale sóró horalepó. Atéró, atimané kale naalemó hąle melaairaalu sóró wale wisi wisi ąlarape *kold kapakélé*, si keletómó bilitepa, felé kęlaa wale ąlakélé, *mur wel* węikélé, teyóló melalepó. ¹² Tale Kótóné kale whįrapepaae nokenaró atimané hae kwiapaae momó fesaae furaalu, Herot betereró faęse yale fo kisiparu, Herot betere tųró feni kae tųmó felepó.

Josep-ró Mariatamoné Yesu Isip hae kwiapaae dapesó fele fo

¹³ Atéró, atima fi sisópaae Talené *ensel* Josep noke firepaae wóló, nokenarótei duraalu, “Herot-né ai naale daairaalu kekąalo ai ape. Térapa, yąlo yąpaae ape dere alimó waasepóló, yą turukó holóló ai naaleró hamatamo dape sóró u Isip hae kwiapaae botokó fae,” yalepó.

¹⁴ Ai fo woseturaalu, kale whį ą mo dikitamotei turukó holóló, kale naaleró hamatamo dapesó u Isip hae kwiapaae faairaalu, felepó. ¹⁵ Atéró, kale whį Herot sukį tikimó waairaalu, atimaamo u Isip hae kwiamó bitiré felepó. Mo take Talené ama kóló whįné aseýóló muló betere foné duraalu, “Yąlo naale u Isip hae kwiamó betepa, ai hae kwia taaróló ape,” yalepó.

Ai fo dokonóturaalu, motóró yalepó.

¹⁶ Kale topo whį Herot-né ama yaaire ala kikiti hiróló kale hęrené dere ala kisipare whįrape dilikąletei, atimané kilirapóló ą mo doakale fopaae bualepó. Tétu, ama diki tare whįrapepaae yóló mulótu duraalu, Betelehem be huluaró ai hae

kwiamó tẹ mole ipu betamomó mióti teó sóró betó mole naalerapemó kaae sóró dilé fóló, ba fo tamo kemeyóló betó mole naalerapekélé mo fea dóló kemerae yóló dotẹyalepó. Ti aita hẹle meipó. Kale hõrené dere ala bete kisipare whịrapepaae wosetepa, atimané ẹpaae yó melale be de tuẹ muluraalu, atéro dóló kemerae yóló dotẹyalepó.

¹⁷ Ti aita hẹle tuẹmó kaayóló inipó. Kótóné ama kóló whị Jeremaiané i fo aseyóló muló betepapó.

¹⁸ “Rama bemó betere so Resel-né dekené sukị moló doasi du betepa,

mepaae so whịné ẹ kisipa felératere fo yalemó, mo wosenipó.

Ti noatepae, ama naale senaale fea sisiraae feleteinépó.”

Ti ai naalerape dele alata, kale yóló muló betere fo mo dokonóturaalu yalepó.

Nasaret be huluapaae momó fesaae fele fo

¹⁹ Téro etéyalepó. Kale doasi topo whị Herot sukịtikimó, kale whị Josep Isip hae kwiamó betepa, nokenaró Talené *ensel-né* duraalu, “Josep-ó, ai kale naale daairaalu du betale whịrapeta, ai sukẹle ape. ²⁰ Térapa, ya turukó horóló, ai naaleró hamatamo dape sóró u Israel hae kwiapaae tokó fae,” yalepó.

²¹ Tétepa, Josep ẹ turukó horóló, kale naaleró hamatamo dapesó Israel hae kwiapaae felepó.

²² Atéro Josep ẹ Judia hae kwiapaae bitị faai yaleteti, ai hae kwia kale doasi topo whị Herot betale sirimó, naalema Akelausiné tẹteróló kaae tarapó dere fo wosóló, witepa taaralepó. Talené ẹpaae nokenaró Judia hae kwiapaae bitị faẹse

yale fo kisipa iruraalu, Kaleli hae kwiamó tene Nasaret be huluapaae tokó felepó. ²³ Atéro feleteita, mo taketi Kótóné ama kóló whırapené ašemó duraalu,

“So whı feané ą Nasaret be hulua whıkópó yaalo ai ape,”

ere fo mo dokonóturaalu, atima Nasaret be huluapaae tokó felepó.

3

*Jon-né Yesu waaire tı alerótu betale fo
(Mak 1:2-8, Luk 3:1-18, Jon 1:19-28)*

¹⁻² Atéro bitiré wóló etéyalepó. Kale wı tópuratere whıkó Jon ą Judia hae kwia tuámó so whıkéle bitini, hıle kópu kęae fi tikimó sókó wóló beterepó. ą aimó betepa, mepaae ą beterepaae wuatere so whıpaae Kótóné fo wisi yó mótu duraalu, “Tale Kótóné ama hepen bemó teteróló kaae tare ala mió mo felekemó walapa, diáne du betere dowi ala taaróló, kisipa tiki feteyóló betae,” du betalepó. ³ Ti ąta, me kae mei, mo take Kótóné ama kóló whı Aisaiané waalopóló, bope du betale whıpó. Aisaiané ama aseyóló muló betere fo i ape.

“So whı bitini hıle kópu kęae fi tikimó, betı whı wóló daalu, fo fakeyóló duraalu,

‘Tale waaire tı donoróló aleyae,’ ” erapó.

⁴ Jon-né ama derótua yale kutita, *kamel* hupu nikiné aleyale kuti derótua yóo, ama sua yale tokélé hupu sekaęné aleale to sua yóo, yalepó. Ama nukua yale ęlakélé meke wıró ero nusu-tamo maaté nukua yalepó. ⁵ Jerusalem be hulua

taaróló wua yale so whíkélé, Judia hae kwiamó betó mole so whíkélé, kale Jordan wẹi felekemó betó mole so whíkélé, mo fea ą beterepaae wua yalepó. ⁶ Atimané dowi ala fea hąkeamó yó mótua depa, Jon-né atima Jordan fole wẹimó tópurótua yalepó.

⁷ Téyaletei, Farisi whırapero Sadyusi whırapetamo so whı wẹi tópurótu betere tikipaae wua depa, ama atimapaae duraalu, “Dią dowi wuli kaae so whı dilikitu betere whırape-ó, Kótóné diątamo fopaae buturaalu kwia melaşóró, botokó fae fo né yaleé? ⁸ Diaağ ai du betere dowi ala taaróló, motóró kisipa feteyóló wapa, ti diaağ du betere alakélé mo kisipa tiki fetere whıné dere ala kaaetóró yae. ⁹ Diąta, Abraham-né deté wale naale senaale betereiteiné diąpaae me ala eralomeipóló kisipa muaşsé. Yąlo diąpaae mo i dere ape. I muó mole kaporapetei, Kótóné ama mo şumó Abraham-né naale senaale aleyóló beteranérpó. ¹⁰ Mepaae nirapetamo naaire du wisi olenitepa, ti diyóló si duku betere dolopaae taae deraalopó. Atéyaairaaluu, kutó talené ai ni baalemó kąwei ai bukó tare ape.

¹¹ Yąlo dią wẹi tópurótu betereiteita, diaağ dere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló wópóló tópurótu beterpó. Tétu betepatei, yąlo kılıpaae waaire whı betąta ę kaae meipó. ą mo doasi fotokọ bole whı betepa, ę naale belekąamale kaae, ą aqmó beterpó. ą atei kaae doasi fotokọ bole whı bitu, dią wẹi tópuróturaalu, ti kale Deı Kepe Wisiró sitamoné tópuraalopó. ¹² Ama naasené ti

kale *whit* o fumi beséné só fǒpóló, kǎayóló taae fótua dere ekepé fake tarapó. Kale *whit* duné fumirape ama fuóló taae faróló, mo *whit* ke maaté ti mulótua dere be dolopaae mulaalopó. Atéro fumirapeta, ti sukókélé feni hǎle dótóró tare si dolopaae fesekéé deraalo ai ape,” yalepó.

Yesu wẹi tópurale fo
(*Mak 1:9-11, Luk 3:21-22*)

¹³ Téro, Yesu ǎ Jordan wẹimó Jon-né wẹi tópurǒpóló, Kaleli hae kwia taaróló, Jon beterepaae walepó. ¹⁴ Tétapa, Jon-né Yesupaae yǎ wẹi tóपुरaalo meipóló seséyóló duraalu, “Naao ẹpaae yǎ wẹi tóपुरae dere-a, ẹ whị wisi betepa yǎ tóपुरaró de? Naaotei ẹ wẹi tóपुरaasepólópo,” yalepó.

¹⁵ Ai fo depa, Yesuné ǎpaae duraalu, “Aita mo deretei, mió ɗamoné i dere alané Talené ama so whị donoraaitere ala mo dokonǒpólópa, naao ẹ wẹi tóपुरae,” depa, Jon-né wisirapóló ǎ wẹi tóपुरalepó.

¹⁶ Atéro, Yesu ǎ wẹi tópuóló tétitóró hae taopaae taae hotepa kelalemó, ó hepen be tų tukwẹ fóló, Kótóné Dẹi Kepe Wisi ba hǒkósere kaae, ama tikimó bitị dorowalepó. ¹⁷ Atéro, ó hepen bemó fo tekerótu duraalu, “Aṭa, yǎlo yaala sókó fóló mo hosaa mole Naale ai ape. Ama dere ala fea yǎlo kilitu, ẹ mo doasi hẹkesené sinitu betera,” yalepó.

4

Yesu dée nǒpóló Satan-né sų sale ala
(*Mak 1:12-13, Luk 4:1-13*)

¹ Téró etéyalepó. Satan-né Yesu ą sų sóró dée nalópoló, so whíkélé bitini kópu kęae fi tikipaae Deį Kepe wisinétei ąlisóró felepó. ² ą aimó be deętereró dikiteretamo whį siki tamo bitu, ęla mo sawakélé néni wote siri hęle betaletikimó, ą mo wotené sinalepó. ³ Atéró betepa, dowi ala yópoló sų sóró dée nalatere sekę wóló ąpaae duraalu, “Yętamo Kótóné Naalemapata, ti i kanerapepaae bred o alée fae yae,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “I fo aseýóló muló beterańó.

‘Whį betere beteta, mo ęla nokoleteiné maaté bitini,

Kótóné ama dere fo fea woseturaalu bitiré fenérapó,’ ” yalepó.

⁵ Téró, kale dowi Satan-né Yesu ą Kótóné mo kae tęńó betere doasi be huluapaae dapesó fóló, aimó tęne momatere be mo ó hulua tómó daalalepó. ⁶ Atéró daaróló ąpaae duraalu, “Yętamo Kótóné Naalemapata, ti naautei yę haepaae tųwó derepae. Ti i fo aseýóló muló beterańó.

‘Yę a haepaae muni durupuraalu, kaponé kotóo sóró doalé yaęsóró,

Kótóné ama *ensel*-rapené naase tómó muni dorowópoló, yę tao sae yaalopó,’ ” yalepó.

⁷ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Ti i fokélé aseýóló muló beterańó.

‘Betę whįnékélé ą tęteróló kaae tare Tale Kótóné noa alakó déró kęae kelaai dapóló sų saęse,’ erapó,” yalepó.

⁸⁻⁹ Atéró kale dere kaae, momó dowi Satan-né ą mo doasi sokore hasi fosópaae dapesó holóló, i

hae kwia feamó kae kae doasi wh̄irapené t̄eteróló kaae tare alaraperó ai ala tuamó mole mepaae doasi wisi wisi alarapetamo yó mótu duraalu, “Yalo i dere fotamo naao mo bet̄a wosóló, ya ̄ aqmó bukutiri tearó bitu, doa wh̄-ó yóló ̄paae moma depa, ti ai ̄la ̄la fea naao t̄eteróló kaae tan̄póló, yalo yāpaae melaalopó,” yalepó.

¹⁰ Ti fo depa, Yesuné ̄paae duraalu, “Satan-ó, ya ̄ taaróló fae. Ti i asēyóló muló betere fo wosae. ‘Naao Tale Kótópaae bet̄a doasi-ó, yóló ̄ aqmó bitu, ama alatóró erótu betae,’ ” yalepó.

¹¹ Atétepa, kale dowi Satan-né Yesu taaróló foletamo, Kótóné ama *ensel*-rape wóló, ̄ tao salepó.

*Yesuné fo yó melaai kaae sale fo
(Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Atéró Jon *dipula* beteralépó dere fo Yesuné ama wosóló, ̄ Kaleli hae kwiapaae momó fe-saayóló felepó. ¹³ Atéró ̄ betere Nasaret be huluataaróló, Kaleli w̄ei k̄la felekemó t̄ene Kapeneam be huluapaae tokó fóló betalepó. Ai be huluata, Sepulun hae kwiaró Naptali hae kwiatamo tuamó t̄enapó. ¹⁴ Atéyaleteita, Kótóné ama k̄lóló wh̄ Aisaiané yóló muló betere fo dokonóturaalu yalepó.

¹⁵ Ai fo i ape.

“Sepulun fakeró Naptali faketamoné hae tikita, u kale Jordan fole w̄eiró Kaleli w̄ei k̄latamo molepaae eróló erapó. Ai hae tikita, Sepulun fakeró Naptali faketamoné haetei, Juda meire fake tokó fóló, atimané hae aleróló betó molepó.

16 Ai hae tikimó betó mole so wh̄i atima diliki dolomó beteretei, mió mo doasi d̄e wisi-naale kolóló betó mulapó. Mepaae so wh̄ita, sinitere alané dilikiró betepatei, mo d̄ei suka sókó huturaalu d̄eró betepa, ai d̄e tuamó betó mulapó,” fo aseyóló muló beterapó.

17 Atéyale sukamó kaae sóró, Yesuné ama fo so wh̄i feapaae h̄akeamó yó mótu duraalu, “Kótóné hepen bemó t̄eteróló kaae tare ala mió mo felekemó ai walapa, diaaḡ dowi ala taaróló kisipa tiki feteyae,” yalepó.

*Yesuné yó matere wh̄irape kaae sóró saletei
(Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)*

18 Atéró, Yesu ḡ kale Kaleli w̄ei k̄ela fóku sesek̄e durupu bitu kelalemó, Saimon doi mu-patei, Pitapó du betere wh̄iró ama noma An-drutamó h̄aleke wa w̄ei kulu tuapaae derótu beterepó. Ti atimaamota, ya siré kotere wh̄i tamopó. 19 Tétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamo ai ya su dere kaae, so wh̄i atéró siré kw̄eyaasepóló, d̄a fea betamó kutu-raalu, yaḡo diaamopaae yó melaalopa ḡ sya ape,” yalepó. 20 Ai fo depa, atimaamoné h̄aleke warape mulópóló taaróló, mo hapale t̄etitóró ḡ sya felepó.

21-22 Atéró ḡ tumó fu betalemó, me wh̄iró no-matamokélé daapa kelalepó. Ai wh̄i tamota, Sebediné naalema Jems-ró Jon-tamopó. Atimaamoné alimakélé atima fea w̄ei nukumó bituraalu, atimané h̄aleke warape tukó faletei, wisi wisiyóló numutu betepa kelalepó. Atétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamokélé ḡ sya ape,”

depa, kale wh̄i tamo mo hapale tétitóró turukó holóló, atimaamoné w̄ei nukukélé, alimakélé betepatei taaróló, ą sya felepó.

*Yesuné kisi daae mole so wh̄i wisirale fo
(Luk 6:17-19)*

²³ Atéró, Yesu ą ai Kaleli hae kwia tuąmó kuturaalu, Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó mole kisi fo wisi so wh̄i feané wosq̄póló, atimané fo wosetere be dok̄o yó maté kweyalepó. Atéturaalu, ai so wh̄i kuamó dowi hepo daae mole so wh̄iró mepaae tiki momaare so wh̄itamokélé wisiraté kutu betalepó. ²⁴ Ama so wh̄i fea atéró wisirótu beterapó deté kotere fo Siria hae kwiamó betó mole so wh̄iné woseturaalu, kae kae dowi kisi daale so wh̄ikélé, doasi dele su betere so wh̄ikélé, dowi kepe tepeyóló betó mole so wh̄ikélé, mepaae kae kae kisiné kele olopa olopa yóló sinaaitu betere so wh̄ikélé, mepaae momaayóló betere so wh̄ikélé, mo fea ą beterepaae dapesó wua depa, ama wisirótua yalepó. ²⁵ Atéró, kale Kaleli hae kwia taaróló wale so wh̄ikélé, Dekapolis hae kwia taaróló wale so wh̄ikélé, Jerusalem be hulua taaróló wale so wh̄ikélé, Judia hae kwiaró, Jordan w̄ei fóku uté t̄eró betó mole so fea ą beterepaae wóló, ama dere ala kelaai dapóló Yesutamo touyóló kutu betalepó.

5

*Du sokoremó Yesuné so wh̄ipaae yó mótu betale
fo
(Luk 6:20-23)*

1-2 Téro Yesuné kelalemó, so whị mo hãle ọla kaae wóló touró betepa, ą sokore du ąppaae holóló beterepó. Atéro betere mó, ama yó matere whịrape ą beterepaae walepó. Atéro wóló betó mupa, ama atimapaee yó mótu duraalu,

3 “Mepaae so whị dené yąlo kepe bete tuámó me wisi alakélé muni, mo yąyąrapó du betepa, ti Kótóné wisiró beterepóló hainé sukutu betae.

Ti noatepa meipó. Ai so whịta, Kótóné hepen bemó ęteróló kaae tare ala sóró ai tare ape.

4 Mepaae atima dekené sukutu wole du betere so whịta, Kótóné wisiró beterepóló hainé sukutu betae.

Ti noatepa meipó. Mió dekené sukóló wole du betere tei, take Kótóné atima tuę tiki feléaaló ai ape.

5 Mepaae naame yóló mo dua betere so whị ti Kótóné wisiró beterepóló, hainé sinitu betae.

Ti noatepa meipó. Kótóné hae tiki mo turó atimamó matepa saalopó.

6 Mepaae so whị de woteró wẹi nokoletamo du dere kaae, Kótóné mo donoi ala wisi eraairaaló ekele du betepa, ti Kótóné wisiró beterepóló hainé sukutu betae.

Ti noatepae, atétere so whịpaaeta Talené ama donoi ala mo ti sųraalo ai ape.

7 Mepaae so whị denétamo mené ąpaae me dowi ala eratepa me ọla meipóló hãle kemeróo, me whị sekei ala tuámó betepa kọlené sukutu tao sóo du betepa,

ti atétere so whị Kótóné kọlené sukutu tao sóró, atimané dowi alakélé ama kemeró betepa, hajiné sukutu beterópóló yae.

- 8 Mepaae so whị atimané hosaa tuámó me alatamo hosekényi, mo wisi alatóró erótu betepa, ti hajiné sukutu betae.

Ti noatepae, atétere so whịné ti Kótó mo kelaalopó.

- 9 Hghe sere ala ó bóe dele ala taalae yóló, filitere so whịta ti Kótóné wisiró beterapóló hajiné sukutu betae.

Ti noatepae, atétere so whị kilituraalu, ita Kótóné ama naale senaale beterapó yaalo ai ape.

- 10 Mepaae so whịtamo Kótóné mo donoi alamaaté erótu beteremó, kae kae sekeji alané só derótu betepa, ti Kótóné wisiró beterapóló hajiné sukutu betae.

Ti atétere so whịné Kótóné hepen bemó teteróló kaae tare ala sóró ai tare ape.

- 11 Diạ yạlo ala erótu beteremó, mepaae so whịné diạpaae kae kae sekeji ala eratepa, ó so whị feané keletómó kapala fo yóló faletepa, ó kae kae eratere fo yóló diạ só deratepakélé, Kótóné wisiró beterapóló hajiné sukutu betae.

- 12 Ti noatepa meipó. Take Kótóné ama kọló whịrapepaaekélé mió diạpaae ai erótu betere sekeji ala kaae, erótu bitipakalepó. Atérapa ó hepen bemó mole doasi dupu saaireteimó, mo kée yóló hajiné sukutu betae,”

*Keriso so whi i haemó kóró dɛtamo kaae betere-
apóló yale fo*

(Mak 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ “Diɛta, i haemó betó mole so whitamó kó felé kaae yóló ai betere ape. Téretei, kóné felé kemetepa, ti momó kae netéro felé bulaaloé? Mo meipó. Atéro felé initere kó me ala enénipó. Atétere kó taae faróló hae tikimó beseké yóló mupa, so whiné ɛiya ɛiya yaalo ai ape.

¹⁴ Diɛta, i haemó betó mole so whitamó mo dɛ kaae beteropó. Doasi sokore hae du tómó mo haɛkamó ɛ mole be hulua bóe whiné kelaqsóró, me ɔlané kinanénipó. ¹⁵ Atére kaae, mepaae whiné *lamp* sɛ dɛróló doasi ni fake aɔmó kinóló mulótimipó. Ti noa yɔpóló meipó. Be tuamó betó mole so whi fea dɛmó beterópoló kisipa mutu, sɛ dɛróló mulatere ni fake tómotóró haɛkamó mulótua dapó. ¹⁶ Atétu dere kaae, diɛ tuamó ere dɛ so whi feané kolópoló, haɛkamó dɛró betae. Atépa, so whiné kilituraalu, ó hepen bemó betere diaaɔ Ayané doi sóró horótu beterópoló, wisi ala haɛkamó erótu betae.”

*Kótóné tukóló muló betere foné erae ere ala
dokɔnale fo*

¹⁷ “Ɛ waleteita, Moses-né yóló muló betere foró Kótóné ama kóló whirapené yó melale fotamo tokóló aluraai wénitei, ai aɛmó yóló muló betere fo dokonaairaaalu wóló i betere ape. ¹⁸ Yɔlo diɛpaae mo i dere ape. Ó sɔró i haetamo kemeyaaí teópa, Moses-né yóló muló betere fo kwia mo sawakélé aluyaalomeipó. Atéyaalopóló muló

betere fo fea ḥṣókó feni, dokonóló motóróti eraalo ai ape. ¹⁹ Whi me dené i aseyóló muló betere fo mo sawakélétamo tikitepa, ó me whipaaekélé ai ala tukóló yae yóló yó matepa, ti atétere so whi Kótóné t̄t̄eróló kaae tare hepen be tuamó doikélé mo muaalomeipó. Téyaalotei, mepaae so whi dené kale yae yóló muló betere fo wosóló eróo, mepaae so whipaaekélé i fo sya fóló erae yóló yó melóo, du betere so whita, hepen bemó Kótóné t̄t̄eróló kaae tare aqmó doasi doi muaalo ai ape. ²⁰ Yalo diappaee mo i dere ape. Diané dere mo donoi ala wisinaalené kale Moses-né asemó ere fo yó mótu betere whiraperó, Farisi whirapetamoné du betere donoi ala t̄t̄eró bitinipa, ti ó hepen bemó betere Kótóné t̄t̄eróló kaae tare aqmó mo sókókélé faalomeipó.”

Dei tué muóló fopaae buturaalu whi daqse yale fo

(Luk 12:57-59)

²¹ “Mo take diaaq noutererapepaae yóló mulale fo i ape. Me whi mo ti dóló sukunaqse. Atétepa, ti ai whi a kwia moleteiné taleyóló só deraalo ai ape.

²² Atépatei, yalo diappaee dere fo i ape. Whi me dené ama no hamomatamo me bete munipatei, ḥale fopaae depa, ti atétere whi a kwia moleteiné taleyóló só deraalopó. Atétere kaae, whi me dené me whi hamoma eratere fo depa, ti atétere whi fo taletere whirape beterepaae dapesó faalopó. Téyaalotei, whi me dené ama no hamomapaae duraalu, ya topo doyóló kisipa tikikélé okokoi-ó depa, ti atétere so whi doasi kwia moleteiné mo ḥale dótóro tare dowi sipaae faai ai du betere ape.

23-24 Térapa, naao me ɔla Kótópaae hɔle melaai dapóló, kale momatere tikipaae sóró fe-nalemótamo, naao noné yɔtamo sekɛrapó depa, ti Kótópaae hɔle melaaire ɔla melaaiti folosóró, naao notamo mole sekɛpi teraayóló wisirae. Atéro nalo ti naao hɔle melaaire ɔla Kótópaae melaie.

25 Whi me dené yɔtamo fo tokótamo yaai yɔ dapesó fupa, ti diaamo tu tuámó furaalutei ɔ kisipa wisi mulóló, hapale donoraie. Até initepa, ti yɔ taletere whi beterepaaie dapesó fóló, fo tokótamo yóló, ai whinémo *dipula* be tɛteróló kaaie tare whirapené doasi topo whiné naase tuámó mulaalopó. Ai whiné amamo yɔ *dipula* beteraqsóró kisipa mutu dapó. 26 Yɔlo diɔpaaie mo i dere ape. Yɔ *dipula* betereitei sokópóló, dɔle mulale kwia belekɔamale sonaai *monikélé* mo turó kemeróló menitepa, ti yɔ *dipula* hɔle bitiré fóló, kemeróló duputere sukamó sokaalo ai ape. Meitepa, ti yɔ *dipula* hɔle betó tawaalopó.”

Nópu naqse yale fo

27 “I dere fota, diaaɔ taketi woseté wou betere-apó. ‘So ó whi nópu naqse,’ erapó. 28 Ai fo epatei, yɔlo diɔpaaie mo i dere ape. Whi me denétamo me so kelené kolóló kisipa tikiné au nukupa, ti atétere whiné ama hosaa tuámó nópu mo ai nale ape. 29 Naao turu kelenétamo yɔ dowi ala yópóló dée nalatepa, ti atétere kele sokóló taaie falae. Ti noatepae, naao tiki turó dowi si duku beterepaaie faqsóró, yɔ atéro dée nalatere tiki kwia tukóló taaie faróló, wisi tikipaaie fupa mo wisirapó. 30 Naao turu naasenétamo yɔ

dowi ala yópóló dée nalatepa, ti ai naase tukóló taae falatepa mo wisirapó. Ti noatepae, ya dée nalatere naase tukóló taae farénitepa, naao tiki turó dowi si duku beterepae faqsóró dapó.”

Whjné so tokó fateremó yale fo

(Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ “Upulé i fo aseýóló muló betereitei diaaq ai tuére ape. ‘Whj me dené ama sotamo tokó falaai depa, ti tokó fatere asé sóró fópóló sopaae melae,’ erapó. ³² Ai fota mo epatei, yało diapaae i dere ape. Whj me dené ama so me whjtaamo nópu nénipatei hãle tokó fatepa, ti soma amatei nópu nalatapó. Atéro tokó fatere so me whjnémo dokotepa, ti ai whj akélé nópu nukulapó.”

Talené doi yóló malo yaqse yale fo

³³ Yesuné atimapaee duraalu, “Take bitiré wale so whjpaee yóló mulale fo me i ape. ‘Naao Talepaae i ala mo yaalopóló, malo yale fo tikini, motoró eró tawae,’ erapó. ³⁴ Tépaitei, yało diapaae mo dirii fo i dapa wosae. Malo dere alakélé momókó yaqse. Naao dere fo diriróturaalu, hepen be doi yóló malo momókó yaqse. Ti noatepae, ó hepen beta, fea ala fea teteróló kaae tare Kótó betere tikipó. ³⁵ Ó diaaq dere fo diriróturaalu, i haekélé doi yóló malo momókó yaqse. Ti i haeta, Kótóné ama hó dée daaló betere tiki ai ape. Jerusalem be huluwa doi yólókélé momókó malo yaqse. Ti noatepae, ai be huluata, fea ala fea teteróló kaae tare doasi topo whj betere tikipó. ³⁶ Diaaq dere fo diriróturaalu, naase horóló kutiri teketere alakélé

momókó yaq̄se. Ti noatepae, naao topo niki mo betakélé d̄e niki ó diliki niki biliranénipó. ³⁷ Diñané me ala mo ipa, ti épó yalepótóró yae. Inipa, ti mo inipótóró yae. Naao ai dere fo mopó yópóló, mepaae kae kae h̄oko fotamo touróló dereteita, ti dowi Satan-né yae yóló t̄enatēpa dapó.”

*Mené sek̄ei ala eratepa tok̄q̄ melaq̄se yale fo
(Luk 6:29-30)*

³⁸ “Mo take yóló muló betēpa, diaaq̄ woseté wou betere fo i ape. ‘Wh̄i menétamo me wh̄i kele doratepa, ti menémo ama kelekélé dorae. Me wh̄inétamo me wh̄i sereke dukutēpa, ti menémo ama serekekélé dukae,’ erapó. ³⁹ Ai fo mo epatei, ȳalo diq̄paae i dere fo wosae. Me wh̄inétamo diq̄paae me dowi ala eratepa, ti diaaq̄mo atimapaae momó tok̄q̄ matere ala yaq̄se. Me wh̄inétamo ȳa faamumó okolope deké supa, ti me tikiró faamumókélé d̄ópóló yó melae. ⁴⁰ Mepaae wh̄iné ȳatamo fo tok̄q̄tamo yóló, naao deró betere kuti sokotēpa, ti me f̄loi kutikélé s̄ópóló sókó melae. ⁴¹ Mepaae wh̄inétamo, ȳapaae 1 kilomitamó ama q̄la q̄la beleróló fae yóló s̄etēpa, ti naaomo me beleróló, 2 kilomita alerae. ⁴² Wh̄i menétamo ȳapaae me q̄lakó kematepa, ti ama ai kematere q̄la melae. Me wh̄inétamo naao me q̄lakó kapala asiri saai dapóló ȳapaae wosetēpa, melaalomeipóló ama dere fo sisópaae eraq̄se.”

*Bóe wh̄ipaae yaala sókó fae ere fo
(Luk 6:27-28, 6:32-36)*

⁴³ “Taket̄i yóló muló betēpa, diaaq̄ woseté wou betere fo i ape. ‘Naao be wh̄i so wh̄ipaae

yaala sókó furaalu, bóe whị h́óróló b́oe du betae,' erapó. ⁴⁴ T́epatei, yaalo diḗpaae i dere ape. Diaaḗ b́oe wh́irape h́eḗesené sinóló yaala sókó furaalu, wisi ala erótu betae. Mepaae wh́inétamo diḗpaae sekḗi ala eratepa, atétere wh́i Tale Kótóné tao sóró, kisipa tiki wisi mulópóló momarae. ⁴⁵ Atétepa, ti diḗ ó hepen bemó betere diaaḗ Ayané naale senaaletóro betaalo ai ape. Talené suka dḗrótu betereteita, dowi ala dere so wh́ipaaekélé, wisi ala dere so wh́ipaaekélé erótu beterapó. Ama hali anatare alakélé, dowi ala du betere so wh́iró donoi ala du betere so wh́itamo wusurópaae anótua dapó. ⁴⁶ Diḗnétamo, mepaae diḗ h́eḗekené sukóló yaala sókó fole so wh́ipaae maaté yaala sókó fu beteretei doasi alapakó, Kótóné diḗmó dupu melaalopóló de? Ti kale *takis moni* siré kotere wh́irapenékélé atei kaae ala dua dapó. ⁴⁷ Diaaḗ mo no ne apupaae maaté naamei fo yóló, kḗleó du betere-a, ai doasi alaé? Ti mepaae Kótó tuḗ inire so wh́inékélé ai ala dua dapó. T́epatei, h́ale mo so wh́ipaaekélé naameiné kḗleó du betepa, ti mo doasi ala ai ape. ⁴⁸ T́erapa, ó hepen bemó betere diaaḗ Aya ḗ me wisi ala yaḗyaḗi, mo ti sḗru ere kaae, diḗkélé wisi alatóro eraté fóló, Talené ama ala mo ti sḗre wh́i betae.”

6

Mepaae yaḗyaḗre so wh́i tao sae ere fo

¹ “Diaaḗ du betere wisi ala so wh́iné kolóló dukirópóló, momókó yaḗse. Diaaḗ dere wisi ala tamo kolóló dukirópóló du betepa, ti ó

hepen bemó betere diaaḡ Ayané melaaitere dupu saalomei ai ape.

² Até yaḡsórópa, diḡné mole ɔla ɔlarape mepaae yaḡḡare so whimó ḡḡe melaai depa, ti tiki tuḡpaae dorutei tó tikiné ḡḡe sikilitere whirapené wisi ala dapó yópóló, du betere ala kaae mo yaḡse. Ti ai whirapenéta, fo wosetere berapemókélé, tu tómókélé, so whiné atima doi hale sóró horópóló kisipa mutu, touró betere so whiné keletómó dua dapó. Yaḡo diḡpaae mo i dere ape. Atétere whirape atima me dupu kaae saalomei, mo sumótóró ai sóró tare ape. ³ Térapa, naao ɔla ɔla mepaae yaḡḡare so whimó ḡḡe melóló, yaḡo etei kaae ɔla melalepóló kisipa yó tani, mo keterae. ⁴ Diaaḡ mepaae ɔla ɔla yaḡḡare so whimó materetei so whi feané kelaḡsóró kikiti melae. Ti atéró kikiti dere ala keletere Aya Talené amatóró diaaḡ ai dere alamó dupu melaalopó.”

*Yesuné moma etéro yae yóló yó maletei
(Luk 11:2-4)*

⁵ “Téyaalopa, diaaḡ Talepaae momaturaalu, tuḡpaae dorutei wisire nisiyóló ḡḡe sikilitu betere whirapené dere moma kaae mo yaḡse. Ti atimané momaturaalu, fo wosetere berapemókélé, doasi tu tómókélé, so whi feané dukirópóló dua dapó. Yaḡo diḡpaae mo i dere ape. Atétere so whiné duputa me kae muni, mo sumótóró ai sere ape. ⁶ Téni, Talepaae moma yaairaalu, naao be dolopaae fóló tu kinóló bitu, kelené kilinire diaaḡ Aya Talepaae betḡ momayae. Atétepa, ti kikiti kinóló dere ala keletere Ayané diḡmó dupu melaalo ai ape.

⁷ Diaaḡ Talepaae momaturaalu, Kótóné ala kisipa inire wh̄irapené bete munire forape h̄ale h̄oko deté fu dere kaae yaḡse. Ti atimané atéro f̄olo s̄iyóló dere momata, Talené wosaalopóló kisipa muóló dua dapó. ⁸ Térapa, atimané ai dere ala kaae diaaḡkélé yaḡse. Ti noatepae, diaaḡ yaḡḡare ɔla aḡpaae wosaai teópatei, diaaḡ Ayané ama mo kisiparapó.

⁹ Térapa, diaaḡ Talepaae momaturaalu etéro yae.

‘Hepen bemó betere ḡané Aya-ó, Ȳata dowi ala mo bet̄akélé muniruraalu, naao ere ala mo kaepó. Téreteiné ȳata, fea alané bete Tale betepa, so wh̄iné naao doi hale sóró horóló, mo doasi doi mulópoló yae.

¹⁰ Naao t̄eteróló kaae tare aḡmó mole ala wisi-naale wópoló yae. Naao kisipa mole ala ai hepen bemó irure kaae, i haemókélé atérópoló yae.

¹¹ ḡané mió i be ḡemó naaire ɔlakélé naao s̄umó aḡae.

¹² Mepaae wh̄irapené ḡapaae erale dowi ala kwia ḡané tani, me ɔla meipóló h̄ale kemerótu yale kaae, ḡané dowi ala kwiakélé naao h̄ale kemerae.

¹³ ḡa me dowi ala yóló dée naaire tikipaae aḡisóro faḡsóro, naao seséyóló t̄u wisitei yó mótu betae.

Téturaalu, ḡa dowi ala yópoló sesemeratere bóe wh̄iné só deraḡsóropa, ai t̄u naao seséyóló ḡa tao sae, yóló dua yae.

¹⁴ Ti mepaae wh̄irapené ḡapaae erale dowi alatamo, me ɔla meipóló h̄ale kemeratepa, ti ó

wh̄irapenékélé be fulukóló ɔlémi saalomeipó.
 21 Ti naao wisi wisi ɔla mole tikimótóro naao
 hosaakélé mo turó ai mole ape.

22 Naao keleta, ti tiki turó deṛó betere *lamp* s̄a
 s̄u ai ape. Naao kele tamo wusuró wisipa, ti tiki
 turó deṛó falapó. 23 Téní, naao keletamo dilikipa,
 ti tikikélé turó dilikirapó. Naao tiki tuamó ere
 deṛtamo aluróló dilikipa, ti naao betere betekélé
 mo turó diliki yó falapó.

24 Bet̄a kutó diratere wh̄inétei teṛteróló kaae tare
 wh̄i tamoné kutó diranéipó. Ti me wh̄iné du,
 i kutó dirae, me wh̄inékelé i kutó dirae depa,
 atimaamo wusuróné kutó bet̄a wh̄iné diraaire
 mo sunipó. Ti noatepae, me wh̄i h̄oróló me
 wh̄ipaaemo heṛkesené sinóló yaala sókó fole ala
 yaalo ai ape. Ó me wh̄ipaaemo doasi heṛkesené
 sinóló yaala sókó fóo, me wh̄imo h̄oróló sisópaae
 eróo yaalopó. Tétereteiné bet̄a wh̄itei Kótóné ala
 eratere wh̄i betóo, *moni* dīa teṛteróló kaae tare
 wh̄i aṛróló, *moniné* kutó diratere wh̄ikélé betóo,
 enénipó.”

*Nokole ɔla ó deraaire kutimó whaalia yaṛse ere
 fo*

(Luk 12:22-31)

25 “Térapa, yaṛo dīapaae i dere ape. Dīa betere
 beteta diaaṛ naaire ɔla ó wēi nisiyóló ē noa
 naaloé? ó kuti noa deraaloé? yóló, whaalia du
 betaṛse. Ti ai ɔla ɔla-a, doasi ɔlapa whaalia du
 betere? Yaṛ betere beteta, ti mo doasi topo ɔla ai
 ape. Naao deró betere kuti-a doasi topo ɔlapa,
 whaalia du betere? Naao tikita, ti mo doasi topo
 ɔla ai ape. 26 Barapepaae eratere ala dīané kisipa

muae. Atimané naaire ɔla wae bilitere ala ó ɔla sóró bepaae mulatere ala dua de? Tétumitei, ó hepen bemó betere diaaɔ Ayané atimané naaire ɔla sʉmó mótua dapó. Ti ai barapeta doasi ɔla meitei, ama tao sua dapó. Ti diɔ so whʉta, mo doasi ɔla beterepa, ama kisipa keteraalopóló de? ²⁷ Me whʉné ama whaaliala dere alané ɔ bitiré faaire be deɔ ama sʉmó hʉkili faranére? Mo meipó.

²⁸ Diɔ kuti noa deraaloé yóló, whaaliala du betere-a, kale hʉko yó mole nerape kisipa muae. Ti atima kémi bisikóló kuti nomotere ala dumipó. Mo meipó. ²⁹ Tépateti, yaɔo diɔpaae i dere ape. Mió i yó mole nerapené ere au wisiné kale doasi topo whʉ Solomon-né sua yale kuti wisinaalené ere aukélé mo teraae falapó. ³⁰ Diɔ tuɔ tiki tiratere ala tómó dakeró betere whʉrape-ó, i haemó yó mole nerapeta, mió betɔ yóló dóta, doyaaire ɔlatei, Kótóné ama mo wisiyóló aurótua dapó. Ti Talené ai ne aurótu dere kaae, diaaɔ saaire kuti diɔmó sʉmó melaalomeipóló du bitu de? ³¹ Atérapa, ɔlaró weɔtamo noa naaloé? ó kuti ɔ noa saaloé? yóló, whaaliala du betaɔse. ³² Ti noatepae, haɔle hʉko betó mole so whʉrapené ai ɔla ɔlarape saaitapóló doasi ketekɔ butu beterepa. Tépateti, diɔné ai yaɔɔ du betere ɔla ɔlata, ó hepen bemó betere diaaɔ Ayané ama mo kisiparapó. ³³ Térapa, folosóro Kótóné ama teɔteróló kaae tare alaró, mo donoi ala wisinaaletamota, mo doasi bete mole alapa, ketekɔ buóló erótu betae. Atétepa, ti mepaae yaɔɔtere ɔla ɔlakélé fea Talené ama mo sʉmó

melaalo ai ape. ³⁴ Atérapa, dó be demó noa ala yaaloé yóló whaalia du betaqse. Ti dó be demó yaaire alata, ai be demótóro erópóló yae. Upaae bitiré faaire be demó yaaire sekçi ala, mió i be demó dere alatamo touraqse.”

7

Mepaae so whjné dere ala taleyóló só deraqse ere fo

(Luk 6:37-38, 6:41-42)

¹ “Diq Tale aqyóló mepaae no ne hamomané dere ala taleyóló só deraqse. Ai ala deremó, Talené diqkélé taleyóló só deraqsórópa taalae.

² Ti noatepa meipó. Mepaae so whjpaee diqné me noa kaae ala eróló tale itikimó, ti naao me whjpaee ai erale ala mo sutoró Talené yapaaekélé eraalo ai ape. Naao me noa kaae ala me whj hamomapaee erélipa, ti ai erale sutoró Talené yapaaekélé eraalopó.

³ Naao kele dolomó doasi ni fake bupatei bunire aqyóló, naao no hamomané kele dolomó sawatamo bole mome kolóló, no-ó, naao kelemó ai bole mome sokaalopa maé dere fo-a, noatepa du betere?

⁴ Naao kele dolomó bole doasi ni fake-a, sokoni hqle bupatei, me no hamomapaee naao kele dolomó bole mome sokotapa maé fo-a, noatepa du betere?

⁵ Tó tikiné wisire nisiyóló hqle sikili du betere whjrape-ó, folosóro naao kele dolomó bole doasi ni fakepi sokae. Atéro naao kele feléyóló, qla qla diriyóló kilituraalu, ti naao noné kele dolomó bole mome wisiyóló sokonérápó.

⁶ Kótóné ama mo kaae tukóló muló betere ɔla haɔrape nɔpóló melaɔse. Meleke wisinaale hupurape daae mole tikipaae fesekekée falaɔse. Diɔnétamo ai ala depa, ti hupurapené hóné tɛiya tɛiya yóló, momó fesaae wouraalu diɔtei dósuyóló naalo ai ape.”

*Kótópaae me ɔla wosetere fo
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Diɔ ɔyɔɔtere ɔla Kótópaae wosetepa, ti diaaɔ ai wosetere ɔla ama mo melaalopó. Me ɔlakó saai dapóló keketepa, ti diaaɔ keketere ɔla mo kólóló saalopó. Diaaɔ tɔ tukɔyae yóló tɔ dupa, ti ama tɔ tukɔaalo ai ape. ⁸ Mepaae so whɔ atima ɔyɔɔtɛpa, wosetere ɔla mo sua dapó. Whɔ me dené senée yóló keketere ɔla ti mo sua dapó. Tɔ tukɔyae yóló, tɔ du betere so whɔ fea be dolopaae wɔpóló, tɔ tukɔtua dapó.

⁹⁻¹⁰ Diɔ ai betó mole whɔ betɔné naalemané alimapaee aya-ó, okó ɔmaletamo ɔlae depa ai kematere ɔla taaróló, kapo fake nae yóló melaaloé? ó yakó ɔlae depa, ai kematere ɔla meni whɔ tukó nokole dowi wuli betɛpatei, nae yóló melaaloé? Meipó. ¹¹ Diɔ i haemó dowi ala du betere whɔrape bitutei, diɔné naale senaalemó wisi wisi ɔla haɔle matere ala ti diɔ mo asarapó. Atére kaae, ó hepen bemó betere diaaɔ Ayanéta, mepaae whɔ dené ɔpaae kematere wisi wisi ɔla mo hamokoróló melatere alané, i haemó betere ayané matere ala mo ti bosene falapó. ¹² Tɛrapa, Kótóné ama kóló whɔrapené ere foró Moses-né yóló muló betere fotamo fea touróturaalu, ere fo beteta me kaae mei ai ape. Kae kae ala yaairaalu, mepaae

wh̄irapené ȳapaae eranée dere alatóró mepaae so wh̄ipaaekélé erótua yae.”

Doasi fakere t̄yró betekene t̄utamó

¹³ “Dī sawatamo betekene t̄y serekemó sókó fae. Mo ti aluyaaitere tikipaae faai fole t̄y fake yóo, mo t̄ukélé doasi fake yóo erapó. Ti mo dekéro so wh̄ita, ai fakere t̄ytóroti sya fu beterapó. ¹⁴ Téretei, mo ti betó tawaaire tikipaae fole t̄yta, so wh̄i feané kilini, bet̄a bet̄a so wh̄iné maaté ai betekene t̄y kekóló sya fu beterapó.”

Ni du oleteere kilituraalu etei kaae nipóló tué dere ala

(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ “Dī kópaae f̄ópóló, dilik̄ai Kótóné ama kóló wh̄i aq̄yóló waalopa, mo hotowaró kaae tawae. Atima atéro wouraalu, kale *sipsip* hupu niki kaae bilipa mo h̄iti nisiyaalotei, atimané tiki tūapaaeta, ti wh̄i dóló nokole dowi bete haq̄né tiki daalapó. ¹⁶ Ti atima noa kaae wh̄i beterémóló, folosóro atimané dere alapi k̄aae kolóló tué yae. Ti noatepae, so wh̄iné bes̄aae teketuraalu, h̄ale h̄oko k̄epimó olopa tekaaloé? Nose dukélé h̄ale h̄oko nimó olopa tekaaloé? Mo meipó. ¹⁷ Atétu dere kaae, wisi niné ti wisi du oleyóo, dowi niné ti dowi dutóro oleyóo, dua dapó. ¹⁸ Wisi nimó ti dowi ni du oleyóo, dowi nimó wisi ni du oleyóo, dumipó. ¹⁹ Mepaae du wisiyóló woleneitere ni-rape feata, ti diyóló sipaae taae derótu beterapó. ²⁰ Térapa, ai kale wh̄irapené du betere ala mo wisiyóló k̄aae keletepa, ti atima etei kaae wh̄irape beterapóló, mo diriyóló kisipa yaalo ai ape.

²¹ So whi mo feané atima hepen-paae faalopóló kisipa muturaalu, yało doi yóló Tale-ó, Tale-ó, du betepatei, ai so whi mo fea faalomeipó. Ai tuamótei, mepaae so whi de ó hepen bemó betere yało Ayané ama kisipa mole ala sya fóló, erótu betere so whi betą mo sumó fenérapó. ²² Taletere be demó, mepaae so whiné yało doi yóló Tale-ó, Tale-ó, da naao kóló whi bitu, so whipaae Kótóné fo i ape yóló yó melóo, naao doimó dané mepaae dowi keperape so whi tuamó beteretei dóló hqkó falóo, mepaae kelemei alarapekélé eróo, du betalepó, yaalopó. ²³ Ai fo depa, yało atimapaee hakeamó teraae faróló duraalu, ‘Dią dowi ala du betale so whi-ó, dią ę mo tuękélé inipa taae fae,’ yaalopó.”

Be mo kekemeyóló tętere whiró hqko tętere whitamó

(Luk 6:47-49)

²⁴ “Tépatei, mepaae whi dené yało fo mo wisiyóló wosóló, sya fóló eró tapa, ti kisipa tiki fosó fosóre whiné ama be tęyaairaaalu mo hae kęayóló taae faróló, kapo tómó tętu dere kaae dapó. ²⁵ Atépa, doasi hali tiki wóo, węi milikélé wóo, doasi besę tikikélé wóo duraalu, ai bemó hairaletei tokó fenipó. Ti noatepae, ai be kapo tómó tęyaleteiné mo dirirapó. ²⁶ Tépatei, mepaae whirapené yało fo wisiyóló wosólótei sya fóló erénitepa, ti kale kolea koleare whiné węi atiką tómótei be hqko tętu dere kaae dapó. ²⁷ Atépa, doasi hali tiki wóo, węi mili wóo, doasi besę tiki wóo duraalu, ai kale bemó hairale tikimó, mo ti kolokó felepó,” yalepó.”

²⁸ Téró, Yesuné ai forape yóló kemetepa, aimó wóló touró betere so wh̄i mo feané ama yó mótu betale fomó haió! yóló, siratu betalepó. ²⁹ Ti noatepa meipó. Ama atéró yó mótu betale fota, Moses-né yóló muló betere fo yó matere wh̄irapené dere kaae yó meni, me doasi t̄eteróló kaae tare wh̄iné sóró beteratepa yó matere fo kaae, mo bete tokóló yó matapó du betalepó.

8

Yesuné bet̄a dowi humu fulu der̄qle wh̄i wisir-aletei

(Mak 1:40-44, Luk 5:12-14)

¹ Ai ala yóló kemetepa, Yesu ̄ ai du sokore aqmó betereitei taaróló, dorowou betalemó, so wh̄i mo feané ̄ sya wou betalepó. ² ̄ atéró daalemó, dowi humu fuluné tiki dore wh̄i ̄ beterepaae wóló, bukutiri teyaró bitu ̄paae woseturaalu, “Tale-ó, naao fotok̄oné ̄ wisiraai kisipa mutepa, ti mo s̄umó wisiranérápó,” yalepó.

³ Atéró, Yesuné kale wh̄iné tikimó naase mulóló duraalu, “Naao tiki doreitei mió ȳalo wisiraai dapa, mo ti wisi yae,” yalepó. Ai fo deretamo, ama tiki mo turó wisiyalepó. ⁴ Téró, Yesuné ̄paae duraalu, “Wosae, mió naao tiki ai wisi yalepa, h̄ale mo so wh̄ipaae i ala yalepó fo momókó yaq̄se. T̄eni ȳa fóló, Talepaae momaratere wh̄iné maaté naao tiki fopeȳpóló, yó melae. Téró, mo take Moses-né yóló muló betere fo sya furaalu, naao tiki wisirateremó Talepaae melae ere ̄la melae. Atimané ai ala kilituraalu, ita Talené eró beterapó fo ȳpóló dapó,” yalepó.

Betɔ topo dikitare whɛné Yesupaae tué tiki tirale ala

(Luk 7:1-10)

⁵⁻⁶ Atéro, Yesu ɔ Kapeneam be huluamó sókó felemó, 100 Rom diki tare whɛrape tɛteróló kaae tare topo whɛ betɔ wóló ɔpaae duraalu, “Tale-ó, yɔlo kutó diratere whɛ betɔ doasi hepo daalu ama tikikélé mo dɔamu sókó fóló, bemótóro hɔle fió mulapó. Téruraalu, doasi dele su beterapa naao ɛ tao saaloé?” yalepó.

⁷ Ti fo depa, Yesuné ɔpaae duraalu, “Yɔlo ɔ wisiraai faalopó,” yalepó.

⁸ Ti fo depa, kale topo whɛné ɔpaae tokó mótu duraalu, “Tale-ó, ɛ whɛ wisi bitupakó yɔ yɔlo bepaae ape yaalomeipa, imó naao fonémaaté ama kisi bete wisiyae depa, sɔmó wisiyaalopó.

⁹ Ti noatapa meipó. Ẹkélé ɛ tɛteróló kaae tare whɛrape betepa, atima aɔmó beterapó. Atéruraalu, yɔlokélé mepaae diki tare whɛrape tɛteróló kaae tarapó. Ai whɛrapekó betɔpaae yɔlo fae depa ɔ fío, ape depa wóo dua dapó. Yɔlo kutó diratere whɛpaae i kutó diyae depa, ama ai alatóro dua dapó,” yalepó.

¹⁰ Yesuné ai whɛné dere fo wosóló, haió yóló siratu, ɔ sya wou betere so whɛpaae duraalu, “Yɔlo diɔpaae mo i dere ape, i whɛné doasi kiswa tiki tiró betere kaae ere whɛ Israel hae kwiamó betepa, yɔlo mo kilinipó. ¹¹ Yɔlo diɔpaae i dere fo wosae. Suka hoterepaae betere so whɛkélé, suka doropolepaae betere so whɛkélé, atimané be taaróló ɔla detere tikipaae wóló, atima beterópóló tukóló muló betere tikimó ɔla naai betaalopó. Atima atéro touróló, Abraham,

Aisak, Jekop-sépitamo hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare tuamó bituraalu, ai doasi detere ɔla atima fea betamó nuku betaalopó. ¹² Téyaalotei, mepaae so whi Kótóné teteróló kaae tare aqmó ama naale senaale beterópóló yóló mulaletei, diliki tuamó beterópóló, belapaae hokó deraalopó. Aimó doasi dele su bituraalu, atimatei yale alamópóló dekené sukóló wole du betaalo ai ape,” yalepó.

¹³ Téró, Yesuné kale doasi topo whipaae duraalu, “Nao kisipa tiki tiratere alatóró yalo yapaae mo eraalopa, fae,” yalepó. Mo ai fo deremotoró kale whiné ama kutó diratere whiné kisi bete wisi ipakalepó.

*Yesuné mepaae so whiné kisi wisirótua yale fo
(Mak 1:29-31, Luk 4:38-39)*

¹⁴ Téró, Yesu ɔ Pitané bepaae sókó felemó, Pitane ama somané hama sere tiki suputere kisiné sinóló mupa kelalepó. ¹⁵ Atépa kolóló, kale soné naasemó ama wolaa yó salemó, ama tiki supu du betale kisi bete wisitepa, kale so ɔ turukó holóló, Yesumó ɔla kaae sóró biliralepó.

¹⁶ Atéró, be dikiteretamo dowi kepe tepeyóló betó mole so whi mo turó ɔ beterepaae dapesó wua depa, dowi keperape foné sua yalemó, sókó fua yóo, atima so whi feané hepo betekélé mo ti wisitua yóo, yalepó. ¹⁷ Ai alata hãle inipó. Kótóné ama kóló whi Aisaiané yóló muló betere fo dokonóturaalu yalepó. Ai fo i ape.

“Dane momaare tikiró kisi betetamo fea ama tikimó sóró tokóló aluraai walepó,” erapó.

*Yesu ą so whĭné sya kotopa yale fo
(Mak 1:32-34, Luk 4:40-41)*

¹⁸ Atéró kelalemó, so whĭ mo hąle ąla kaae ą boperąle wapa, Yesuné ama yó matere whĭrapepaae duraalu, “Dą wĕi kęla tęyóló uté tęró faalopa fiépe,” yalepó. ¹⁹ Atétepa, Mosesné yóló muló betere fo yó matere whĭ betą ą beterepaae wóló duraalu, “Yó matere whĭ-ó, yą mopaae fupa, ti ękéle yą sya waalopó,” yalepó.

²⁰ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Kale haąnaraperó barapetamota, atima fitere tiki ai ere ape. Téretei, kale whĭné Naalema ą betą ama topo beleróló fitere tiki meipó,” yalepó.

²¹ Ti fo depa, ama yó matere whĭ betąné duraalu, “Tale-ó, folosóró yąlo ayapi dourąle faaipa, naao ępaae fae fo enére?” yalepó.

²² Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Sinale whĭrapeta, ti sinale whĭrapenétóró dourópólópa, yą ę sya ape,” yalepó.

*Yesuné doasi besę tikiró wĕi asyatamo béraletei
(Mak 4:36-41, Luk 8:22-25)*

²³ Atéró, ą kale wĕi nukupaae bitĭ hotopa, ama yó matere whĭrapekéle ątamo betą nukupaae bitĭ holalepó. ²⁴ Atéró, atima wĕi tuąmó fu betalemó, mo doakale hali tikiró besę tikitamo kilitainé hapale sókó walapó duraalu, wĕi asya wóló atima betere nuku dolopaae wĕi bosenée horóló, kale nuku buó deraai depatei, Yesu ą noke hąle fió molepó. ²⁵ Yesu atéró fipa, ama yó matere whĭrapené ą turukuróló duraalu, “Tale-ó, dą felekemó wĕiné aluraai dapa, naao dą tao sae,” yalepó.

²⁶ Ai fo depa, Yesuné atimapaee tokó mótu duraalu, “Diã noatepa wi du bitu de? Diaaõ kisipa tiki tiró betere ala tómó ai ererapó,” yalepó. Tétepa, ă turukó holóló, kale weı asyaró besé tikitamopaae tikae yóló foné salepó. Atéyalemó, kale weı asyaró besé tikitamo tukóló ama ere kaae mo dono felepó.

²⁷ Atétepa, kale whırape atimasisitei duraalu, “Haió! i whıta, noa kaae whırópó. Kale weı asyaró besé tikitamonékélé mo whıné dere kaae, ama dere fo mo betãtóró wosóló, erótua dapó,” yalepó.

*Kepe tepeyóló betere whı tamo wisirale fo
(Mak 5:1-17, Luk 8:26-37)*

²⁸ Atéró, Yesu ă uté tıró tı fóló Kadarin hae kwiamó sókó felepó. Aimó dowi kepe tepeyóló betere whı tamo whı dourótua dere tikimó biti, ătamo hokolaa yaai dapóló walepó. Ai whı tamo dowi kepené sesemeratepa doasi fopaae butu, sereke fisikó sóró whı daai du betepa, so whı fea wituraalu ai tımó fua inipó. ²⁹ Até du betere whı tamoné fo fakeyóló duraalu, “Kótóné Naalema-ó, naao dãmopaae noa alakó eraai waleé? Tukóló mulale suka teópatei, yă ipaae dãmó susupuraaı waleé?” yalepó.

³⁰ Téró, mepaae hupurape mo hãle ęla kae mo umó kimimó daae molepó. ³¹ Kale dowi keperape atima witepa Yesupaae kema duraalu, “Naaotamo dã dóló hõkonaai depata, ti u hupurapené depe tuãpaae dotonaasepe,” yalepó.

³² Atéró, ama kale keperapepaae duraalu, “Diã whı tuãmó beteretei taaróló sókó fae,” depa,

atima kale whjné depe tuamó betaletai taaróló, hupurape tiki tuapaae tepeyóló bitj fupa, kale hupurape fea botokó furaalu, kula dolomó derepeletikimó, wejné sorokq fóló kale hupurape sisiraae felepó. ³³ Atétepa, ai hupu kaae tare whjrape atima ai ala kilitu, mo hapale doasi be huluapaae fóló, i kale whj tamopaae erale alaró mepaae eratepa kelale alatamo so whj feapaae yalepó. ³⁴ Atétepa, ai be huluamó betó mole so whj fea Yesu kelaai dapóló walepó. Atéro walemó Yesu betepa kilitu, atimané apaae ya i hae kwia taaróló fae, yóló setu betalepó.

9

Yesuné tiki djamui whj wisirale fo (Mak 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Atéro, Yesu a wej nukupaae bitj holóló, ai wej kela teyóló a betere be huluapaae felepó. ² Atéro a aimó betepa, mepaae whjrapené betj tiki djamui whj beseketamo turó Yesu beterepaae beleyóló walepó. Atétepa atima kisipa tiki tiróló wale ala Yesuné kolóló, kale tiki djamui whjpaee duraalu, “Ti naale-ó, naao dowi ala kwia mió yalo i kemeratapa whaaliala ini, naao hosaa diriyóló dua betae,” yalepó.

³ Ai fo depa, mepaae Moses-né ere fo yó mótu betere whjrape atima kisipanétei duraalu, “I whjné a Kótó kaae beterapóló du betere foné, Kótóné doi doróló faletu beterapó,” yalepó.

⁴ Yesuné atimané atéro mutere kisipa kolóló duraalu, “Diaaq atei kaae dowi kisipa noatepa mutu bitu de? ⁵ Fo tamo mulapa, so whjné

taleyóló mé fo diaaḡ enére? Naaḡ dowi alamó saaire kwia yaḡo aluratapó fo enérepé, yaḡ turukó horóló naaḡ beseḡ sóró fae fo enére? Diḡ tué tekeyóló kisipa yae. ⁶ Atérené i haemó betó mole so whḡiné dowi ala kwia tokóló aluraaire fotokḡ Whḡiné Naalemané sḡmó bulapóló, kisipa muḡpólópa,” kale whḡipaae, “Yaḡ turukó horóló naaḡ beseḡ sóró bepaae fae,” yalepó. ⁷ Ti fo depa, kale whḡi turukó holóló ama beseḡ sóró bepaae felepó. ⁸ Atétere ala aimó betó mole so whḡi feané kolóló, atima doasi hokomó sókó furaalu sira yalepó. Mo whḡiné etei kaae ala yḡpóló Kótónétei sóró beteró beterpóló, ama doi hale sóró horalepó.

*Yesuné Matyupaae ḡ sya ape yale fo
(Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)*

⁹ Atéró Yesu ḡ ai hae tiki taaróló fu betaalemó, *takis moni* siré kotere whḡi Matyu *takis moni* saairaalu, tḡne furu bemó betepa kelalepó. Atépa ama ḡpaae duraalu, “Yaḡ ḡ sya ape,” depa, kale seké ḡ turukó horóló Yesu sya felepó.

¹⁰ Atéró, Yesu ḡ kale whḡi Matyuné bemó betepa, *takis moni* siré kotere whḡiraperó mepaae dowi ala dere whḡirapetamo mo turó wóló, Yesuró ama yó matere whḡirapetamo fea touyóló ḡla nuku beterepó. ¹¹ Atéró ḡla nuku betepa, mepaae Farisi whḡirapené kolóló ama yó matere whḡirapepaae duraalu, “Diḡ yó matere whḡi-a, *takis moni* siré kotere whḡiraperó dowi ala dere whḡirapetamotei, noatepa ḡla betḡmó nuku bitu de?” yalepó.

¹² Ai fo wosóló Yesuné duraalu, “Kisi daanire so whḡi *dokta* beterepaae fumi, kisi daale so

whĩmaaté fua dapó. ¹³ Kótóné aseyóló muló betere fo i ape. ‘Simó sukũlaa dalóló hãle matere ala Kótóné ą saai doasi hękeseni, kolené sinóló hãle tao sere ala depa, ti ą mo doasi hękeserapó,’ erapó. Térapa dią fóló, ai ere fo bete wosóló kisipa tekeyae. Ti ę waleteita, donoi ala dere so whĩpaae ape yaai anitei dowi ala dere so whĩpaae ape yaai walepó,” yalepó.

*Ọla weyóló hãle betere ala
(Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)*

¹⁴ Téró, Jon-né yó matere whĩrape Yesu beterepaae wóló ąpaae woseturaalu, “Dąró Farisi whĩrapetamota mę sukamó ọla weyóló hãle bitua depatei, naao yó matere whĩrapemo ọla weyóló hãle bitinitere-a, noatepa de?” yalepó.

¹⁵ Ai fọ depa, Yesuné atimapaee tokó mótu duraalu, “Kale so dokaaire whĩ ą ama fulumu whĩrapetamo hãle betepatei, ama fulumu whĩrape deķętu molómó betaaloé? Tęni, nalo kale so dokore whĩ mené dapesó fupa, ti ama fulumu whĩrape atima ọla weyóló hãle betaalo ai ape.

¹⁶ Mo whĩ betąnékélé, kisi kuti kwia sóró si kuttitamo nomotumipó. Ti noatepae, kisi kuti kwia sóró deraakele kuttitamo dakoróló nomonalemó, momó bisąae fóló mo ti fake yaalopó. ¹⁷ Whĩ betąnékélé, kisi *wain* węi tepeturaalu, upulé moi hupu sekaęné nomóló mole wutimó tepetumipó. Atéró tepetepa, ti kale moi hupu sekaęmó tepeyale *wain* węi tóputuraalu, fulukó fóló węi sunée faalopó. Atéyaąsóró, atima kisi *wain*

węi tepeturaalu, ti kisi hupu sekaęné aleale wu-
timótóróti tepetua dapó. Atétepa, ti kale wutiró
węitamo wusuró mo wisiyóló muó tawaalo ai
ape,” yalepó.

*Yesuné folosóró betą so wisiróo, senaale
kepaaróo yale ala*

(Mak 5:22-43, Luk 8:41-56)

¹⁸ Atéró ama fo teó du betepatei, betą doasi
topo whį wóló ą daalemó bukutiri teyąró bitu
duraalu, “Doa whį-ó, yąlo senaale mo miótóróti
sinalepó. Téyaletai, yą wóló ama tikimótamo
naao naase mulatepata, ti ą mo kepaanérápó,”
yalepó. ¹⁹ Atétepa Yesu ą turukó horóló kale
whįtamo fupa, ama yó matere whįrapekéle
felepó.

²⁰ Até deretamo, betą so wéliéné du betepatei,
12 ba fo kemere so Yesuné sisóró sókó wóló, ama
deró betere kuti salemó wolaayalepó. ²¹ Kale
soné ama i kisipa mualepó. “Yąlotamo ama
kuti salemó wolaatepa, ti yąlo kisi bete sųmó
wisiyaalopó.”

²² Tétepa, Yesu ą fetée fóló kale sopaae duraalu,
“Ti senaale-ó, naao kisipa tiki tirale alané naao
kisi bete wisiralepa, hosaa tuąmó sekęni, diriyóló
dua fae,” yalepó. Ai fo deremótóró kale soné kisi
bete mo ti wisiyalepó.

²³ Atéró, Yesu ą kale doasi topo whįné be
dolopaae sókó felemó, so whį fea fo tiki whaa
du bitu, fó wuti hale yóló moló-u du betepa
kelalepó. ²⁴ Até du betepa, Yesuné atima foné
sóró duraalu, “Ai senaleta sukuni, ą noke firapa
dią taae fae,” deremó atimané ą dų nalalepó.

²⁵ Atéró, ai touró betere so wh̄i fea belapaae h̄okó deróló, Yesu ̄a kale senaale mole be dolopaae fóló, kale senaalené naasemó tao salemó, ̄a mo ti suk̄aletei momó kepaayalepó. ²⁶ Atéró, Yesuné i ala yalepóló, ai be hulua feapaae deté kw̄eyóló fakeralepó.

Kele dilikire wh̄i tamoró k̄óló nomone wh̄itamowisirale fo

²⁷ Atéró Yesu ai be taaróló fu betalemó, kele dilikire wh̄i tamoné ̄a sya wou fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté yale wh̄iné Naalema-ó, naao d̄amo k̄olené sukutu tao sae,” yalepó.

²⁸ Atétepa, Yesu ̄a be tūapaae sókó fi tikimó nalo kale kele dilikire wh̄i tamo ̄a beterepaae wapa, atimaamopaae woseturaalu, “Ȳalo diaamo s̄umó wisiranérápóló kisipa mute?” depa, atimaamoné duraalu, “Tale-ó, naao fotok̄oné d̄amo mo s̄umó wisiranérápó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, ama kale wh̄itamoné kelemó wolaa yóló duraalu, “Diaamoné kisipa tiki tiró betereiteiné i wisiratere ape,” yalepó. ³⁰ Ai fo yalemó, kale wh̄itamoné kele fis̄aae fóló wisitepa Yesuné atimaamopaae fo mulóló duraalu, “Ȳalo diaamopaae i erale ala so wh̄ipaae momókó deté kw̄eyāōse,” yalepó. ³¹ Téyaletei, atimaamo be hulua feapaae fóló, Yesuné i ala yalepóló deté kw̄eyóló fakeralepó.

³² Atéró kale wh̄itamowisirale fi tikimó, dowi kepe tepeyóló bituraalu k̄óló nomóló fokélé initere wh̄i bet̄a Yesu beterepaae dapesó walepó. ³³ Atétepa, Yesuné kale dowi kepe dóló h̄okonaletikimó, kale k̄óló nomóló betale wh̄itei, fo kaae sóró yalepó.

Atéteremó, so wh̄i feané kolóló siraturaalu, “Take bitiré wale alimó etei kaae ala Israel hae kwiamó depa mo kolókélé inipó,” yalepó.

³⁴ Ai fo depa, kale Farisi wh̄irapené duraalu, “Ai dowi keperape dóló h̄okonaleteita, dowi keperapené doasi topo wh̄iné fotok̄ratepa, dóló h̄okonótua dapó,” yalepó.

Kótóné kutómó ɔla dekeró ɔlumépatei saaire wh̄i meipó

³⁵ Atéró etéyalepó. Yesu ɔ doasi be huluapaaekélé, sawa be huluapaaekélé, ai be huluamó t̄ mole fo wosetere berapemókélé, Kótóné t̄teróló kaae tare aqmó mole ala i ape yóló, kale mió wosetere kisi fo wisi yó melaté kw̄eyóo, mepaae tiki momaare wh̄iraperó hepo daale wh̄irapetamokélé wisiraté kw̄eyóo yalepó. ³⁶ Téró, so wh̄i mo h̄ale ɔla kaae betó mupa kelalemó, atima tao saaire wh̄ikélé meiruraalu, bokonaale *sipsip* hupurape aɔyóló betó mupa, Yesu k̄lené sukutu ama hosaamó salepó.

³⁷ Atépa ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Kutómó ere ɔlata, mo dekeró ɔluméretei ɔla saaire wh̄i bet̄ doaló meipó. ³⁸ Térapa, ai kutómó ɔlumére ɔla saaire wh̄irape dotonópóló, ai kutó Talepaae wosae,” yalepó.

10

*Yesuné 12 wh̄irape dot̄yale fo
(Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)*

¹ Atéró, Yesuné ama yó matepa wosetere 12 wh̄irape ɔ beterepaae ape yalepó. Mepaae so wh̄i tuamó betere dowi kepe h̄kó falóo, mepaae

kae kae hepo daale so wh̄iró tiki momaare so wh̄itamo wisiróo yópóló, atima fotokọ mo s̄umó bulóló sóró beteralepó.

²⁻⁴ Ama ai sóró beterales 12 *aposesl* wh̄iné doirape i ape. Folosóró sale wh̄ita, Saimon doi mupatei, Pitapó du betere wh̄iró ama noma Andrutamo yóo, Sebediné naalema tamo Jems-ró noma Jon-tamo yóo, Filip-ró Batolomiu-tamo yóo, Tomas-ró *takis moni* siré kotere wh̄i Matyu-tamo yóo, Alpias-né naalema Jems-ró Tadeus-tamo yóo, k̄alo k̄aloi wh̄i Saimon-ró Iskariot be wh̄ikó Yesu d̄ópóló eleké deyale wh̄i Judas-tamo yóo yóló, atima atérópó.

⁵ Yesuné ama dos̄ayóló sóró betero betere 12 wh̄irape dotonaairaalu, folosóró atimapaee i fo yalepó. ⁶ “Juda fake mei, kae fakené be huluaró Samaria wh̄irapené be huluatamopaae feni, *sipsip* hupu kaae fókó fale Israel fake beterepaae fae. ⁷ Dī furaalu, i fo so wh̄i feapaae h̄akeamó yó maté kw̄eyae. Hepen bemó betere Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó mole ala wóló, mió mo felekemó i mole ape. ⁸ Mepaae kisi daae mole so wh̄i wisiróo, sinale so wh̄irape kepaaróo, mepaae humu fuluné tiki dore so wh̄i wisiróo, tiki tūamóbetere dowi kepe doló h̄okonóo, yae. Ai ala yaaire fotokọ diaā *moniné* dupuyóló sini, yālo dīpaae h̄ale melalepó. T̄éyalepa, diaāqmo me dupu sini, so wh̄i h̄ale tao sóró wisiraté kw̄eyae. ⁹ Dī atéró furaalu, *kold ó silpa ó kopa moni* sóró fāqse. ¹⁰ Naao wa ó tómó deró betere kuti, ó horó betere hó be, ó dotó tikikélé tawóló fāqse. Ti noatepaae, ai kutó diratere wh̄irape

atimané naaire ɔlakélé, ó fiyaaire bekélé ti ai be talenétóro melatepa ti mo wisirapó.

¹¹ Dią mé doasi be huluamó ó sawa be huluamó sókó fupa, ti mo wisi kisipa mole whıkó aimó beterémóló kelenaalemó betepa, ti mo ai whıtamotóro bitiré fóló, dią me bepaae furaalu, ti ai be taalae. ¹² Dią ai whıné ama bemó sókó huturaalu, atimapaee kóleó, Talené dią wisiró betepa, hosaa muni deyóló dua betae fo yae. ¹³ Ai be talerape wisi kisipa mole whıtamo betepa, ti diąné hosaa muni deyóló mo dua betae dere foné atima sumó tao sóro wisiraalopó. Atima wisi tuę mole whıtamo bitinipa, ti diąné hosaa muni deyóló dua betere ala wisinaale haę besekeréni, diąpaae momó fesaae wópóló yae. ¹⁴ Mepaae whınétamo dią wisiyóló dape sini yóo, diaaę yó matere fokélé wisiyóló woseni yóo depa, ti dią ai betere be, ó doasi be hulua taaróló faairaalu, atimané ai be hae diaaę hómó dakepatei faqsóro, aimó terepée deróló fae. ¹⁵ Yało diąpaae mo i dere ape. Kótóné taleyóló kwia melaaire sukamó, dią wisiyóló dape sinitere be huluamó betó mole so whıpaae eraaire sekeę alata, Komoraró Sodom be huluatamomó betó muale so whıpaae eraaire sekeę bosenóló, mo doakale dowi sekeę melaalo ai ape. ¹⁶ Diąta, kale bete haę betó mole tuąpaae *sip-sip* hupu kaae yało i dotonaterere ape. Térapa, dią wuliné kisipa kaae fosó fosó irutei, dią me dowi ala muniru, kale ba hókóserape kaae, naame yóló mo dua betae.

¹⁷ Ti noatepae, mepaae whırapené kae kae sekeę ala diąpaae mo eraalopa, dią mo ho-

towayóló kaae tawae. Téturaalu, atimané dią fo tokótamo yóló taletere whırapené naase tuąpaae mulóo, atimané fo wosetere berape tuąmókélé dią susupuróló fokosói ala yóo yaalo ai ape. ¹⁸ Dią yąlo doi erótu beteremó, tẹteróló kaae tare *Gavman* whırapero doasi topo whırapetamo beterepaae fo tokótamo yaai dapesó faalopó. Atéro, fo tokólo dere ala Juda meire so whınékélé wosóló kisipa yaalopó. ¹⁹ Téyaalotei, atimané dią *dipula* beteraai dapesó fupa, dią noa fo yaaloé ó fo neyóló yaaloé yóló, whaalıa yaąse. Atéro fo tekẹtere be demótóróti diaaą yaaire fo Tale Kótóné ama yó melaalo ai ape. ²⁰ Ti atéro yaaitere fo diąné kisipané yaalomeitei, diaaą Ayané ama Kepe Wisiné i fo yae yóló yó mótu betepa, yaalo ai ape.

²¹ Me whıné ama nomatei me whıné dópóló eleké deyaalo ai ape. Beta whıné ama naale senaale me whıné mo ti dóló sukunópóló eleké deyaalo ai ape. Naale senaalené hama alimatamo bóe dóló só deróló, mepaae whıné dópóló melaalopó. ²² Dią yąlo ala erateremó, so whı feané dią hóróló, bóe du betaalo ai ape. Tétu betepatei, whı me detamo ai sekęi ala hąle beleté fóló kemetere kwiapaae sókó fupa, ti atétere so whı aluyaąsóró, yąlo tao saalopó. ²³ Dią ai be huluamó sókó fęlalemó, ai be hulua so whıné diątamo bóe dóló diąpaae susupui ala eratepa, ti ai be taaróló me be huluapaae botokó fae. Yąlo diąpaae mo i dere ape. Ai Israel fakené be huluarape dokọ fea kweyóló kemeréni teó kutu betepatei, kale Whıné Naalema sókó waalo ai ape.

24 Betą *skul* naalené ą yó matere whį ama tẹteranénipó. Atétere kaae, kutó diratere whįnékélé ą tẹteróló kaae tare whį ama tẹteranénipó. 25 Kale *skul* naale ą kisipa siré fóló, ama kisipare alakélé ą yó matere whįné kisipare alatamo betą sų yóo, kale kutó diratere whįné dere alakélé ą kaae tare whįné dere alatamo betą sų yóo epata, ti mo wisirapó. Mo so whįné be tale kilituraalu, ąta dowi keperapené doasi topo kepe Belsebul-pó du betepa, ti ama be whį so whįpaaekélé betą kaae eratere fotóro yaalo ai ape.

26 Atérapa, atima ai whįrape kolóló wiyaqse. Ti noatepae, mió kinóló mole ęla ęlarape fea take haęearatepa kelaalopó. Kinóló mole ala ó fo so whį feané kisipa yaalo ai ape. 27 Yąlo diąpaae dilikitamo yó mótu betere fota, ti be dẹtamo haęeamó yae. Diaaq kikiti wosęli dolomó du betere fo ti so whį feané wosępóló, siki bemó daalu haęeamó yó melae. 28 Ti diaaq kepe bete doréni, mo tó tikimaaté sukópóló dele mo whįrape koróló, dią wiyaqse. Tényi, naao tikiró kepe betetamo wusuró dowi si duku beterepaae taae deranére Talepaae betą wiyae. 29 Whįrapené ba male tamo duputuraalu, sonai *moni* kené dupu dua dapó. Téretei, diaaq Aya Kótóné ama kisipané ai ba belekąamale haepaae derepae initepa, ti haepaae derepenénipó. 30 Diaaq topomó bilire niki feata, Tale Kótóné ama dosąayóló mo tuęrapó. 31 Atérapa, dią whaalia yóló wiyaqse. Ti i haemó betó mole ba belekąatiki kolósu, dią kolósu depa, diąta mo doasi ęla

ereteiné Kótóné ama diã kisipa keteraalopóló de?
Mo meipó.

³² Mepaae wh̄i denétamo amatei, so wh̄i feané keletómó, ęta Keriso wh̄i beterapó depata, ti atétere wh̄i ó hepen bemó betere yało Ayané keletómó ita yało ne nopó yaalo ai ape.

³³ Téyaalotei, mepaae wh̄i dené so wh̄i feané keletómó, ęta Keriso wh̄i meipó depa, ti yałokélé hepen bemó betere yało Ayané keletómó ą yało ala eratere wh̄i meipó yaalopó.

³⁴ Ę i haepaae waleteita, ti i haemó betó mole so wh̄i fea bóe dele ala taaróló, dua beterópóló wale nisiyaqse. Téni, i haemó betó mole so wh̄i tuąmó tekeróló me fake kae beteróo, me fake kae beteróo yaairaalu walepó.

³⁵ Ę wóló betere bete i ape.

‘Naaleró alimatamo tuąmó tekeróló bóe delóo, senaaleró hamatamo betere alakélé tuąmó tekeróló bóe delóo, wh̄iné dokore soné ama hyama seretamo bóe dóo, yaalopó.

³⁶ Wh̄i mené ama fake so wh̄i ó ątamo betąmó betere so wh̄inétei, ątamo bóe daalo ai ape,’ erapó.

³⁷ Mepaae wh̄i dené ę sisópaae eróló, ama alima ó hamapaae doasi hękesené sukóló yaala sókó fu betepa, ti atétere so wh̄i ętamo betąmó betaaire sụnipó. Mepaae wh̄i dené ama naale ó senaalepaae yaala sókó furaalu, ę sisópaae eratepa ti atétere so wh̄i ętamo betąmó betaaire sụnipó. ³⁸ Mepaae wh̄i dené ą sukąaire filipaa ni amatei beleyóló ę sya ąnitepa, ti ai so wh̄i yało

fo wosetere so wh̄i betaaire s̄unipó. ³⁹ Mepaae wh̄i dené ama betere bete me ala yaqsórópóló, amatei hotowayóló kaae tapa, ti atétere wh̄iné ama betere bete aluyaalo ai ape. Mepaae wh̄i dené yało ala eraairaalu, ama betere bete me ọla meipóló aluratepa, ti atétere wh̄iné ama betere bete aluni, hałe muó tawaalo ai ape.

⁴⁰ Wh̄i me dené dīa wisiyóló dape sóró kaae tatepa, ti ẹtei wisiyóló dape sirapó. Mepaae wh̄i dené ẹ wisiyóló dape supata, ti ẹ dotẹyale sekẹ yało Ayatei wisiyóló dape sirapó. ⁴¹ Wh̄i me dené mepaae wh̄i kilituraalu, Kótóné ama fo eratere kóló wh̄ipóló, mo wisiyóló dape supa, ti atétere wh̄iné Kótóné ama kóló wh̄iné sere dupu s̄utóróti saalopó. Wh̄i me dené mepaae wh̄i kilituraalu, ąta mo donoi ala dere wh̄ipóló mo wisiyóló dape supa, ti atétere wh̄iné kale mo donoi ala dere wh̄iné sere dupu s̄utóróti saalo ai ape. ⁴² Yało dīapaae mo i dere ape. Wh̄i me denétamo mo belei sokótei betere wh̄i yało ala erótu betere wh̄ipóló siri w̄ei nae yóló melatepa, ti ai ala deremó dupu hāsókó feni, motóro saalopó,” yalepó.

11

*Yesuró w̄ei tópuratere wh̄i Jon-tamo
(Luk 7:18-35)*

¹ Atéró, Yesuné yó matere 12 wh̄irapepaae fo yó melóló kemetepa, ai betere tiki taaróló, ą Kaleli hae kwiamó tẹ mole be huluapaae felepó. Atéró fóló, hałe mo betó mole so wh̄ipaae kale

kisi fo wisi yó melóo, ama fo wosetu betere so wh̄ipaaekélé yó melaté kwęyóo yaairaalu felepó.

²⁻³ Kale Jon *dipula* bitu, Yesu Kerisoné i ala du beterapóló deté kotere fo wosóló, ama yó matere wh̄irapepaae I fo wasae yóló dotęyalepó. “Yąta kale waalopóló bope du betale wh̄i h̄itipé, wh̄i me kae wópóló kaae tawaaloé yóló wosene fae,” yalepó. Atétepa, kale Jon-né dotonale wh̄irape fóló, Yesupaae wosalepó.

⁴ Tétepa Yesuné atimapaee duraalu, “Dią Jon beterepaae fóló, diaaę wosale foró kelale alatamo ąpaae yó móturaalu, i fo yae. ⁵ Kale kele diliki yóló betale wh̄irape wisiróo, hó doyóló betale wh̄irape wisiróló falóo, mepaae dowi humu fulu dorowóló betale wh̄irape wisiróo, wosęli kęne so wh̄i tukwę falóo, mepaae mo ti sinale so wh̄itei kepaaróo, yoleale yóló betere so wh̄ipaae kale kisi fo wisi yó mótu betóo, du beterapó ene fae. ⁶ Mepaae wh̄itamo yąlo du betere ala kolóló, ę sya waletei h̄óturaalu, dée nénitere wh̄i ti Kótóné wisiratepa, hajiné sukutu beterópóló yae,” yalepó.

⁷ Atéró, kale Jon-né ama yó matere wh̄irape fi kinipaae, Yesuné Jon-né du betere alamó tuę muturaalu, aimó betó mole so wh̄ipaae yó melaai duraalu, “So wh̄ikélé bitinire h̄ale kópu kęae fi hae tikipaae fua yaletei-a, noakó kęle fua yaleé? Besęné féporótu betere kape kelaai fua yaleé? Mo meipó. ⁸ Dią upaae noakó kelaai fua yaleé? Wh̄i betą mo kuti wisinaale deróló betepa kęle fua yaleé? Meipó. Atei kaae kuti wisinaale deró betere wh̄ita, ti kale doasi topo wh̄irape bitua dere tiki dokélé ini, mo sisi yóló sorokęi be

wisinaalemó bitua dapó. ⁹ Téretei, diḡ noakó keḡe fua yaleé? Kótóné ama kḡló whḡ kelaai dapóló fua ipa, ti ątóróti mo ḡḡti ai ape. Yḡlo diḡpaae mo i dere ape. Kótóné ama kḡló whḡrape fea beteretei, ai whḡné ama ditere kutóné mepaae kḡló whḡrapené ditere kutó mo bosene falapó. ¹⁰ Ai sekémó kisipa mutu, Kótóné aḡémó i fo erapó.

‘Yḡ waai teópa yḡlo fo eraaire whḡ folosóro ąpi wópóló dotęyaalopó.

Ai whḡné amata, yḡ waaire tu donoróló wisiraalopó,’ erapó.

¹¹ Yḡlo diḡpaae mo i dere ape. I haemó betó mole sorapené deyale whḡrapekélé fea betó moletei, kale weḡ tópuratere whḡkó Jon-né atima fea tęteróló bosene falapó. Tépatei, Kótóné tęteróló kaae tare aḡmó belei sókó deóló betere whḡné ti kale weḡ tópuratere whḡ Jon tęteró beterapó.

¹² Kale weḡ tópuratere whḡ Jon betale alimó kaae sóró, hepen bemó betere Kótóné tęteróló kaae tare aḡmó mole ala mo doasi fotokḡtamo wouraalu, fakeraté wou beterapó. Ai ala saairaalu, ketekę buóló bóe du betere whḡrapené ai ala kekeparó fasó sua dapó. ¹³ Kótóné ama fo eratere kḡló whḡraperó Moses-né aḡęre fotamoné Kótóné i ala yaalopóló yó maté wóló, kale weḡ tópuratere whḡkó Jon betale alimó sókó walepó.

¹⁴ Térené diaaḡ kisipanétamo waalopóló kale bopetu betale whḡ Elaijata Jon ątóróti ḡḡtipóló kisipa mutupa, ti mo wisirapó. ¹⁵ So whḡ de wosęli daapa i dere fo mo wisiyóló wosóló kisipa muae.

¹⁶ Mió i alimó betó mole so whḡ etérapóló

bete kisipa yópóló, yálo noa ala sūróló yaaloé? Atimata, etei kaae naale senaale kaaené kel-erapó. So wh̄i touráleta dere tikimó bitu-raalu, mepaae naale senaalené mepaae naale senaalepaae melaa yaalopa ape yóló etei fo dapó.

¹⁷ ‘Dāné fó wutiné haleratepa, diāné mepaae wole forape yóló sama kilini yóo, dāné mepaae wole forape depa diaaḡ moló ini yóo yaletēi-a, noatepa h̄le daae mualeé?’ dua dapó.

Ai kale keteirapené dere ala kaaetóróti diaaḡkélé ai du betere ape. ¹⁸ Kale w̄ei tópuratere wh̄i Jon wóló betteretei ḡlakélé, *wain* w̄eikélé nénitere ala mepaae so wh̄iné kolóló, ama depe tuḡmó dowi kepe bituraalu dapó dua yalepó. ¹⁹ Kale Wh̄iné Naalema wóló bitu, ḡlaró w̄eitamo nokole kilitu, so wh̄i feané ai wh̄ita, ḡlakélé *wain* w̄eikélé dekéró nuku betere wh̄ipó. Aḡa, kale *takis moni* siré kotere wh̄iraperó dowi ala dere wh̄irapetamoné fulumu wh̄ipó, ai du betere ape. Tétu betteretei, mepaae wh̄iné ama dere ala k̄aae kolóló, ai wh̄ita Kótóné mo dotoróḡ fale kisipa muluraalu dapó yaalo ai ape,” yalepó.

Mepaae dowi ala taaróló kisipa fetenire be huluamó ere fo

(Luk 10:13-15)

²⁰ Téró, Yesuné ama kae kae kelemei alarape erale be hularapemó betó mole so wh̄i dowi ala taaróló, Talepaae kisipa tiki feteyóló bitini yalemó, ai so wh̄i só deraai yalepó. ²¹ Atéró ama duraalu, “Korasin be hularó Betsaida be hulua so wh̄irapetamo-ó, diḡ tuḡpaae mo dowi

sekei ala waalo ai ape. Yalo diɔ tuɔpaae erótua yale kelemei alarape kaaetamo, Tair be huluaró Saidon be huluatamomó eróluqsóro, ti atimané dowi ala mo taketitei taaróló, tué tiki feteyóló kili diyóló yei kutitamo bituɔpó. ²² Yalo diɔpaae mo i dere ape. Tale Kótóné taleyóló kwia matere sukamó, Kótóné i haemó betó mole so whɔpaae kwia matere alata, ti kale Tair be huluaró Saidon be huluatamopaae melaaire kwia mo bosene faalo ai ape. ²³ Diɔ Kapeneam be huluumó betó mole so whɔ-ó, diɔ ó sɔpaae holaalopóló kisipa mute? Mo meipó. Diɔta, mo apaae derepale dolopaae Kótóné sóro deraalo ai ape. Diɔ ai Kapeneam be hulua tuɔmó erale kelemei alarape kaae, Sodom be hulua tuɔmó eróluqsóro, ti ai be hulua doróluqmeipó. Miókélé hale tɔ tawuɔpó. ²⁴ Téretei, yalo diɔpaae i dere ape. Tale Kótóné Sodom so whɔ taletere sukamó doasi kwia melaalotei, diɔpaae eraaire sekei alata, ti bosenóló mo doasi ala eraalopó,” yalepó.

*Fóturu depa sɔa nóló dua betere ala melaalopóló dere fo
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Atéyale sukamó, Yesuné ama Alima Kótóné doi hale sóro horóló duraalu, “Sɔró i haetamo tɔteróló betere Aya Tale-ó, naao mió i alimó yó mótu betere alarape feata, doasi kisipa sóro betó mole whɔrapené kelaqsóro hyɔ mulóló, i naale belekɔatikiné maaté kolóppóló, hɔkeamó yó melaletiné yɔpaae mo kée dapó. ²⁶ Aya-ó, mo dapó. Ti ai alata, mo naao kisipa mole alatóróti ai ape,” yalepó.

²⁷ “Fea alata, yało teteróló kaae tanópóló, yało Ayané epaae meló beterapó. Mo whı betanékélé Naalema kisipa initei, Alimané ama betı kisi-parapó. Térure kaae, mo whı betanékélé Alima kisipa initei, Naalemané betı ama Alima kisi-parapó. Naalemané ama kisipa mole so whıpaae yało Ayata, etei kaae Tale beterapóló, yó matere so whıné maaté tuę yaalopó.

²⁸ Diı mepaae whı sekeı ıla beleyaletikimó, fóturuyóló bétu betere so whı-ó, diı sša nóló mo dua betaaire ala yało melaalopa, ę beterepaae ape. ²⁹ Yało hulúmó belere ni fake beleyóló, dımo wusóró furaalu, yało dere ala kolóló kisipa sae. Ti noatepae, yało hosaa tuımó mole naamei ala wisi diaaı kisipa yaasepóló, yó melaalopa, ape. Até depata, ti diaaı hosaa muni deyóló mo dua betaalopó. ³⁰ Ti noatepae, yało kutó ditere alaró beleyóló fole ılatamo sekeıni, mo esepelérápó,” yalepó.

12

Yesu ıta sša nópóló tukóló muló betere be de tale

(Mak 2:23-28, Luk 6:1-5)

¹ Atéyale sukamó, Yesuró ama yó matere whırapetamo *whıt* kutó tuımó kutu betalepó. Téyalemó, ama yó matere whırape wotetepa sša nópóló dıle muló betere sukamótei, kale ai kutómó yó mole *whıt* du kıaesu yóló nukulé fu betalepó. ² Atei ala depa, Farisi whırapené kolóló Yesupaae duraalu, “Naao yó matere whırapené sša nóló beterópóló tukóló muló betere be

dēmótei, kale yóló muló betere fo tukóló, ɔla ai su betere ape,” yalepó.

³ Ai fo depa ama atimapaee duraalu, “Depit-ró ama fulumu wh̄irapetamo atima wotetepa yale ala diaaɔ dos̄ayóló, kisipa muni airapó. ⁴ Ā Kótóné be tūapaae holóló bituraalu, mo kae muló betere *bred* o Depit-ró ama fulumu wh̄irapetamo atima wotepa sóró nalepó. Ti ai ota, Kótópaae melaleteti, mo hāle wh̄irapené nāsóró fo mupa, Kótópaae momarateri wh̄irapené maaté nukua dapó. ⁵ Moses-né yóló muló betere fo sya furaalu, momateri be kaae tare wh̄irape kale ɔle muló betere sukamótei atimané diteri kutó diyaae be dolopaae fua dapóló, ere fo diaaɔ dos̄ayóló kisipa muni airapó. Ti kale yóló muló betere fota, mo tikitu betepatei, me dowi ala yalepóló inipó. ⁶ Yālo dīapaae mo i dere ape. Kótóné ama momateri beta, doasi ɔlapatei, Kótóné ama ala erótu betere sekéró, mió ama erótu betere alatamoné ai momateri be t̄eteróló teraae falapó. Atére sek̄eta, mió dīatamo bet̄amó i betere ape. ⁷ Tale Kótóné i fo asēyóló muló betera pó.

‘Kale *sipsip* hupu ó me ɔla simó suk̄ulaa daróló momarateri alata, ti yālo h̄ekesere ala meipó. Me wh̄i k̄olené sinóló tao sere alata, ti yālo h̄ekesere alapó,’ erapó.

Ai fotamo dīané tūe ūsóró, ti dowi ala munire wh̄irape só deróluɔmeipó. ⁸ Ti noa betené meipó. Kale Wh̄iné Naalemata s̄aa nóló betera póló, ɔle muló betere be ɔ t̄eteróló kaae tare Tale betera pó,” yalepó.

⁹⁻¹⁰ Téró Yesu ā aimó betaleteti taaróló, ati-

mané fo wosetere be tuɔpaae sókó felemó, aimó betɔ naase dowi whɛ betepa kelalepó. Atima mepaae so whɛné ɔ dowi ala yale whɛpóló só deraaire bete kikitu Yesupaae woseturaalu, “Sɔa nóló beterɔpóló dɔle muló betere sukamótei, whɛ wisiratere ala depa fo mulepé meié?” yalepó.

¹¹ Ai fo depa ama atimapaee duraalu, “Diɔkó whɛ me denétamo, kale sɔa nóló beterɔpóló tukóló muló betere sukamó betɔ *sipsip* hupu nóku dolomó doropóló mupa, tao saalomeié?

¹² Tépatei, whɛta ti mo doasi bete mole ɔla ereteiné whɛ tao sere alané *sipsip* hupu tao sere ala bosene falapó. Atérené sɔa nóló beterɔpóló dɔle mulale sukamó wisi ala depa, fo munipó,” yalepó.

¹³ Téró ai fo yóló kemetepa, kale naase dore whɛpaae duraalu, “Naa naase teréɛ falae,” depa, kale whɛné ama dore naase teréɛ faralemó, me tikiró wisire naase kaae yó felepó. ¹⁴ Atétepa, kale Farisi whɛrape atima belapaae tóɛ fóló, Yesu netéró daalóe yóló fo dokalepó.

Kótóné ama kutó dirɔpóló sókó sere whɛ

¹⁵ Até yaaire ala Yesuné ama kisipa yóló, ɔ betale tiki taaróló felepó. Atétepa, kisi daae mole so whɛ feané ɔ sya wou betepa, ama wisirótua yalepó. ¹⁶ Atéró, ama atimapaee fo mulótu duraalu, “Yɔlo i dere ala kolóló ɛ etei kaae whɛ beterapóló mepaae so whɛpaae momókó yaɔse,” yalepó. ¹⁷ Yesuné ai du betale alata, mo take Kótóné ama kɔló whɛ Aisaiané aseýóló muló betere fo motóró dokonóturaalu yalepó. ¹⁸ Ama ai ere fo i ape.

“Yalo kutó dirópóló, sókó sóró kae betero betere whi i betere ape.

Ama dere alamó, ę hajné sukutu ąpaae yaala sókó fóló, mo hosaa mulapó.

Atérené yalo kepe bete ą tuąpaae beteratepa, amamo Talené mo donotóro taleyóló kwia melaaire fo i hae kwiamó kae kae tiki daae mole so whi paae haķearóló yó melaalo ai ape.

19 Téro yalo kutó diratere whi hęle sere alaró hęle fotamo ini dereteiné, ai be belamó ó tumó fua wua dere so whiné mo wosókéle yaalomeipó.

20 Kale kape siki kęae faairaalu, bitikęne tikimó ama mo ti kęayaalomeipó.

Téturaalu, kale wisiyóló dó tanire saķélé ama hapale sukunéni, haķle dó tanópóló kae taté faalopó.

I haemó du betere kae kae dowi alamó, mo donotóro taleyóló kwia melaaire alané hęko taletere ala aluraté fóló, mo donoyóló taletere alané tęteróló kae tawaalopó.

21 Atéturaalu, hae kwia feamó betóló fale so whiné ąpaae kisipa tiki tiróló hajné sukutu bitu, i sekęnéta, da mo tao saalopó du betaalo ai ape,” erapó.

Yesu ą topo kepe Belsebul-né fotokęratepa dapóló yale fo

(Mak 3:20-30, Luk 11:14-23, 12:10)

22 Téro, betą whi dowi kepe tepeyóló bituraalu, kele diliki yóo, kęlókélé nomóo ere whi Yesu beterepaae dapesó wapa, ama wisiralepó. Atéro

wisiratepa fo yóo, kelené ɔla ɔlakélé wisiyóló kolóo, yalepó. ²³ So wh̄i feané ai ala kolóló sirayóló duraalu, “Ai wh̄ita Depit-né deté wale fake tuamó, waalopóló bopetu betale wh̄i h̄iti irurapó,” yalepó.

²⁴ Ai fo kale Farisi wh̄irapené wosóló duraalu, “Meipó. Ai wh̄ita, doasi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokɔratepa, dowi kepe ai dóló h̄okónótu betere ape,” yalepó.

²⁵ Atéro, atimané mutere kisipa tiki Yesuné kolóló atimapaee duraalu, “Mepaae hae kwia t̄eteróló kaae tare doasi topo wh̄irape atimasisitei bóe dupa, ti atimané t̄eteróló kaae tare ala mo doraalo ai ape. Atéturaalu, doasi be hulua ó bet̄a bemó betere so wh̄i atimasisitei bóe dupa, ti mo wisiyóló bitini, mo doyaalo ai ape. ²⁶ Satan-né ama fake wh̄itamotei bóe dóló h̄okó fatepa, ti ama t̄eteróló kaae tare ala amatei teketepa, ti netéro fotokɔ buóló daayaaloé? ²⁷ Atére kaae diaaɔ duraalu, i sek̄néta kale dowi kepené doasi topo kepe Belsebul-né fotokɔratepa dóló h̄okonalepó dere-a, diaaɔ be wh̄iné dowi kepe dóló h̄okonótua deteretei né fotokɔratepa, du betere? Atétepa, ti atimanétei dītamó fo tokótamo yóló, taletere sukamó dī só deraalo ai ape. ²⁸ Téretei, Tale Kótóné D̄ei Kepe Wisiné ɛ fotokɔrótu betereiné, dowi kepetamo yālo dóló h̄okonótu betepa, ti kale Kótóné t̄eteróló kaae tare aɔmó mole ala dī tuapaae wóló mulapóló kisipa yaalo ai ape.

²⁹ Wh̄i mené mo doasi fotokɔ bole wh̄iné ɔla ɔla ɔlémi saairaalu, noa alapi yaaloé? Folosóro kale

seképi dirii képiné dokóló mulóló, nalo ama bemó muó mole ɔla ɔla sóró fenérapó.

³⁰ Ẹtamo betámó bitinire whiné ti bóe dóló ẹ só derótu beterapó. Mepaae whiné ama ɔla ɔla ẹtamo mulénitepa, ti atétere whiné ama ɔla ɔla hɔko besekérótu beterapó. ³¹ Atétu betereleiné yálo diɔpaae mo i dere ape. Mepaae kae kae dowi alaró Kótó faletere fotamo yólótei, nalo Talepaae kemerae depa, ti Tale Kótóné me ɔla meipóló hɔle kemeraalopó. Tépateti, kale Dẹi Kepe Wisiné erótu betere alatamo faletepa, ti Tale Kótóné me ɔla meipóló kemeraalomeipó. ³² Atére kaae, mepaae whínétamo kale whiné Naalema falatapa, ti ama ai dowi ala kwia me ɔla meipóló hɔle kemeraalotei, mepaae whi dené kale Dẹi Kepe Wisiné erótu betere alatamo faletepa, ti mió i betere alimókélé ó take nalo waaire alimókélé, ama ai dowi ala kwia kemeréni, hɔle muó tawaalopó.

³³ Ni wisi daapa, ti ama dukélé wisi oleyaalopóló kisipa muóo, Dowi niné ama dukélé ti mo dowitóró oleyaalopóló kisipa muóo, yae. Ti noatepae, so whiné olere du kilituraalu etei kaae nipóló kisipanérapó. ³⁴ Diɔ whi tukó nokole dowi wulirape-ó, diɔ dowi alané fɔanuraalu wisi fo noayóló yaaloé? Ti noatepae, so whi feané hosaa tuámó fɔayóló mole alatóróti kɔlónékélé foparóló hɔkeamó dua dapó. ³⁵ Whi wisiné ama hosaa tuámó ti wisi alatóró fɔayóló muluraalu, ama dere fokélé wisi fotóróti dua dapó. Dowi whiné ama hosaa tuámó ti dowi alatóró fɔayóló muluraalu, dowi fotóróti dua dapó. ³⁶ Térapa,

yalo diapaae mo i dere ape. Diaaḡ dere fotamo, kisipa tekeyóló ini, hapale hḡko depa, ti take taletere sukamó diapaae etei kaae hḡko fo noatepa yaleé yaalopó. ³⁷ Ti noatepae, taleyaaire sukamó diaaḡ yale wisi fonétei diḡ hḡle fópóló eróo, mepaae yale dowi fonétei diḡ só deróló kwia melóo, yaalo ai ape,” yalepó.

So whḡné tuḡ yópóló Talené Jonapaae erale kelemei ala

(Mak 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Téró, mepaae Farisi whḡraperó Moses-né asḡre fo yó matere whḡrapetamoné ḡpaae duraalu, “Yó matere whḡ-ó, Talenétei eratapóló ḡané kisipa yaai dapa, kelemei alakó erótumié?” yalepó.

³⁹ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Diḡ nópu nokole alaró mepaae sonaalei dowi alatamo du betere whḡrape-ó, Talenétei eratapóló sira yaaire ala erae yóló, wosó maaté tarapó. Me sira yaaire alakó yó melaalomeitei, Kótóné ama kḡló whḡ Jonapaae erale ala kaae betḡ eratepa kelaalo ai ape. ⁴⁰ Ti noatepae, kale whḡ Jona be ḡḡ sore yóo, diki sore yóo yóló, doasi yané depe dolomó bitu yale kaae, kale Whḡné Naalemakélé, be ḡḡ sore yóo, diki sore yóo yóló, dou dolomó hḡle muaalopó. ⁴¹ Téyaalotei, take nalo kale Ninipa be hulua whḡrape taletere be ḡḡmó mió i alimó betó mole so whḡ mo só deraalopó. Ti noatepae, atima Jonané yó mótu betale fo wosóló, dowi ala taaróló kisipa tiki feteyalepó. Téyaaletei, Jonakélé tḡteróló bosene fale whḡ i betepatei, kisipa tiki tirénitere-a, noatepa de? ⁴² Talené taletere be ḡḡ sókó

wapa, betą *Saut*-paae mole hae kwiamó betere doasi *kwin* so ą turukó holóló daalu, dią mió i alimó betó mole so whį só deratere fo yaalopó. Ti noatepae, ai sota, mo saletópaae betale sotei, kisipa tiki dotoróę fóló mole whį Solomon-né yó matere fo wosaai dapóló weipakalepó. Téyaleteti, Solomon-né kisipa tiki fosó fosóre alakélé tęteróló bosenée fale whį i betere ape.

⁴³ Kale dowi keperape whįné depe tuąmó betereitei taaróló furaalu, i ala dua dapó. ą kópu kęae fi tikimó mo wisiyóló betaai dapóló kekęai fęlalemó, betaaire tiki kilinitepa momó fesaae wóló duraalu, ‘Yąlo taaróló wale bepaae, ę momó bitį faaitapó,’ dua dapó. ⁴⁴ Atéró, ą fóló kelerąlemótamo whį mekéle bitini kale be fuóló taae faróló ęla ęla fea hotowaró betąpaaeró betepa, keletapó. ⁴⁵ Atépa kale dowi kepe ą momó fesaae fóló, mepaae doasi dowi alamaaté du betere węikeró keperape dapesó wóló, kale whį tuąmó bitį walapó. Atétepa, ai whį ą take folosóró betale ala sawa doretei, mió kale węikeró dowi keperape bitį waletiné, kale whįné betere bete mo ti doratapó. Atétere kaae, mió i alimó dowi ala du betere so whįpaaekélé eraalo ai ape,” yalepó.

*Yesuné hamaró nomarapetamo
(Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Yesuné ai touró betere so whįpaae fo hąle du betepatei, ama hamaró nomarapetamoné ątamo fo yaairaaalu, wóló belamó daae molepó. ⁴⁷ Tépa whį betąné duraalu, “Naa haeró norapetamoné

yątamó fo yaai wóló belamó daae mulapó,” yalepó.

⁴⁸ Ti fo depa Yesuné duraalu, “Yąlo haeró norapetamo-a, deé?” yalepó. ⁴⁹ Ti fo yóló, ama yó matere whįrape beterepaae naasené yóló duraalu, “Yąlo haeró norapetamota, ti i betó mole ape. ⁵⁰ Ti mepaae so whį denétamo hepen bemó betere yąlo Aya Kótóné ama kisipa mole ala erótu betepata, ti yąlo no ne ó haetóró ai betere ape,” yalepó.

13

*Yesuné whit ke biliterepaae dó faróló yale fo
(Mak 4:1-9, Luk 8:4-8)*

¹ Atéyale be demótóró Yesu ą ai be tuąmó yó mótu betaletéi taaróló, kale doasi weį kęla fókupaae bitį derepelepó. ² Atéró, ai weį fókumó so whį mo hąle ęla kaae bopéróló daae moleteiné ą daayaaire tę munipa, nuku tuąpaae daane horalepó. ³ Atéru, so whįpaae du betale fo fea ti fo sale maaté yóló duraalu, “Whį betąné ęla wae kerape ama kutómó terepété kweyaai sóró felepó. ⁴ Atéró, kale whįné ama ęla wae kutómó terepété kuturaalu, mepaae ke ti tu tómó sókóta yóló mupa, barapéné nalepó. ⁵ Mepaae kerape ti kane tómó dakere haepaae taae durupua yalepó. Atéyale ęla waeta, mo haepaae derepéni, kane tómó dakere haemó taae derepeleteiné, kale ęla wae mo hapale holalepó. ⁶ Téyaletei, mo dirii sukané kale ęla mo hapale botokole yó salepó. Ti noatepae, ama feleke mo apaae derepénireteinépó. ⁷ Mepaae kerape, ti kale mu

daai ne tuamó taae durupua yalepó. Téturaalu, kale ɔla wae dowi mu daai netamo betamó holale tikimó, ai kale dowi nené kale mo ɔla bopée sóró aluralepó. ⁸ Mepaae kerape ti mo hae wisimó taae durupua yalepó. Atéyale ɔla ti mo wisiyóló holóló, du wisinaale woleyalepó. ɔla wae bɔli furaalu, yo betɔ sóró feletei, ɔla ɔlumétepa suraalu ti 100 yorape mepaae 60 yorape ó 30 yorape fɔanóló sóró walepó. ⁹ Mepaae whɔ de woséli daapa, ti i dere fo bete wisiyóló wosóló kisipa muae,” yalepó.

¹⁰ Atéró, ama yó matere whɔrape wóló ɔpaae woseturaalu, “So whɔpaae naao fo salené maaté du betere-a, noatepa de?” yalepó.

¹¹ Ai fo depa ama tokó mótu duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné ama tɛteróló kaae tare tuamó kinóló mole kisipa tiki wisinaale diɔpaaeta meló betteretei, atimapaae ti meló bitini ai ape. ¹² Mepaae whɔ dené kale fo wisitamo sóró tapa, ti ai tómó mepaae kae beleróló melaalopó. Téturaalu, ai whɔ ɔ mo dekeró muaalo ai ape. Mepaae whɔ dené kale fo wisi sóró tantitepa, ti ama sawatamo tareteikélé fasó saalo ai ape. ¹³ Yɔlo atimapaae fo salené maaté i yó mótu bettereita, hɔle meipó. I ere fo dokonóturaalu, erapó.

‘Atimané kelené mo kilirutei, me ɔla wisiyóló koló fumipó.

Atimané wosélinékélé wosetu bitutei, bete wisiyóló kisipa mutumipó.’

¹⁴ Ai so whɔ tuamó ere alata, Aisaiané asɛyóló muló betere fo dokonóturaalu dapó. Ai asɛre fo

i ape.

‘Diaaḡ wosóta yaalotei, fo bete wisiyóló kisipa muaalomeipó.

Diaaḡ kelenée yaalotei, wisiyóló kelaalomeipó.

¹⁵ Ti noatepa meipó. Ai so whjné hosaa t̄aróo, kelekélé dilikiróo, atimané wosélikélé kinóo erapó.

Ti noa yaḡsóró meipó. Atimané kelené mo bete kolóo, woséliné wosóló bete kisipa yóo, yaḡsóró erapó.

Ai ala ere so whj atima ę beterepaae momó feteóló wapa, ti yaḡo atima s̄umó wisiranérápó,’ erapó.

¹⁶ Téretei, diaaḡ kelenékélé mo wisiyóló kolóo, wosélinékélé fo wisiyóló wosóo yaleteiné, Kótóné diḡ wisiró beterapóló, haḡné ai sukutu betere ape.

¹⁷ Yaḡo diḡpaae mo i dere ape. Mo take Kótóné ama k̄óló whjraperó mo donoi alamaaté dere whjrapetamo feané mió diaaḡ kilitu betere ala atimané kelenée du betaletei mo kilinipó. Diaaḡ wosetu betere fokélé atima feané wosenée du betaletei, mo wosókélé inipó.

¹⁸ I kale ḡla wae ke terepeté kwęyale whjné yale fo sale fo bete i dapa, diaaḡ mo wisiyóló wosae. ¹⁹ Mepaae whj de Kótóné t̄eteróló kaae tare aḡmó mole fo wisi wosóló, bete wisiyóló kisipa initere so whjta, ti kale ḡla wae ke t̄u tuḡmó sókóta yóló mupa, barapené nale kaaeta, ti kale dowi Satan-né atima hosaa tuḡmó muló betere fo wisi tokḡ sua du beterapó. ²⁰ Kale kane tómó dakere haemó taae derepele ḡla waeta, ti

mepaae so wh̄i dené kale fo wisi hapale wosóló, h̄kesetu dere kaaepó. ²¹ Tépatei kale fo wisi wosóló, ama feleke mo apaae derepéniruraalu, sawa h̄leke sukamó beteró, s̄sere ala ó me sek̄i ala wapa, ti kale sek̄e hapale t̄titei dée nóló Talené ama fo wisi erateretei mo ti taalatua dapó. ²² Kale dowi mu daai ne tūa dolomó taae durupu yale kaaeta, ti wh̄i me de Kótóné fo wosólótei, i haemó doasi *moni* sóró néli wh̄i betenée dere alaró whaaliané sukutere alathamota, mo doasi bete mole nisyóló sya furaalu, Kótóné fo aluróló du wisiyóló ulutimipó. ²³ Kale hae wisi bolemó taae derepele ɔla wae kaaeta, ti wh̄i me de Kótóné fo wisiyóló wosóló, kisipa mutere so wh̄i ai ape. Atétere wh̄ita, kale ɔla ɔlumétepa, mepaae 100 mepaae 60 mepaae 30 yorape deyóló f̄anótu dere kaaepó,” yalepó.

Dowi neró wisi ɔlatamopaae dó faróló dere fo

²⁴ Atéró, Yesuné so wh̄ipaae fo sale fo me kae yóló duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné t̄teteróló kaae tare aqmó mole alata, i ala dere kaaepó. Wh̄i bet̄ané ama kutómó ɔla wae wisi biliyalepó. ²⁵ Atéró biliyóló, so wh̄i fea noke firepaae ama b́oe wh̄i wóló, kale ɔla wae ke biliyó mole tikimó dowi nené kekélé terepée daalóló, felepó. ²⁶ Kale ɔla wae holóló du woleyaaire alimó, kale dowi netamo wusuró bet̄ámó hopa kelalepó.

²⁷ Atépa, kale kutó diratere wh̄irapené ai kutó talepaae duraalu, ‘Doa wh̄i-ó, naao kutómó mo wisi ɔla wae ke maaté biliyalet̄ei, dowi nemo noayóló sokaleé?’ yalepó.

28 Ti fo depa kale kutó talené tokó mótu duraalu, ‘Aita, bóe whiné du yalepó,’ depa ama kutó diratere whirapené apaae duraalu, ‘Dá fóló ai dowi ne tokó farópé nearóé?’ yalepó.

29 Ai fo depa ama duraalu, ‘Meipó. Diaaq kale dowi ne tekěturaalu *whit*-tamotei tokó falaqsóropa, ama erópóló taalae. 30 Kale *whit*-tamo wusuró enópóló kaae tawóló, ɔla ɔlumétepa sere sukamó yaasepólópó. Atéro ɔla sere sukamóta, ti kale ɔla sere whirapepaae siré kwęyae depa, dowi nerapepi tokóló si biliraai betapaae eróló mulaalopó. Téro kale mo naaire *whit* maaté siré kwęyóló betapaae yóló, mulatere bepaae mulaalo ai ape,’ ” yalepó.

Yesuné mastard ni keró yist-tamopaae dó faróló yale fo

(Mak 4:30-32, Luk 13:18-19)

31 Atéro, ama atimapaae fo sale fo me yóló duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné tětteróló kaae tare aqmó mole alata, ti betɔ whiné kale *mastard* niné ke ama kutómó biliyale kaaepó. 32 Ai kale *mastard* niné keta, mepaae i yó mole niné ke kaae meipó. I niné keta mo belekɔamaletei huturaalu, ti mepaae kutómó ere nirape fea tětteróló mo doakale ni ami daatua dapó. Atépa, ai ni tětirapemó barape daaneta dua dapó,” yalepó.

33 Atéro ama kale dere kaae, fo sale fo me yóló duraalu, “Hepen bemó betere Kótóné tětteróló kaae tare aqmó mole alata, betɔ soné *flawa* o bula duraalu tópuópóló bulatere sawa ɔla *yist* kaaepó. Ai sawa ɔlanétei *flawa* o bula doasi tóputua dapó,” yalepó.

³⁴ Atéró, Yesuné so wh̄i feapaae yó matere dok̄o fo saletamo touróló yó du betalepó. ³⁵ Ama ai ala du betaleteita, ti Kótóné k̄oló wh̄irapené yóló muló betere fo dokonóturaalu, du betalepó. Kale fo i ape.

“Take i hae kwia fea kaaraaipatei, kinóló mulaté wóló, mió i alimókélé h̄ale kinóló mole forape fea, ti ȳalo fo sale fonétóró yó melaalo ai ape,” yalepó.

Kale dowi nepaae dó faróló yale fo bete h̄akearale fo

³⁶ Téró, ai touró betere so wh̄i fea betó mupatei taaróló, ̄a be dolopaae felepó. Atétepa, ama yó matere wh̄irape ̄a beterepaae wóló duraalu, “Kutó tuamó dowi ne botokorapó dere fo salené bete d̄apaae yó ̄alae,” yalepó.

³⁷ Ai fo depa, ama atimapaae tok̄ó mótu duraalu, “Wisi ̄la wae ke feseketé kotere wh̄ita, ti kale Wh̄iné Naalema ai ape. ³⁸ Kale kutóta, ti so wh̄i fea betó mole hae tiki ai ape. Kale ̄la wae ke wisita, ti Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó betó mole so wh̄i ai ape. Kale dowi neta, ti dowi Satan-né naale senaale ai ape. ³⁹ Kale dowi ne du biliyale bóe wh̄ita, ti dowi Satan-pó. Kale kutómó ere ̄la ̄lumétepa saaitere sukata, ti kale kemeyaaitere be d̄epó. Kutómó ere ̄la ̄lumétepa sere wh̄irapeta, ti kale *ensel*-rape ai ape.

⁴⁰ Kale dowi nerape tok̄óló sipaae taae fatu dere kaae, take kemetere sukamó atéyaalo ai ape. ⁴¹ Atéró, kale Wh̄iné Naalemané ama *ensel*-rape dotonóló, Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó betó mole so wh̄iró dowi ala dere so wh̄itamo hoseké

yóló betaqsóró, ama *ensel*-rapené tokósu deté kwęyaalopó. ⁴² Atéro, me whı dowi ala yópoló dée nalatere so whıró dowi ala du betere so whıtamo si duku betere dolopaae taae deraalopó. Aimó siné duku bitu, doasi wole yóló kaketuraalu, atima serekené atimatei tukó nuku betaalo ai ape. ⁴³ Atima atéro kılipaae ti mo donoyóló betere so whı atimané Aya Kótóné teteróló kaae tare aqmó, suka wisi duraalu dę tekée fu dere kaae, dę tekée fi so whı betaalopó. Whı me de wosęli daapata, ti i dere fo wosóló bete mo wisiyóló kisipa muae,” yalepó.

Doasi moni sere wisi wisi ęlapaae dó faróló yale fo

⁴⁴ Atéro, Yesuné duraalu, “Hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, ti etei ala dere kaaepó. Whı betęné ama hae kwiamó doasi *moni* sere wisi wisi ęla bupa kikitı koló salepó. Atéro kale ęla hyó muóló, ę bepaee hękesetamo felepó. Atéro fóló, ama bemó muó mole ęla ęla fea mepaae whıtamo dotonóló *moni* sóró, kale wisi wisi ęla mole hae tiki ama dupu yalepó.

⁴⁵ Atére kaae, hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, ti meleke kaae dui ęla ęla wisi kekóló keletapa, dotonóló *moni* sere whıné dere kaaepó. ⁴⁶ Ai kale meleke kaae dui ęla wisi mupa koló sóró fóló, ama tare ęla ęla mo fea dotonóló, ai kale ęla wisinaale dupu yalepó.”

Ya sere hęleke wapaae dó faróló yale fo

47 “Fo sale fo me i ape. Ó hepen bemó betere Tale Kótóné ama tẹteróló kaae tare aq̄mó mole alata, mepaae ya siré kotere wh̄rapené ya saairaalu, atimané h̄leke wa w̄i kulupaae deróló, kae kae yarape sutere kaaepó. 48 Atéró, kale h̄leke wamó dere yarape taleyaairaalu, h̄leke wa tukó sóró w̄i fókumó turukw̄e mulóló, taleyóló wisire ya yopaae derótua yóo, doretei ti taae fatua yóo, yalepó. 49-50 Atétu dere kaae, take kemetere sukamókélé, ai ala yaalo ai ape. Kótóné ama *ensel*-rape wóló, wisi ala du betere so wh̄i taleyóló kaepaae beteróo, dowi ala du betere so wh̄i kaepaae beteróo, yaalopó. Atéró bukótamo yóló, dowi ala du betere so wh̄ita, si duku beterepaae taae deraalopó. Aimó siné duku bitu, atimanétei yale dowi alamópóló doasi wole yóló serekené tukó nuku betaalo ai ape,” yalepó.

51 Téró Yesuné atimapaee duraalu, “Ai yale forape fea diaaḡ wosóló bete wisiyóló kisipa yaleé?” depa, atimané duraalu, “Épó,” yalepó.

52 Tétepa Yesuné duraalu, “Moses-né aseḡyóló muló betere fo yó mótu betere wh̄rapepaae, Kótóné hepen bemó tẹteróló kaae tare aq̄mó mole ala i ape yóló, mené yó matepa kisipare wh̄ita, ti be tale kaaepó. Betḡ be talené ama wisi wisi ḡla muó mole tikimó mió sale kisi ḡlakélé, mo take mole ḡlatamo touróló, Talené ala erótu beteraḡpó,” yalepó.

Kótóné kḡló wh̄i ḡ ama turuku bemó doi munipóló yale fo

(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Yesuné ai fo sale forape yó melóló k̄lipaae ą ai be hulua taaróló felepó. ⁵⁴ Atéró, ama turuku bemó sókó fóló bituraalu, atimané fo wosetere bemó fo kaae sóró yó mótu betalepó. Ama atéró yó matere fomó sirayóló duraalu, “Ai wh̄iné kisipa tiki dotoróę fale alaró kae kae eratere kelemei alarapetamo-a, né yó matepa du bitutérópó,” yalepó. ⁵⁵ I naaleta, kale be t̄ętere wh̄iné naalema h̄iti meió? Ama hamata Maria ai ape. Kale Jems, Josep, Saimon, Judas, ai wh̄irapeta, ti ama nomarape ai ape. ⁵⁶ Ama nemarapekélé, ątamó i betere ape. Ama doa ai du betere ala feata, momó sóró du bitu dérópóló, ątamó dei tuę mualepó.

⁵⁷ Atéró, Yesuné ątamó dei kisipa mutere ala kolóló, ama atimapaee duraalu, “Be hulua feamóta Kótóné ama k̄ló wh̄iné doi doasi moletei, ama turuku be hulua so wh̄iró ama fake so wh̄itamó tuąmó, ti doasi doi muni ai ape,” yalepó.

⁵⁸ Atimané ama dere fo wosóló kisipa tiki tirénireteiné ai be hulua tuąmó, ama kae kae doasi fotok̄i kelemei alarape mo dekéró eréni, tóróti eralepó.

14

*Kale w̄ęi tópurale wh̄i Jon dale ala
(Mak 6:14-29, Luk 3:19-20, 9:7-9)*

¹ Atéyale sukamó, kale Kaleli hae kwia t̄ęteróló kaae tare wh̄i Herot-né Yesuné i alarape du beterepó dere fo wosalepó. ² Ai fo wosóló ama kutó diratere wh̄irapepaee duraalu, “Aita, kale w̄ęi tópuratere wh̄i Jon kepaayóló biturapó. Atéru, mo kae kae doasi kelemei alarape ai erótu betere

ape,” yalepó. ³⁻⁴ Ai fota, hãle inipó. Herot-né Yesuné i alarape du beteropó dere fo wosaai bitutei, i ala yalepó. Jon-né Herot-paae duraalu, “Naao no Filip-né so Herodias-tei noatepa tokóló dokaleé?” yale fomótei, kale Herot-né Jon *dipula* beteralepó. ⁵ Ai fo deremó, kale Herot-né Jon *dipula* beteróló daai yaleteti so wh̄i kolóló ą witu-raalu, *dipula* bemó hãle beterópóló taaralepó. Ti noatepae, Jon-ta, Kótóné ama kóló wh̄ipóló, so wh̄i feané kisiparapó.

⁶⁻⁷ Kale doasi topo wh̄i Herot-né ama hamané ą deyale be de wapa, doasi ęla deyóló nuku betalepó. Até du betepa, kale so Herodias-né senaalema wóló, ęla nuku betere so wh̄irapené keletómó k̄ilitu betalepó. Atéró k̄ilitu betepa, Herot ą mo doa h̄ekesené sukutepa kale so seimalepaae duraalu, “Naao ępaae noa ęlakó kematepa, ti naao ai kematere ęlatóróti yãlo yãmó melaalopóló,” doasi dirii fo yóló mulalepó. ⁸ Ai fo depa, kale so Herotasiné senaalepaae yã fóló, kale w̄ei tópuratere wh̄i Jon-né topo tukóló ęlae fo ene fae depa, kale senaale ą fóló Herot-paae duraalu, “W̄ei tópuratere wh̄i Jon-né topo betã tukóló nuku tómó beleróló ęlae,” yalepó. ⁹⁻¹⁰ Kale doasi topo wh̄i Herot-né ai fo wosetu ą mo doasi fomoné sukãletei, ama ęla naai wale so wh̄iné keletómó i ala mo yaalopó yóló mulale fo tikinépa, ama diki tare wh̄irapepaae Jon-né depa tikaie yóló, dotonalepó. Atétepa atima fóló, Jon *dipula* bemó betepa, depa tukóló ama topo nuku mó beleróló sóró walepó. ¹¹ Atéró, kale wh̄iné topo du nuku tómó beleróló kale senaalepaae

melatepa, ama sóró fóló, hamapaae melalepó.
¹² Atétepa, Jon-né ama yó matere wh̄irape wóló, kale sekéné ama tupuló tiki sóró fóló douralepó. Téró atima fóló, Yesupaae i alarape yalepóló ene felepó.

*Yesuné 5,000 wh̄imó ɔla melale fo
 (Mak 6:31-44, Luk 9:10-17, Jon 6:1-13)*

¹³ Atei ala yalepó dere fo Yesuné wosetu, ai so wh̄i betó mole tiki taaróló, ama yó matere wh̄irape atimanale maaté w̄ei nuku sóró so wh̄i bitinire tikipaae felepó. Aimó betó muale so wh̄i feané Yesu upaae felepó dere fo wosóló, atima betere doasi be huluarape taaróló, ɔtamo hokolaa yaai dapóló atima hae t̄umó felepó. ¹⁴ Atéró, Yesu ɔ hae tópaee taae fóló kelalemó, so wh̄i mo h̄ale ɔla kaae wóló betó mupa kolóló, ama hosaa tūamó mo doasi k̄olené sukutepa, atimané hepo beterepa wisiralepó.

¹⁵ Atéró, be felekemó diki yaaiteretamo, ama yó matere wh̄irape ɔ beterepaae wóló duraalu, “D̄a so wh̄ikélé bitini h̄ale tū tikimó betepatei be dikiyalepa, felekemó t̄e mole be huluarapepaae atimané naaire ɔlakó dupuyaaí f̄ópóló, dotonae,” yalepó.

¹⁶ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Ímó d̄ané menanénipa, atima dupune f̄ópóló de? Di-aaɔtei, atimané naaire ɔla melótumié,” yalepó.

¹⁷⁻¹⁸ Ti fo depa, ama yó matere wh̄i bet̄ané duraalu, “D̄ané ímó moleteita, *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló bet̄a i mole ape,” depa, ama duraalu, “Ai ɔlarape ɛpaae sóró ape,” yalepó.

¹⁹ Atéró, ama so wh̄i feapaae ai ne tómó betae yóló

atima fea betó mupa, ama kale *bred* o bula aporó sóo, ya tamo sóo yóló taruraalu, hepen-paae kese horóló Tale Kótópaae mo kée yóló, terekéeraalu yalepó. Atéró ama yó matere wh̄irapepaae melatepa, atimamo so wh̄imó melaté kw̄ealepó. ²⁰ Atéró, so wh̄i mo fea nóló s̄tēpa, buki muni feletei kale yó matere wh̄irapené bet̄apaae yóló, 12 yorape deyóló f̄analepó. ²¹ Atéró, ai kale ɔla nale so wh̄irapeta, soraperó naale senaaletamo dos̄ani, wh̄irape maaté dos̄ayóló touróturaalu, 5,000 wh̄irapepó.

*Yesu w̄ei tómó daaté fele fo
(Mak 6:45-52, Jon 6:16-21)*

²² Atéró Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Èta, i betó mole so wh̄i atimané be séle sélepaae f̄ópóló dotonóló walapa, w̄ei t̄e utéró betaai dīpi ai nukutamo fae,” yalepó.

²³ Téró, so wh̄i fea f̄ópóló dotonóló k̄ilipaae Yesu ̄a ama wotoró du sokore aqmó momayaairaaalu holalepó. ̄a aimó wotoró betepatei, be dikiyalepó.

²⁴ Aimó betepatei, kale w̄ei nuku w̄ei kulu tūmó h̄ale fu betepa doasi w̄ei asyaró bes̄e tikitamo atima faaire tikiró waleteiné, kale nuku hapale feni, dua wóputé fu betalepó.

²⁵ Felekemó be dēyó holaai deretamo, Yesu ama yó matere wh̄irape beterepaae waairaaalu, w̄ei tómó daaté wou betalepó. ²⁶ ̄a atéró daaté wou betepa atimané ̄a kolóló, mo doasi witu diri furu furu yóló duraalu, “Kepe ai wale ape,” yalepó.

²⁷ Atéteretamo Yesuné atimapaae duraalu, “Ita ɛpa dī wini, hosaa diriyóló mo dua betae,” yalepó.

28 Tétépa Pitané Yesupaae duraalu, “Tale-ó yaḡpata, ti ękélé yaḡtamo hokolaa yaai weḡi tómó daaté waaitapa, ape yae,” depa ama duraalu “Ape,” yalepó.

29 Ti fo depa, Pita weḡi nuku taaróló weḡi tópaae taae doropóló, Yesu walepaae daaté felepó. 30 Téyaleteti, doakale besé tiki wale kolóló witu-raalu, weḡi dolopaae buó deyaai depa ama fo fakeyóló duraalu, “Tale-ó, weḡiné ę felekemó alu-raai dapa, tao sae,” yalepó.

31 Atéteretamotóró, Yesuné ama naasemó taosu duraalu, “Naa kisipa tiki mo ti tiró bitini airapó. Noatepa kisipa tiki tamo dekaaporóló mualeé?” yalepó.

32 Atéroró, atimaamo weḡi nukupaae bitḡi holalemó, kale besé tiki tikalepó. 33 Tétépa, kale ai nuku tuḡmó betó mole whḡrape Yesu aḡmó sukóló bitu, ama doi hale sóroró horótu duraalu, “Yaḡta so whḡ fea tḡteróló kaae tare Tale Kótóné Naalematóró mo hḡtipó,” yalepó.

34 Atéroró, atima ai weḡi dḡala tḡyóló, Kenesaret hae utéró sókó felepó. 35 Ai be huluamó betó mole so whḡiné ę kolóló ita, kale Yesu airapó yóló kisipa mutu ai hae kwiamó betó mole be hulua so whḡpaae Yesu wóló i betere ape, yó faralepó. Atétépa, kale kisi daae mole so whḡrape atimané ę beterepaae dapesó wua yalepó. 36 Atéroró wóló betó mulu, whḡrapené ępaae woseturaalu, i kisi daae mole so whḡiné naao kuti salemómaaté wolaa yópóló yae yalemó, téyae depa ę wolaatua yale so whḡiné kisi beterape fea wisitua yalepó.

15

*Farisi wh̄irape atimané mara mole ala do-
rapóló yale fo*

(Mak 7:1-13)

¹⁻² Téró, kale mepaae Farisi wh̄iraperó Moses-
né yóló muló betere fo yó matere wh̄irapetamo,
Jerusalem be huluamó biti wóló, Yesu beterepaae
fóló woseturaalu, “Naao yó matere wh̄irapené
d̄ané ayarapené mara mole ala noatepa tikitu
bitu de? Atimané ɔla naairaalu, folosóro naase
fukunipatei ɔla nuku betere-a, noatepa de?”
yalepó.

³ Ti fo depa, Yesuné atimapaee tokó mótu du-
raalu, “Mo diaaqtóro d̄ané ayarapené mara mole
ala sya fu bituraalu, Kótóné yae yóló muló betere
fo noatepa tikitu betere? ⁴ Ti noatepae, Kótóné
duraalu,

‘Naao hae aya wisi doi muɔpóló hale sóro horótu
betae,’ fo erapó.

‘Mepaae wh̄inétamo ama hama alimané doi
doróló, dowi tekani fo depata, ti sinɔpóló,’
mo ti daae erapó,” yalepó.

⁵ “Ai fo aseýóló mupatei, diaaɔ etei fo dua dapó.
Wh̄i bet̄ané ama mole ɔla ó *monikó* alimaró
hamatamo tao sóro melóluɔtei, ita Kótópaae
melaaipó yaletéiné, diaamo melanénipó dua
dapó. ⁶ Atéturaalu, hamaró alimatamo aɔmó
bitu, atimaamoné doi hale sóro horatere ala
iniyóló alurótu beterapó. Diaaɔ ayarapené mara
mole ala sya fóló du betereiné, Kótóné fo hale
ɔla kaae aɔróló alurótu beterapó. ⁷ Dīa tiki
tūapaae dorutei, hale sik̄ili du betere wh̄irape-ó,

diaaḡ ai du betere alamó Kótóné ama kóló wh̄i Aisaiané as̄ere fota, ti mo dīappaetóro erapó. ⁸ Ai as̄ere fo i ape.

‘I so wh̄iné h̄ale kólónémaaté yaḡo doi hale sóro horótu bitu, atimané ę hosaa tūamó muló bitini, kisipa keteróló mo sisópaae eró beterapó.

⁹ Atimané ępaae, “Aya Tale doa wh̄i-ó,” du beteretei ti mo h̄ale du beterapó. Atéro yó mótu betere fota, ti mo wh̄iné tūéné kekeme nóló i ala yae yóló, yó matere fotei yó mótu beterapó,’ erapó,” yalepó.

¹⁰ Yesuné aimó daae mole so wh̄i feapaae ape yóló duraalu, “I dere fo bete dīané wisiyóló wosóló kisipa muae. ¹¹ Wh̄i betere bete do-ratereteita, mo nokole ęlané dorótimatei, wh̄iné tiki tūamó kaayóló kólómó sókó wale foné bet̄a Kótóné keletómó ai wh̄iné betere bete mo dorótua dapó,” yalepó.

¹² Tétepa, ama yó matere wh̄irape ą beterepaae wóló duraalu, “Ai Farisi wh̄irapené naao ai du betere fo woseturaalu, atima dei kisipa mutu beteretei naao kelere?” yalepó.

¹³ Ti fo depa ama duraalu, “Ó hepen bemó betere yaḡo Ayané ama biliniyale ęlarapeta, ti ama feleketamo turó tokó saalo ai ape. ¹⁴ Ti ai wh̄irape atimata, kele dilikirutei mepaae wh̄irape ai ęlisóro fu beterapa, atima atétóro du beterópoló taalae. Me kele dilikire wh̄iné me kele dilikire wh̄ipaae t̄u i mole ape yóló ęlisóro fupa, ti atimaamo wusurótóro dée nóló, kulu dolopaae derepaalo ai ape,” yalepó.

¹⁵ Ai fo depa Pitané duraalu, “Tale-ó, naao nokole ɔlané wh̄i dorótumipó, yale fo salené bete d̄apaae h̄akearóló yó ɔlae,” yalepó.

¹⁶ Ti fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Diɔkélé ȳalo ai yale fo bete wisiyóló kisipa muni, diaaɔ kutirikélé hapólu ai ere ape. ¹⁷ Wh̄iné k̄ólómó nóló, depepaee bit̄i doropole ɔlané wh̄iné tiki dorótumipó. Ai ɔlata, depepaee bit̄i doropóló nalo, di alée fua deretei diaaɔ kisipanié?

¹⁸ Téretei hosaa tuɔmó kaayóló, wh̄iné k̄ólómó sókó wale foné bet̄a ti wh̄i dorótua dapó,” yalepó.

¹⁹ “Wh̄iné hosaa tuɔmó kaayóló wouraalu, wh̄i doratere alarape ti i ape. Doi ala yaai mutere dei tuɔkélé, wh̄i dele alakélé, wh̄iné dokore so ó so dokore wh̄itamo nópu nokole alakélé, kokopei ó seimalené kae kae nópu nokole alakélé, kikiti ɔla ɔlémi sere alakélé, wh̄i me dilikóló ama ɔla ɔla sere alakélé, fo tokóló taleturaalu kapala fo dere alakélé, me wh̄i eratere alakélé, ai alarape feané so wh̄i dorótua dapó. ²⁰ Wh̄i doratereteita, naase fukuni bólutamó ɔla nokole alané dorótumipó,” yalepó.

*Kenan soné Talepaee tuɔ tiki tirale fo
(Mak 7:24-30)*

²¹ Atéró Yesu ɔ ai kale Juda so wh̄iné hae tiki taaróló, Tair-ró Saidon be huluatamo felekemó mole hae kwiapaee felepó. ²² Téyalemó, ai Juda meire be huluamó betere Kenan fake so bet̄a Yesu beterepaee wóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté yale wh̄iné Naalema Tale-ó, ȳalo senaale dowi kepe tepeyóló bitu, mo sonaalei dowi ala

eróló, ama tiki doasi susupu su beterepa, naao ę kęletu tao sae,” yalepó.

²³ Ai fo deté wou betepatei, Yesuné kale sopaae me fo tokó menitepa, ama yó matere whırapené ępaae duraalu, “Ai soné dą sya wouraalu dotopoi fo deté wou beterepa, fópóló hókó falótumié?” yóló sęyalepó.

²⁴ Ai fo depa ama kale sopaae tokó mótu duraalu, “Ęta, Israel fake so whı tuąmó fokó fóló betó mole hupurape tao sópóló, dotonatepa wóló i betere ape,” yalepó.

²⁵ Tétepa, kale so Yesu daalemó bukutiri teąró bitu duraalu, “Tale-ó, ę naao tao sae,” yalepó.

²⁶ Ti fo depa ama kale sopaae duraalu, “Kale naale senaalené nokole ęlatei yuwirape nópóló melatere-a wisire?” yalepó.

²⁷ Ai fo depa kale sokó duraalu, “Tale-ó, naao dere fota mó deretei, haęrapenékélé ą whaatere whıné bemó, ęla nokole ni fake tómó beleróló nokole ęla folope aąmó sorokóta deretei nukua dápó,” yalepó.

²⁸ Tétepa, Yesuné kale sopaae tokó mótu duraalu, “Ti so-ó, yą betą mo doasi kisipa tiki tiróló beterepa, naao ępaae eraasepé dere ala mió i eratere ape,” yalepó. Ai fo deretamotóróti kale soné senaalemané kisi bete mo ti wisi ipakalepó.

Yesuné 4,000 whirape ęla melale fo

²⁹ Atéró Yesu ai hae kwia taaróló, Kaleli węi kęla fóku sesekę fu betero, du sorokó mole ępaae holóló beterepó. ³⁰ Atéró beterepó, hęleke momaare so whıkéle, keke dilikire so whıkéle, tiki dore so whıkéle, kóló nomone so whıkéle,

mo hãle ɔla kaae mepaae so whĩné beleóló ɔ daalemó mulaleta depa, atimané kisi beterape ama wisirótua yalepó. ³¹ Kale kɔló nomóló betale so whĩrapetei fo yóo, hɔleke momaayóló betale whĩrapekélé wisi yóo, bukutiri doyóló betale whĩrapekélé mo wisi yóo, keke dilikiyóló betale whĩrapekélé keke wisiyóló kolóo, depa so whĩ feané sirayóló Israel so whĩné Kótóné doi hale sóró horótu betalepó.

³² Atéró, Yesuné ama yó matere whĩrape ɔ beterepaae ape yóló duraalu, “I so whĩ mo doa kɔlené sinitapó. Ti noatepae, atima ɔlakélé néni wote siri betepa be de sore kemeyaleteiné atima tu tuamó wotené sisiraae faqsóró, dotonaalo meipó,” yalepó. ³³ Ti fo depa, ama yó matere whĩrapené duraalu, “So whĩkélé bitini, hãle tuɔ tikimó beterape, doai betó mole so whĩné naaire ɔla momó mupa melaaloé?” yalepó.

³⁴ Ai fo depa Yesuné atimapaee woseturaalu, “Diɔné meteró *bred* o bularape tare?” depa atimané ɔpaae duraalu, “Wɛikeró o bularape yóo, ya belekɔatiki sawa tėti yóo yóló betɔ i tare ape,” yalepó.

³⁵ Ti fo depa, ai betó mole so whĩ feapaae duraalu, “Ai hae tikimó betó muae,” yalepó. ³⁶ Téró, ama kale wɛikeró o bularaperó yarapetamo taruraalu, Tale Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ama yó matere whĩrapepaae melatapa, atimanémo so whĩmó ɔliralepó. ³⁷ Atéró, atima mo fea nóló sɔtapa, buki muni feletei ama yó matere whĩrapené betɔpaae daseté kweyóló 7 yorape deóló fɔanóló mulalepó. ³⁸ Ai kale ɔla nale

so wh̄ita, soraperó naale senaaletamo dos̄ani, wh̄irape maaté dos̄ayóló touróturaalu, 4,000 wh̄irapepó. ³⁹ Atéró, Yesuné so wh̄i fea dotonóló nalo ą w̄ei nukupaae bit̄i holóló, Makatan be hulua felekemó ere hae kwiapaae bit̄i felepó.

16

*Yesupaae kelemei alakó kelaalopa erae yale fo
(Mak 8:11-13, Luk 12:54-56)*

¹ Téró, kale Farisi wh̄iraperó Sadyusi wh̄irapetamo Yesu beterepaae wóló, ą k̄aae kolóló s̄u saairaalu i fo yalepó. “Kótóné ó hepen bemó mole ala kolóló, ita Talenétei eratapóló sira yaai dere kelemei alakó d̄amaletamo kelaaitapa, erótumié?” yalepó.

² Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Be kuluka s̄ako sonaa dere ala kolóló, dóta suka wisi yaalo ai ape dua dapó. ³ H̄jka be suka sokoteretamokélé s̄ako dilikiyóló sonaatepa, diaaą i fo dua dapó. Mió doasi hali waai dapó, dua dapó. S̄ané dere ala bete diaaą wisiyóló kolóló kisipa irutei, mió i alimó me ala yaairemó dere alarape dīané kolóló kisipa enénipó. ⁴ Dīa mió i alimó, dowi ala du betere so wh̄iró nópu nuku betere so wh̄itamónétei Kótó mo beterapóló kisipa muópóló, mo doa yaai dere kelemei alakó eratepa, kelenée yóló ketekę butu beteretei, kelemei ala me kae eraalomeipó. Jonapaae erale ala kaae bet̄a eratepa, diaaą kelaalo ai ape,” yalepó. Atéró, ai wh̄irape atima betó mupatei Yesu ą felepó.

*Farisi wh̄ɪraperó Sadyusi wh̄ɪrapetamoné yó mótu betere ala
(Mak 8:14-21)*

⁵ Atima nukutamo ai w̄ɛi k̄ɛla t̄ɛ fóló, kelalemó ama yó matere wh̄ɪrapené *bred* o sini, k̄ɛyó yóló weipakalepó. ⁶ Tétɛpa, Yesuné atimapaae duraalu, “Farisi wh̄ɪraperó Sadyusi wh̄ɪrapetamoné *bred* o tópuratere ɔla *yist*-né diɔ doraɔsórópa, mo hotowayóló kaae tawae,” yalepó.

⁷ Yesuné ai fo depa, atimasisitei fo k̄ɛlaaróló duraalu, “Ti ama ai dere fota, d̄ané *bred* o sóró anipa du dapó,” yalepó.

⁸ Atimasisi atéró k̄ɛlaarótu betɛpa, Yesuné kisipa yóló, atimapaae duraalu, “Diɔ tómó maaté kisipa tiró betere wh̄ɪrape-ó, diɔsisitei noatɛpa fo k̄ɛlaaróló, *bred* o sóró anipó du bitu de? ⁹ Diaaɔ Ȳɔlo yale alarape kolóló, wisiyóló kisipa muni airapó. Kale 5,000 wh̄ɪrapemó aporó *bred* o bula terekeyóló melaletɛi-a, diɔané kisipa keteraleé? Kale buki muni fele *bred* o diaaɔ betɔpaae yóló, metéró yorape f̄analeé? ¹⁰ Ó kale w̄ɛikeró *bred* o bularape terekeyóló, 4,000 wh̄ɪrapemó melatɛpa, nóló buki muni feletɛi diaaɔ betɔpaae yóló, meteró yorape f̄anóló mulaleé? ¹¹ Ȳɔlo take yale fota, *bred* omó kisipa muóló iniyaletɛi, diaaɔ wosóló kisipa munié? Ti ai yale fota, kale Farisi wh̄ɪraperó Sadyusi wh̄ɪrapetamoné *yist*-né diɔ doraɔsóró, kisipa mutu yalepó.” ¹² Téró, atimané ai dere fo wosóló, ama yale fota, kale *bred* o tópuɔpóló bulatere ɔla *yist*-mó initei, Farisi wh̄ɪraperó Sadyusi wh̄ɪrapetamoné yó matere

foné dą atima doraqsóro, hotowaró kaae tawae yóló irapóló kisipa salepó.

*Pitané Yesupaae yąta mo Keriso ai ape yale fo
(Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)*

¹³ Atéro, Yesu Filipainé tęale be Sesaria Filipai doi mole hae kwiamó sókó fóló, ama yó matere whırapepaae woseturaalu, “Mo so whıné kale Whıné Naalema-a, depó du bitu de?” yalepó.

¹⁴ Ai fo depa atimané ąpaae duraalu, “Mepaae so whınéta, yą kale węi tópuratere whıkó Jonpó du betera pó. Mepaae so whınémo, ti Elaijapó du betera pó. Mepaae so whınémo, Jeremaiapó du betera pó. Tétepa, mepaae so whıné duraalu, Kótóné ama betą kóló whıkó duyalepó, du betera pó,” yalepó.

¹⁵ Ti fo depa ama atimapaee woseturaalu, “Ti aita atimané mutere kisipapa, diaaq kisipané ęa, depó du bitu de?” yalepó.

¹⁶ Ai fo depa Saimon Pitané duraalu, “Yąta, mo hąle betótóro tare Kótóné Naalema so whı fea tęteróló kaae tanó póló, sóro betero betere whı Keriso ai ape,” yalepó.

¹⁷ Tétepa Yesuné ąpaae duraalu, “Jonané naalema Saimon-ó, yą betą Kótóné wisiró betere teiné mo hąné sinitu betere whı ai ape. Ti noatepae, naao ai yale fota, mo whıné yąpaae yó menitei, ó hepen bemó betere yąlo Ayané yó matepa dapó. ¹⁸ Térapa, yąlo yąpaae i dere ape. Yąta Pitapó. I doasi kapo fake tó mó be tętu dere kaae, yąlo so whı doasi fake firaalo ai ape. Atéro tęyóló betepa, sukutere alané bole fotokóné bóe daalotei, yąlo tętu betere be fisikóló

mo doraalomeipó. ¹⁹ Téyaalomeitei, ó hepen bemó tẹteróló kaae tare tuḗpaae faaire be tu tukjyaaire kirape yało ya melaalo ai ape. Diaaḗ i haemó dowi ala deretei dokóló mulatepa, ti Kótóné hepen bemókélé dokóló muló beteraḗ. I haemó diaaḗ teraayóló haḗeamó mulatepa, ti Kótóné ó hepen bemókélé, teraayóló haḗeamó muló beteraḗ,” yaleḗ. ²⁰ Téró, Yesuné ama yó matere whjrapepaae dirii fo yóló mulótu duraalu, “Eḗta, Kótóné so whj fea tẹteróló kaae tanóḗpóló sóró beteraḗ betere whj Kerisopó fo mepaae so whjpaae momókó yaḗse,” yaleḗ.

*Yesu Kerisoné ḗ sukḗalopóló yale fo
(Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27)*

²¹ Mo ai be demó kaae sóró, Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Eḗ Jerusalem be huluamó fóló betepa, kale whj disiraperó mo so whjmó Talepaae momaraterere topo whjrapenekélé, Moses-né yóló muló betere fo yó matere whjrapenekélé epaae kae kae susupui ala eróló, ḗ mo ti sukḗpóló daalopó. Atéro sukóló sore be deḗ kemetepa, ḗ momó kepaayóló betaalopó,” yaleḗ.

²² Ti fo depa, Pitané ḗ tu deḗpaae dapesó fóló duraalu, “Tale-ó, mené yaḗpaae atei kaae ala mo yaalomeipó,” yaleḗ.

²³ Ai fo depa Yesuné Pitapaae duraalu, “Satan-ó, yaḗ taae fae! Eḗ faai dere tu wisi naao ai dere alané sesé dapó. Naao ai dere alata, Kótóné kisipa mole ala mei, mo whjné kisipa mole ala ai dere ape,” yaleḗ.

24 Téro Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Wh̄i me detamo ę sya waai kisipa mutezata, ti ama yaai kisipa mole ala taaróló, ą dóló oloraaire filipaa ni, amatei beleyóló wópóló yae. 25 Ti noatepa meipó. Mepaae wh̄i dené ama kisipané ą betere bete me ala yaqsórópóló, amatei hotowayóló kaae tapata, ti ai wh̄iné ama betere bete aluyaalo ai ape. Téyaalotei, mepaae wh̄i dené yalo erae dere ala sya fóló eróturaalu, ama betere bete me ęla meipóló ą sinitepata, ti atétere wh̄iné ama betere bete aluni, mo ti betó tawaalopó. 26 I haemó yó mole wisi wisi ęla fea wh̄i betané amatórótípóló tawóló beterąlemó, ai wh̄iné ama betere bete aluteza, ti me noa ęlatamo dupu yóló ama betere bete momó saaloé? Ama betere bete mo ti aluyaalo ai ape. 27 Ti noatepaae, kale Wh̄iné Naalema ama Alimané ere au wisinaaletamo ama *ensel*-rapetamo wouraalu, so wh̄i dokę feané yale alarape sımótóróti dupu melaalopó. 28 Yalo diępaae mo i dere ape. Dię i betó mole wh̄irape mepaae sukuni hąle betepatei, kale Wh̄iné Naalema ama tęteróló kaae tare alatamo wapa, kelaalo ai ape,” yalepó.

17

*Yesuné ama tiki kae daane wale fo
(Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)*

1 Naase apomiró be dę kemetepa, Yesuné ątamo faairaalu, Pita, Jems-ró noma Jon-tamo atimanale mo doasi hasi fosópaae holalepó. 2 Atéro holóló bituraalu, atimané kele tómótei Yesuné tiki mo

kae daane wóló, ama kelepaakélé, sukané de kaae yó felepó. Atéturaalu, ama deró betere kutikélé fea mo de tekée felepó. ³ Atima atéro daae mupa, Moses-ró Elaijatamo sókó wóló Yesutamo fo du betepa kelalepó.

⁴ Atétu betepa, Pitané Yesupaae duraalu, “Taleó, da fea imó betepa mo wisirapó. Naao kisi-panétamo furu be sore epaae teyae depa, ti me ya betóo, me Ilaija betóo, me Moses betóo yaairetei, yało tēnaalopó,” yalepó.

⁵ Ama ai fo hałe du betepatei, mo deı sakoné atima husurale dorowóló ai sako dolomó i fo depa atimané wosalepó. “I whıta, yało mo doasi hosaa muóló yaala sókó fóló mole naalepó. Ama dere ala yało kilitu, e mo doasi hekeserapó. Atérapa, diaağ ama dere fotóro mo wisiyóló wosae,” yalepó.

⁶ Ama ai dere fo woseturaalu, atima mo doasi winé sinitu, haemó deraapisa fóló muó molepó.

⁷ Atépa, Yesu a wóló, atima tikimó olaayóló duraalu, “Diğ wiyağse, turukó holóló betó muae,” yalepó. ⁸ Ai fo depa atimané kelalemó, whı me daale kilini, Yesu betğ ama wotoró daapa kelalepó.

⁹ Atéro, atima hasi fosómó dorowou bitu, Yesuné kale whırapepaae fo mulótu duraalu, “Kale Whıné Naalema mo ti dóló momó kepaayóló betaaire suka teópatei, i ala depa kelalepóló, mepaae so whıpaae momókó yağse,” yalepó.

¹⁰ Tétepa, ama yó matere whırapené apaae duraalu, “Ti Moses-né ere fo yó matere whırapené

Elaijapi folosóró waalopó du betere-a, noa betené du bitu de?” yalepó.

¹¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Ti aita mo dapó. Ilaija ą wouta, take folosóró wisiyóló mole ọla ọla fea dopa, ama momó wisiróló mulaalo ape. ¹² Ai alata mo yaalotei, yalo diąpaee i dere ape. Elaijata, ti mo walepó. Téyaletei, ita Elaijapóló kisipa muni, atimané ąpaee eraai kisipa mole ala fea mo erótua yalepó. Atéyale kaae, ai whịrapené kale Whịné Naalema-paaekélé kae kae sekẹi alarape eraalo ai ape,” yalepó. ¹³ Ai fo depa, ama yó matere whịrapené kale wẹi tópuratere whịkó Jon-mó dapóló kisipa yalepó.

Yesuné dowi kepe tepeyóló betere naale wisirale fo

(Mak 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴⁻¹⁵ Atéró, atima so whị fea betó mole tuąpaee sókó walemó, whị betą Yesu daalepaee wóló, ą daalemó bukutiri teąró bitu duraalu, “Tale-ó, yalo naale topo doturaalu, hó naase kotokọ yó sóró, si dolopaae ó wẹi dolopaae biliyó sua du betepa, naao kọlené sukuturaalu tao saaloé?

¹⁶ Naao yó matere whịrape beterepaee dapesó waletei, atimané wisiraairetei sunipó,” yalepó.

¹⁷ Ai fo depa, Yesuné tokọ mótu duraalu, “Dią mió i alimó betó mole so whịta, Kótópaee kisipa tiki tiróló betaaire tų wisi mupatei, kisipa tiréni, dowąae fóló kọpaee ai fu betere ai ape. Dią tų wisipaae fópóló kisipa mutu, ẹ diątamo be-tale sunó hóné sukutapa, ai naale ẹ beterepaee dapesó ape,” yalepó. ¹⁸ Atéró, kale naale Yesu

beterepaae dapesó wapa, Yesuné foné seremó, dowi kepe sókó felepó. Mo ai be demótóróti kale naale topo doretei, mo ti wisiyalepó.

¹⁹ Téró, ama yó matere wh̄rape Yesu beterepaae wóló, atimasisi bitu apaae woseturaalu, “D̄ané ai kale dowi kepe dóló h̄konalemó, sókó feniyaleteti, noa betené yalerópó,” yalepó.

²⁰ Ti fo depa, ama atimapaee duraalu, “Diaaḡ kisipa tiki tiró betere ala tómó ereteiné ai yale ape. Yḡlo diḡpaae mo i dere ape. Diaaḡ kisipa tiki tiró betere alata, sawatamo *mastard* ni ke kaae bulu, diaaḡ i ulupaae duraalu, ‘Hil̄iki fóló tumó daayae,’ depa ai ulu mo hil̄iki fóló daane faalo ai ape. Diaaḡ kisipa tikitamo mo ti tiró betepa, ti fea ala fea s̄umó enérápó,” yalepó. ²¹ (-) ²² Téró, ama yó matere wh̄rape atima Kaleli haemó tourḡale wóló bitu, ama atimapaee duraalu, “Kale Wh̄iné Naalema dópóló mené eleké deyóló, mepaae wh̄rapené naase tuḡpaae mu-laalo ai ape. ²³ Atéró atimané ḡ mo ti doló suku-naalotei, tamo be demó maaté doumó muóló, sore be dené ti ḡ momó kepaayaalo ai ape,” depa, ama yó matere wh̄rape atima deḡné sukutu betalepó.

Momatere be kaae tawaaire moni derale fo

²⁴ Atéró, nalo Yesuné ama yó matere wh̄rapetamo Kapeneam bemó sókó felemó, kale momatere bemó *takis moni* siré kotere wh̄rape Pita beterepaae wóló woseturaalu, “Diḡ yó matere wh̄iné momatere bemó *takis moni* mótua dépé meié?” yalepó.

²⁵ Ai fo depa, ama tokó mótu duraalu, “Épó. Mótua dapó,” yalepó. Atéro, Pita ą be tuąpaae sókó holalemó, folosóro Yesunépi Pitapaae wose-turaalu, “Saimon-ó, naao noa kisipa mute? Naao kisipané i haemó betó mole doasi topo whırapené kae kae ęla ęlamó *moni* suatere alaró *takis moni* siré kotere alatamo, mo atimané naalerapepaaekélé ęlae dua dépé, mo whırapepaae maaté ęlae yóló, sua de?” yalepó.

²⁶ Ti fo depa, Pitané ąpaae tokó móturaalu, “Mepaae mo whırapepaae maaté ęlae yóló sua dapó,” depa, Yesuné duraalu, “Atétepa, ti doasi whırapené naalerapepaae ęlae yóló sinitu dapó.

²⁷ Tépatéi, dąmotamo atima dei tuę muaąsórópa, ya naao kemei sóro weıpaae derane fae. Atéro derąlemó ya supa, ti ai folosóro sere yané kóló dąayóló kelenaalemótamo, 4 *drakima moni* ke bupa kelaalo ai ape. Ai *moni* sóro fóló, dąmo wusuróné *takis* mulae,” yalepó.

18

Kótóné tęteróló kaae tare hepen be tuąmó doasi doi mole whı deé yale fo

(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)

¹ Atéyale sukamó, Yesuné ama yó matere whırape ą beterepaae wóló woseturaalu, “Hepen bemó Kótóné tęteróló kaae tare aąmó whı fea betó moletei, mo doasi topo betere whı-a, de?” yalepó.

²⁻³ Ai fo depa, ama betą naale belekąamale dape sóro atima betó mole tuąmó daaló bitu duraalu, “Yąlo diąpaae mo i dere ape. Dią kisipa tiki

feteyóló, etei naale ketei kaae bitinitepa, ti Kótóné tẹteróló kaae tare aḡpaae mo sókó faalomeipó. ⁴Térapa, mepaae so whị detamo amatei deróló i naale male kaae mo dua betepa, ti ó hepen bemó betere Kótóné tẹteróló kaae tare aḡmó topo whị ai betere ape.

⁵Mepaae whị dené etei kaae naale male yaḡo doimó, mo wisiyóló dape supa, ti ẹtei wisiyóló dape sirapó. ⁶Téretei, mepaae whị denétamo mepaae doi muni, ẹpaae kisipa tiki tiróló betere belei sókó dei so whị dowi ala yóppóló me ala eratepa, ti atétere whịné depamó mo doakale kane fake duwóló wẹi kẹla tuḡpaae taae faluḡsóró mo wisi wuḡpó.

⁷Mepaae i haemó betó mole so whịné mepaae so whị dowi ala yóló dée nḡpóló, mepaae alarape mo eraalo ai ape. Atétere whị ẹtei mo dowi kwia saaireteimó, doasi wiyóppóló yae! Ai alarape mo yaalotei, u kale whị dowi ala yóló, dée naaitere tḡ muaḡsóró yae. Me whị atéró dowi ala yóppóló, tẹ mulatere whị ti doakale dowi kwia saaireteimó wió yae! ⁸Naao naase ó hóné yaḡ dowi ala yóppóló dée nalatepa, ti atétere naase ó hó tukóló taae falae. Ti noatepae, naao naase ó hó betḡ daayóló, mo ti betó tawaaire be tuḡpaae sókó fupa wisirapó. Naao hó ó naase tamo daayóló beterḡle tikimó, Talené mo ti dó tare si dolopaae taae deratepa mo dorapó. ⁹Naao kelenétamo yaḡ dowi ala yóppóló dée nalatepa, ti atétere kele sokóló taae falae. Ti noatepae, betḡ keletamó bitu, mo ti betere be tuḡpaae sókó fupa wisirapó. Naao kele tamo daayóló betepa, mo ti dó tare dowi

sipaae Talené ya taae deraqsóro dapó.”

Fokó fole sipsip hupupaae dó faróló yale fo

¹⁰ “Yálo diápaae mo i dere ape. I betó mole naale momale mo doi muni belei sokótei betepa, diá teteirapepóló teteraose. Ti noatepae, atima kaae tare *ensel*-rape ó hepen bemó betere yálo Aya Kótóné kelepa koló tarapó. ¹¹ (-) ¹² I dere fo wosóló, diaaḡ noa kisipa mute? Whḡ betané ama 100 *sipsip* hupurape whaanalemó, betḡ hupu alutepa, ama neté yaaloé? Kale 99 hupurape du sokoremó betó mupatei taaróló, kale betḡ aluyale hupu kekene faalo ai ape.

¹³ Yálo diápaae mo i dere ape. Kale whḡné ai aluyale hupu keletepa, ti ḡ mo haḡné sinóló betaalo ai ape. Ti noatepae, betó mole 99 *sipsip* hupurape kilitu haḡtu betepatei, kale aluyale *sip-sip* hupu keletepa, dere haḡné mo teraae falapó. ¹⁴ Atére kaae, i kale doi muni belei sokótei so whḡ betḡkélé aluyaqsóro, ó hepen bemó betere diaaḡ Ayané doasi kisipa mutu beterapó,” yalepó.

Yápaae eratere dowi ala donora yóló dere fo

¹⁵ “Naa noné yápaae me dowi ala eratepa, ti ya ḡ beterepaae fóló, diaamosisi betámó bitu no-ó, naao ḡpaae etei kaae dowi ala eralepóló yó melae. Ama naao dere fotamo wosóló, hapale donoratepa, ti diaamo tuámó muale sekḡ kemeyóló, betámó wisiyóló ai betere ape. ¹⁶ Aténi, naao dere fotamo woseni hḡróló dowḡae fupa, ti kale ašemó yóló muló betere fo sya furaalu, fea ala fea mo yalepóló, kelale whḡ tamo ó sore dapesó fóló, diá fea bituraalu, teraayóló ai sekḡ wisirae.

17 Amatamo dijané dere fokélé wosenitepa, ti touró betere Keriso fake so whiné keletómó hakeamó yó melópóló yae. Atéralemókélé, Keriso so whiné dere ma fo woseni hóratelya, ti ą Keriso doi muni, hąle mo whi kaae ó *takis moni* sere whi kaae beterópóló yae.

18 Yąlo diąpaae mo i dere ape. Naa me whi hamopaae erale dowi ala, mo yalepóló teraayóló kemeréni hąle muó tapa, ti Kótóné ó hepen bemókélé dokóló ai muló betere ai ape. Naaotamo me whi hamomapaae erale dowi ala mo yalepóló teraatelya, ti Tale Kótóné ó hepen bemókélé, teraayóló muló beterapó.

19 Yąlo diąpaae i dere ape. Atétere kaae, diąkó whi tamo mo betą kisipa muóló ó hepen bemó betere yąlo Aya Talepaae momaturaalu, me ąlakó wosatelya, ti ai wosetere ąla ama mo melaalo ai ape. 20 Ti noatelya, yąlo doi hale sóró horaairaaalu, whi tamo ó sorekélé touróló betelya, ti atima tuąmó ękélé beterapó,” yalepó.

Mené erale dowi kwia hąle kemeratere fo sale fo

21 Tatelya, Pita Yesu beterepaae wóló ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, yąlo noné ępaae erale dowi ala hąle kemeraalopóló meteró fapo enére? Węi keró fapomó maaté yóló supóló taaranére?” yalepó.

22 Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Yąlo yąpaae mo i dere ape. Węikeró félimó maaté deretei sunipa, deté fu beteró 77 félimó, ama dowi ala kemerąle wópóló yae.

²³ Atéró kale ó hepen bemó betere Talené t̄eteróló kaae tare āmó mole alata, etei ala dere kaaepó. Bet̄a doasi topo wh̄iné ama *moni* kwia mulóló saletei, ama kutó diratere wh̄irapené meteró saleró taleyaai ̄a beterepaae ape yalepó.

²⁴ Atéró, kaae sóró taletu betalemó, bet̄a 10,000 *kold kapa* sek̄e d̄ale sóró, kwia mulóló sale wh̄i kale doasi topo wh̄i beterepaae dapesó walepó.

²⁵ Ai wh̄iné ama kwia mulóló sale *moni* tok̄o melairetei s̄umó tanipa, ama doasiné mepaae kutó diratere wh̄ipaae duraalu, ai wh̄ikélé, ama somakélé, naale senaalekélé, mené wae sóró dupu yópóló dotonóo, ama ̄la ̄lakélé mo fea me wh̄iné dupu yópóló dotonóo, yae. Téró, ai *moniné* ti ama mole kwia kemeraairaaalu, sóró ape yóló mulalepó.

²⁶ Ai ala yaaitepa, kale wh̄i ̄a ama doasi daale felekemó bukutiri tēaró bitu dua naamei fo yóló duraalu, ‘Ȳalo ȳa betemó kwia mulóló sale ̄la ̄la fea tok̄o melaalopa, sawa kaae tawae,’ du betalepó. ²⁷ Kale kutó diratere wh̄iné fo depa, ama doasiné ̄a kelalemó, ̄a k̄olené sukuturaalu, kwia mole *moni* me ̄la meipóló, kale wh̄i ̄a h̄ale f̄ópóló dotonalepó.

²⁸ Téyaletei, ai kale wh̄i ̄amo furaalu, ama 100 *denarias moni* kwia mulóló sale wh̄i k̄ele felepó. Ti ai wh̄ita, atimaamo bet̄a kutó ditere wh̄ipóló kisipa muni, ama depamó botok̄o sóró taru, mo deteraayóló duraalu, ‘Ȳalo 100 *denarias moni* ȳapaae kwia mulapa, mo miótitei, hapale tok̄o ̄lae’ yalepó.

²⁹ Ai fo depa, kale wh̄i ̄a bukutiri t̄eane

doropóló, mo dua naameiné ɸpaae duraalu, ‘Yɸlo tokó melaalopa, sawa kaae tawae,’ yalepó.

³⁰ Téyaletei, kale whiné kaae tawaalomeipóló, *dipula* be kaae tare whípaae duraalu, ‘Ama kale kwia sale *moni* tokó melatere sukamó ti ɸ sókó daalaasepólópa, hɸle beterópóló yae,’ depa, kale whi *dipula* beteralepó. ³¹ Atétepa, mepaae atima betɸ kutó ditere whirapené ai ala kolóló, atimakélé dei tué muóló sekɸtepa, atimané doasi topo whípaae i ala yalepóló ɸpaae yalepó.

³² Atéro ene wale fo wosóló, kale doasiné ai ala yale whípaae ape yóló, ɸpaae duraalu, ‘Yɸta mo dowi ala yó tare kutó diratere whi ai ape. Nao ɸpaae mo dua naamei fo depa, yɸlo yɸpaae doasi kwia moletei, me ɸla meipóló taaralepó.

³³ Térapa, yɸlo yɸ kɸlené sukóló taalótu yale kaae, naakélé diaamo betɸ kutó ditere no hamoma kɸleturaalu, ai ala iniyólópó,’ yalepó. ³⁴ Atéro, kale doasi topo whi ɸ fopaae buólo, u kale *dipula* be kaae tare whípaae duraalu, ‘Ama kwia mole *moni* momó tokó melópólópa, ɸ *dipula* beteróló, susupuróló fokosói ala deté fu betae,’ ” yalepó.

³⁵ Ai fo deté fóló kemetepa, Yesuné ama yó matere whirapepaae duraalu, “Nao no hamomané yɸpaae erale dowi ala me ɸlameipóló, mo hosaa turóné kemerénitepa, ti ó hepen bemó betere yɸlo Ayané diɸ dokɸ feapaekélé ai kaae alatóro eraalo ai ape,” yalepó.

19

Soró whítamo dokoretei tekɸteremó yale fo

¹ Atéró, Yesuné ai forape yóló kemetepa, ai Kaleli hae taaróló Judia hae kwiamó fole Jordan wẹi tẹyóló uté fakeró felepó. ² Atéró fóló beteremó, so whị feané ọ sya wou betepa, atimané kisi beterape wisirótua yalepó.

³ Atéró, mepaae Farisi whịrape Yesu beterepaae wóló ọ ọsókó fuléro kọae kelaai woseturaalu, “Kale yóló muló betere foné betọ whịné ama so sawa ọsókó fole ala, ó mepaae kae kae doasi dowi ala depakélé tokọ falatepa Kótóné fo mulepé munié?” yalepó.

⁴ Ti fo depa, Yesuné ama tokọ mótu duraalu, “Asemó yóló muló betere fo dosayóló diaaọ kisipa munié? Take keké nale alimó so whị aleturaalu, whị kae aleyóo, so kae aleyóo erapó. ⁵ Atére betené betọ whị ọ so dokoturaalu, ama alimaró hamatamo taaróló, ama somatamo mo betọ tikitóro daayóló betaalo ai ape,” yalepó. ⁶ “Atimaamo tamotei, Kótóné dekaaporóló mo betọ tikitóro alée faló betereitei, mo whịné tekeyaqsóro yae,” yalepó.

⁷ Ai fo depa, kale Farisi whịrapené ọpaae duraalu, “Ti ai fo epateimo, Moses-né yóló muló betere foné duraalu, whị betané ama soma tokọ falaai depata, ti so tokọ falatere ase ai soné sóro fópóló, melae ere fomo, ọle noatepa yaleé?” yalepó.

⁸ Ai fo depa, Yesuné atimapaee tokọ mótu duraalu, “Moses-né ai ere fota, diaaọ dowaae fóló du betere alamó, so tokọ falaai depa, ọle ọko tokọ feni, ase sóro fópóló melae yóló ai ere ape. Ti atéró so tokọ fatu betere alata, take keké nale

alimó, Talené atei ala yae yóló inipó. ⁹ Yálo diápaae mo i dere ape. Mepaae wh̄iné ama soma me nópu nénipatei, h̄ale tokó faróló, ai wh̄i ̄ me kae sotamo dokotepa, ti atétere wh̄i ̄ dowi ala yóló mo ti folokoleratapó,” yalepó.

¹⁰ Ti fo depa, ama yó matere wh̄irapené ̄paae duraalu, “So dokóló betere ala doasi hapólu ereteiné d̄a so dokoni h̄ale betepakélé, mo wisir-apóló kisipa mutapó,” yalepó.

¹¹ Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Wh̄i fea so dokoni, h̄ale betenénitei, atei ala yópóló Talené ama tukóló muló betere wh̄iné bet̄a mo sumó enérápó. ¹² Ti noatepae, take mepaae wh̄irape hamané deyale sukamótei, nóluku fopei deyóo, mepaae wh̄irape ti mo wh̄inétei nóluku sokóo, mepaae wh̄irape ti Kótóné ó hepen be tuámó t̄eteróló kaae tare aomó mole ala eraairaaalu, so dokotere ala taaróló, Talené kutó bet̄a diróo dua dapó. Mepaae wh̄irapené i dere fo sya fóló, ȳa naao wotoró bitu Talené ala mo sumó eranérápóló kisipa mutepata, ti téyópóló yae,” yalepó.

Yesuró belek̄atiki naale senaale tamó
(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Téró, so wh̄i atimané naale senaale Yesuné naase mulóló momarópóló dapesó walepó. Téyaletei, ama yó matere wh̄irapené ai kale naale senaale dapesó wale so wh̄i foné sóró seséyalepó.

¹⁴ Atétepa, Yesuné duraalu, “Mepaae so wh̄itamó i naale senaale kaae betepa, ti Kótóné t̄eteróló kaae tare hepen bemó mole alarape

saalo ai ape. Térapa, ai naale senaale atima ę beterepaae wópólópa, sesé yaqse,” yalepó.
¹⁵ Atéro, ama atimané tikimó naase mulóló momayóló kemetepa, atima ai betere tiki taaróló felepó.

*Yesuró betą kokopei néli whıtamo
 (Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)*

¹⁶ Téro, whı betą Yesu beterepaae wóló wose-turaalu, “Yó matere whı-ó, mo ti betó tare bete saairaalu, noa wisi alakó yaaloé?” yalepó.

¹⁷ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Noa wisi alakó yaaloé? yóló, ępaae wosetere-a, noatepa de? Ti wisi ala erótu betere Tale betą betere-apa, ai ti betere bete saaitepa, ti ama yae yóló muló betere fo betą wisiyóló sya fóló eró tawae,” yalepó.

¹⁸ Ai fo depa, kale whıné duraalu, “Noa ala maaté?” depa, Yesuné ąpaae tokó móturaalu, “Whı me ti dóló sukunaqse, so nópu naqse, ęla ęlémi saqse, me whı dilikóló só deraairaalu, kapala fo yaqse erapó. ¹⁹ Naao dere alaró dere fotamoné naao hae aya wisi doi muqóló hae aya aqmó naameyóló mo dua betae. Téturaalu, naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, naao be whı so whıpaaekélé, atéro yaala sókó fu betae,” yalepó.

²⁰ Tétepa, kale kokopei whıné duraalu, “Ai yae yóló muló betere alarape betąkókélé yało tikini, betere dokę fea yało sya fóló eró tarapa, me noa alakómo ąsókó fóló yało inire?” yalepó.

²¹ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao kisipanétamo mo betą alakókélé ąsókó feni, mo turó sya fóló eratere whı betaai kisispa mutepa, ti

yá fóló, naao tare ɔla ɔlarape fea dotonóló *moni* sóró yoleale yóló betere wh̄irapemó h̄ale melae. Atétepa, ti naao saaire ɔla ɔla ó hepen bemó mo doasi horóló mupa, saalo ai ape. Atéró melólóta, yá ɛ sya ape,” yalepó.

²² Téro, kale kokopei wh̄iné ai dere fo wosóló furaalu, ɔ ɔla ɔla fea tare néli wh̄i betereiteiné, ɔ fomoné sinité felepó.

²³ Téro, Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Yálo diɔpaae mo i dere ape. Fea ɔla ɔla mole néli wh̄i Kótóné t̄eteróló kaae tare hepen be tuɔpaae sókó faairetei mo dirirapó. ²⁴ Yálo diɔpaae momó i dapa wosae. *Kamel* hupuné ket̄eli dolomó sókó fenéretei, ɔla ɔla fea tare néli wh̄i Kótóné t̄eteróló kaae tare hepen be tuɔpaae sókó faairetei mo doasi dirirapó,” yalepó.

²⁵ Tétepa, ama yó matere wh̄irapené ai dere fo wosóló atima fomo depa, ɔpaae wosetu-raalu, “Noa kaae wh̄imo aluyaqsóró, tao saaloé?” yalepó.

²⁶ Ai fo depa, Yesu atima beterepaae fetée fóló duraalu, “Atei ala fea mo wh̄iné enénitei, Kótóné ama bet̄a fea ala fea mo s̄umó enérápó,” yalepó.

²⁷ Ti fo depa, Pitané ɔpaae duraalu, “Tale-ó, mióta d̄ané tare ɔla ɔla fea taaróló, yá sya walapa, naao d̄apaae noa ɔlakó melaaloé?” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Yálo diɔpaae mo i dere ape. Take i haeró s̄atamo ó ɔla ɔla fea momó kae kisi aleyóló mulatere sukamóta, kale Wh̄iné Naalema t̄eteróló kaae tare doasi betere tikimó ama mo kae ere au wisinaale yóló betepa, kelaalopó. Téro, diɔ ɛ sya

wale wh̄rapekélé ai kale 12 doasi topo wh̄j betere tikimó bituraalu, 12 Israel fakerape taleyaalo ai ape. ²⁹ Mepaae wh̄j dené ama be ó noma ó nema ó hama alima ó ama naale senaale ó ama kutó ó hae tikikélé fea taaróló, ȳlo ala eraairaalu fupa, ti ai taaróló wale ɔla ɔlamó Talené beleróló, 100 félimó melaalo ai ape. Téturaalu, ai tómó mo ti betó tare betekélé matepa saalo ai ape. ³⁰ Téyaalotei, mepaae mió mo doasi doi mole so wh̄rape take nalo atima doi munire wh̄j kaae betaalopó. Mió mepaae doasi doi muni, h̄le h̄oko sókó deyóló betere so wh̄j, ti take nalo mo doasi doi mole topo wh̄j kaae betaalo ai ape,” yalepó.

20

Kutó diróló dupu serepaae dó faróló yale fo

¹ “Ó hepen bemó Kótóné t̄eteróló kaae tare alata, etei ala kaaepó. Bet̄a hae tale mo h̄kati ama *wain* kutó dirópóló, wh̄rape sóró beteraai dapóló felepó. ² Atéró, kale kutó talené mepaae wh̄rape sóró atimapaae duraalu, ‘Bet̄a be demó ditere kutómó *denarias moni* bet̄a melaalopa, ȳlo *wain* kutó dirane faaloé?’ yóló wosalemó, téyaalopó depa, dini f̄póló dotonalepó.

³ Atéró, h̄ika 9 kilok sukakelemó, kale kutó tale a momó fóló kelalemó, mepaae wh̄rape so wh̄j fea touratere tikimó h̄le daae mupa ke-lalepó. ⁴⁻⁵ Atépa, ama atimapaae duraalu, ‘Diaaɔ ditere kutó s̄tóróti dīkélé ȳlo dupu yaalopa, ȳlo *wain* kutó dirane fae,’ depa, atima felepó. Atéró, 12 kilok sukakelemókélé, mepaae wh̄rape

håle daae mupa kale dere fo kaae yóló dotonóo, kuluka 3 *kilok*-mókélé, atéro dotonóo yalepó. ⁶ Mo kuluka 5 *kilok*-mó ą momó fóló kelalemó, kale dere kaae mepaae whırape hle daae mupa kolóló, duraalu, ‘Dią imó hle noatepa daae mulu de?’ yalepó.

⁷ Ai fo depa, atimané duraalu, ‘Me whıné d ama kutó dirópóló sinitapa hle i daae mole ape,’ depa, kale whıné duraalu, ‘Diąkélé, ylo kutó dirane fae,’ yalepó.

⁸ Atéro, be diki deretamo kale kutó talené ama kutó diratere whırape kaae tare whıpaee duraalu, ‘Ai kutó diratere whırapepaae ape yóló, atimané dupu mótu, nalo ki dini wale whırapemó kaae sóró melaté fóló, folosóro wale whırapepaae kemerle fae,’ yalepó.

⁹ Téro, kuluka 5 *kilok*-mó kaae sóró kutó diyale whırapekélé fea *denarias moni* bettóro matepa sua yalepó. ¹⁰ Atérótóro maté fóló kemetepa, kale folosóro hıkti kutó dini fele whırape atimané *moni* horóló melaalo nisi yalemó, kale nalo wale whı melale *denarias monitóro* atima fea bet bet yóló matepa, sua yalepó. ¹¹ Atéro *moni* sóró kemetepa, kale kutó taletamo dei tuę muturaalu, *monimó* dokó dokó dere ala kaae sóró du betalepó. ¹² Atima mo hıkti kaae sóró kutó dirale whırapené kale kutó talepaae duraalu, ‘Dta, doasi suka suputamokélé, mo depe tukó wei kutó ditu betalepó. Téyaletei, kuluka mo bet sukakelemó kutó dirane wale whırapekélé, d melale sıtóroti ai melale ape,’ yóló, kale kutó taletamo fo tokótamo du betalepó.

13 Tétepa, ama atimakó wh̄i bet̄apaae duraalu, ‘No-ó, ȳalo naao *moni* tukóló menéni, mo donotóróti i matere ape. Take h̄ikati d̄amo fo dokoturaalu, ȳapaae *denarias moni* bet̄atóró melaalopó fo ȳapaae inié? 14 Tér̄apa, mió naao *moni* sóró fae. Nalo ȳalo kutó dirane wale wh̄irapekélé, dīa melale kaaetóró, atimakélé melaai kisipa mutapó. 15 Ȳalo *moniné* me ala enépa, ti ȳalo mo s̄umó enérapó. Ȳalo hamokoturaalu me wh̄ipaae eratere alamó naao ętamo noatepa dei kisipa mutu de?’ yalepó.

16 Ai ala du dere kaae, nalo wale wh̄i folosóró fóo, folosóró fele wh̄i ti nalo wóo yaalo ai ape,” yalepó.

Yesuné ę sukqalopóló sore dakoróló momó yale fo

(Mak 10:32-34, Luk 18:31-33)

17-18 Téró, Yesu ę Jerusalem be huluapaae holaairaaalu, ama yó matepa wosetere 12 wh̄irape atimasisi fu bitu t̄u d̄epaae dapesó fóló, atimapaee duraalu, “Mióta d̄a Jerusalem be hulupaee holaai i fole ape. Téteretei, kale wh̄iné Naalema mepaae wh̄iné eleké deyóló, so wh̄imó Talepaae momaraterere wh̄iraperó Moses-né asęre fo yó matere wh̄irapetamoné naase tuamó mulale faalopó. Ai wh̄irapenémo ętamo fo tokótamo yóló, ę só deróló, mo ti sinópóló, daairaaalu fo dokaalopó. 19 Atéró, ai wh̄irapenémo ti Juda mei, kaae fakené naase tuapaae mulatepa, atimané ę faleyóló doka doka yóo, fokosói ala yóló susupuróo, filipaa ni tó mó oleróló dóo yaalo ai

ape. Atéro mo ti sukçalotei, sore be demó ti Tal-ené ą momó kepaaróló beteraalo ai ape,” yalepó.

Jems-ró Jon-tamomó hamané Yesupaae woserale fo

(Mak 10:35-45)

²⁰ Téro, kale Sebediné naalema tamo hamané Yesu beterepaae dapesó walepó. Atéro, wóló kale so ą bukutiri tęane doropóló bitu duraalu, “Yąło i eraasepé yóló yąpaae wosetere ala wisinaalekó naao eraaloé?” yóló wosalepó.

²¹ Tétepa, ama ąpaae duraalu, “Yąło yąmó noa alakó erópóló kisipa mute?” depa, kale soné duraalu, “Naao tęteróló kaae tare be tuąmó, yąło i naale tamokó me naale naao turu naase demó beteróo, me naale naao fę naase demó beteróo, yaasepóló dapó” yalepó.

²² Ai fo depa, Yesuné kale whį tamopaae duraalu, “Diaamoné ępaae ai wosetere fo beteta, diaamo kisipa inipó. Dowi ala kwia tokóló aluraairaalu, susupu sóró sinaaire ala, diaamonékélé sųmó senére?” depa, atimaamoné duraalu, “Dąmonékélé sųmó senérapó,” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yąło naaire wutimó belere węi diaamonékélé sųmó naalotei, turu naase ó fę naase demó betaaire alata, ti yąło tęteróló kaae tanipó. Ai alata, yąło Ayané ama tęteróló kaae taru, aimó betaaire whį tamokélé, ama mo taketitei tukóló beteró beterapó,” yalepó.

²⁴ Tétepa, kale mepaae yó matepa wosetere naase tamo whįrapené ai dere fo woseturaalu, u kale whįró nomatamopaae fopaae yóló dei

tué mualepó. ²⁵ Atétepa, Yesuné atimapaee tourale ape yóló duraalu, “Juda mei, kaae fake tẹteróló kaae tare topo whịrapené mo so whị tẹteróló kaae tawóo, atimané sóró betero whịrapenékélé mo so whị tẹteróló kaae taru, i ala erae du betereitei diaaọ ai kisipare ape. ²⁶ Atétere kaae, dią tuamókélé ai ala momókó yaọse. Aténi, dią tuamótamo doasi topo whị betaai kisipa mutepa, ti so whị feané kutó diratere whị beteroóló yae. ²⁷ Whị me de doasi doi mole whị betaai kisipa mutepa, ti diané wae sóró kutó diratere whị kaae betae. ²⁸ Kale Whịné Naalema waleteta, ama kutó dirópóló mepaae whịrape sóró beteraai wéni, mo whịné kutóteitei ama diróo, so whịné betere bete aluyaọsóró, ama betere bete hałe melóló, dupuróló tao sóo yaairaalu, walepó,” yalepó.

*Yesuné kele dowi whị tamo wisirale fo
(Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Atéro, Yesu ą ama yó matere whịrapetamo ai Jeriko be hulua taaróló fu betaalemó, so whị mo feané atima sya wou betalepó. ³⁰ Atétepa, kale kele dilikire whị tamo tų demó betere mó, Yesu fu betera pó dere fo wosóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema Tale doa whị-ó, dąmo kọlené sukuturaalu, tao sae,” yalepó.

³¹ Ai fo depa, so whị feané kale whịtamopaae taalae yóló foné supatei, woseni nisyóló, mo ti fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema doa Tale-ó, dąmo kọlené sukuturaalu tao sae,” yalepó.

³² Atétepa, Yesu a aimó keɣyóló daalu, kale wh̄i tamopaae ape yóló, atimaamopaae woseturaalu, “Yalo diaamopaae noa alakó erǒpóló de?” yalepó.

³³ Ai fo depa, atimaamoné duraalu, “Tale-ó, naao d̄amoné kele wisiraasepóló dapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Yesuné mo k̄olené sukuturaalu, atimaamoné kelemó olaa yalepó. Atéro olaa yale-tamotóro atimaamoné kele wisitepa, Yesu sya felepó.

21

Yesu doasi topo wh̄i aqyóló Jerusalem be huluapaae sókó fele fo

(Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)

¹⁻² Atéro, atima Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faai, kale *Olip* du sorokó molemó t̄ene Betpas bemó sókó felepó. Aimó Yesuné ama yó matere wh̄itamó dotonaai duraalu, “Diaamo u be huluapaae fóló kelenalemó, bet̄a *donki* hupu ama maletamo halikané duló betaalo ai ape. Téyaalopa, ai hupu ama maletamo wusuró ɣ beterepaae taayóló sóró ape. ³ Wh̄i menétamo diaamopaae, ai hupu neyaai taayóló só fute? depa, i fo yae. “Talené ama kutó doasi moletei, diyóló kemetepa, momó sóró waai, kapala asiri ser̄ale fae yale tikimó sóró fulapó,’ yae,” yalepó.

⁴ Até yaleteita, take Kótóné ama k̄oló wh̄iné yóló muló betere fo motóro dokonóturaalu yalepó. Ai fo i ape.

⁵ “Jerusalem be hulua so wh̄i-ó, diaaɣ doasi topo wh̄i ai walapa, kelaē.

“Aṣa fopaae buni, mo naamei whi teó utu *donki* hupuné sisó tómó betóló ai walapa, kelere?” erapó.

⁶ Atéró, Yesuné ama yó matere whitamó fóló, atimaamopaae yae yale alatóro yalepó. ⁷ Téró, kale whi tamóné *donki* hupu ama maletamo wusuró dapesó wóló, atima feané kuti sokóló, ai hupuné sisó tómó whamenóló, ai tómó Yesu beteralépó. ⁸ Atéró, so whi feané kutirape sokóló tu tómó whamenaté fóo, mepaae so whiné ti ni tetejrape tukóló whamenaté fóo du betalépó.

⁹ Atétepa, mepaae so whi ti atamo folosóro fóo, mepaae so whi nalo wóo du bitu, fo fakeyóló a dukiróturaalu,

“Hosana, Depit-né Naalema doa whi-ó, da tao sae.”

“Talené doimó wale whi wisinaale Kótóné wisirópóló yae.”

“Mo ó taoró betere Tale Kótóné doi hale sóro horae,” deté fu betalépó.

¹⁰ Atéró, Yesu a Jerusalem be huluapaae sókó felemó, so whi feané fo tiki whaatamo a busuró wou betepa, ai be huluamó betó mole so whiné woseturaalu, “Ai wale whi-a de yalé?” yalepó.

¹¹ Ti fo depa, a busuró wale so whi feané atimapaee duraalu, “Aṣa, Kaleli haemó tene Nasaret be hulua whikó Kótóné fo eratere kóló whi Yesupó,” yalepó.

Yesuné momatere be dolomó hokó farale fo

¹² Atéró, Yesu a momatere be dolopaae sókó holalemó, ai be dolomó whirape ɔla ɔla dotonóló duputamo yóló su betepa, atima hokóló taae

faralepó. Téró, kae kae be hulua wh̄i atimané kae kae *moni* duputamo du betere wh̄irape bitua dere ni fakerapekélé, kale ba h̄okósere dotonóló dupu du betere wh̄irape bitua dere f̄loi ni fakerapekélé fea fesekeyó mepaae wh̄irape dóló hokó faróló, fetée deralepó. ¹³ Atéró, ama atimapaee duraalu, “I fo aseýóló muló beterapó. Ȳalo i beta moma bet̄a yaairaalu t̄napó. Téplatei, diaaḡ ai dere alané ḡlémi nokole wh̄irape betere be aḡrótu beterapó,” yalepó.

¹⁴ Téró, mepaae kele dilikire wh̄iraperó hó momaare wh̄irapetamo, ai momatere be tūpaae wua depa, Yesuné atima wisirótu betalepó. ¹⁵ Téyaletei, ama ai dere ala wisinaale kolóo, ai momatere be tūmó betó mole naale senaalené fo fakeyóló, “Hosana, Depit-né Naalema-ó,” yóló du betere fo kale mo so wh̄imó Talepaae momatere topo wh̄iraperó Moses-né aseḡe fo yó matere wh̄irapetamoné wosóo, yóló, atima dei tuḡ muturaalu fopaae bualepó.

¹⁶ Tétepa, atimané ḡpaae woseturaalu, “I naale senaalené du betere fo-a, naao wosere?” depa, Yesuné tokḡ mótu duraalu, “Épó. Kale aseýóló muló betere fo diaaḡ dosḡayóló kisipa muni airapó. Ketei naale senaaleró t̄nemó teó belere naale senaaletamoné Kótóné doi hale sóró horóḡpólóḡpó yóló, Talenétei tukóló muló beterapó,” yalepó.

¹⁷ Atéró, atima ai be huluamó betó mupa taaróló, ḡ u Betani be huluapaae fóló, diki bet̄a fiyalepó.

*Yesuné nose sélirale fo
(Mak 11:12-14, 11:20-24)*

¹⁸ Atéró, ą mo hįkati u kale be huluapaae momó fesaae yóló fu betalemó, tumó ą mo wotené sinalepó. ¹⁹ Atépatei, ą fu betalemó, tumó ni nose daapa, nose daale felekepaae fóló kelalemó, dukélé woleni, hąle sókumaaté epa kelalepó. Atépa, ai nipaae duraalu, “Du momó kaae woleyaalo mei ai ape,” yalepó. Ai fo yaletamotoró kale ni mo ti séliyó deyalepó.

²⁰ Atéró ama yó matere whįrapené ai kale ni sélitere ala kolóló siraturaalu, i ni hapale tétitei séliyale-a, neyóló yalerópóló, atimané ąpaae wosalepó.

²¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yąlo diąpaae mo i dere ape. Diaą kisipa tiki tamo muni, mo ti tiró bitutamo, yąlo nipaae yale kaae, diaąkélé ai ulupaae yą daale tiki taaróló, a wẹi kẹla tómó daane derepae depa, mo téyaalo ai ape.

²² Diaą kisipa tikitamo Talepaae mo ti tiró bitu, moma duraalu, noa ọlakó wosetepa, ti diaą ai wosetere ọla mo saalopó,” yalepó.

*Yesupaae yą né sóró beteralee yóló wosale fo
(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)*

²³ Atéró, Yesu ą momatere be tipiné boperó daaló beterepaae fóló, yó mótu betepa, mo so whįmó Talepaae momaratere whįraperó mepaae whį disirapetamo wóló ąpaae woseturaalu, “Naao ai alarape du beterópóló, yą né sóró beteralee?” yalepó.

²⁴ Ti fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yąlokélé diąpaae betą wosetere fo

yaalopó. Yalo wosetere fotamo diaaḡ ɛpaae tokó matepa, ti ɛpaae ya né sóró beteratepa de? yóló wosale fokélé yalo diɛpaae tokó melaalo ai ape. ²⁵ Take Jon-né so wh̄i w̄ei tópurale ala momó kaayóló waleé? Ó hepen bemó betere Talené yae depa yalepé, h̄ale mo wh̄iné yae depa, yaleé?” yalepó. Ai fo depa, atimasisitei fo k̄laaróló duraalu, “D̄anétamo ó hepen bemó Talené yae depa yalepó enalemó, ti d̄apaae diaaḡ ama dere fo wosóló, ɛpaae kisipa tiki tiréni dere ala noatepa yale? fo yaalopó.

²⁶ Ti mo wh̄iné yae depa yalepó fo uḡtei, Jon ɔ Kótóné ama fo eratere k̄lóló wh̄ipóló so wh̄i mo feané kisipareteiné, atima d̄a daḡsóró wirapó,” yalepó.

²⁷ Atétepa, atimané Yesupaae duraalu, “D̄a kisi-panipó,” yalepó. Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Mené ɛpaae i alarape yae depa dapóló, yałokélé diɛpaae yó melaalomeipó,” yalepó.

Bet̄a wh̄iné naale tamopaae dó faróló yale fo

²⁸⁻²⁹ Atéró atimapaae duraalu, “I dere fo wosóló, diaaḡ noa kisipa muaaloé? Wh̄i bet̄ané ama naale tamo beterepó. Tépa, kale wh̄i ɔ ama me naale beterepaae fóló duraalu, ‘Ti naale-ó, ya yalo *wain* kutó dirane faasepólópó,’ yalepó. Téyalet̄ei, kale naalené alimapaae naao kutó dirane fole ɔ h̄orapó yalet̄ei, nalomo ama kisipa feteyóló wisirapóló dirane felepó.

³⁰ Tétepa, kale wh̄i ama me naale beterepaae fóló, me naalepaae yale fo kaaetóro yalemó, ai naalené duraalu, ‘Aya-ó, wisirapó téyaalopó,’ yalepó. Téyalet̄ei ɔ feni, h̄oyalepó. ³¹ I kale

naale tamokó mé naalené ama alimané kisipa mole ala eraleé?” depa, atimané tokó mótu duraalu, “Folosóro yale naalenépo,” yalepo. Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Yalo diapaee mo i dere ape. Kale *takis moni* siré kotere whjaperó nópu nokole sorapetamo Tale Kótóné tetéroló kaae tare be tuapaee sóko furaalu, folosóro atimapi faalo ai ape. ³² Ti noatepae, kale wej tópuratere whjók Jon waleteta, mo donoi alamaaté yó melaai waleteta, diané ama dere fo wosóló, kisipa tirénipó. Téyaletei, *takis moni* siré kotere whjaperó nópu nokole sorapetamoné ti ama dere fo wosóló, mo dapóló kisipa tiralepo. Atéro, atimané du betere alakélé diaa kolólótei, mo dapóló diané dowa ala taaróló, kisipa feteyóló, tirénipó,” yalepo.

*Wain képi kutópaee dó faróló yale fo
(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)*

³³ Atéro, Yesuné duraalu, “Fo sale fo me kae i dapa wosae. Betá whjné ama haemó *wain* kutó diyóló, tipiné bolaayóló atimané *wain* képi du dówóló wej tepeyaairaa, kutu diri dukiyóo, kale kutópaee qlémi whj wale kelaai kaae tawóló betaire be fóló mo sikipaae horóló teyóo yalepo. Atéro kale whj á mepaae uké faairaa, mepaae kutó diratere whjapepaae ama kutó kaae tawae yóló, atima sóro beteróló á felepó. ³⁴ Atéro, kale *wain* du teketera ali wapa, ama mepaae kutó diratere whjape u kale kutó kaae tare whjape beterepaae qlumétepa sóro muló betere qlakó senaale fae yóló, dotonalepo. ³⁵ Téyalemó,

ai kale kutó kaae tare wh̄irapené u kutó diratere wh̄irape me wh̄i h̄ale fokusói ala yóló susupuróo, me wh̄i mo ti dóló sukunóo, wh̄i me kapo duné siriyóló dóo, yalepó. ³⁶ Até itikimó, momómo kale wh̄iné ama mepaae kutó diratere wh̄irape dotonalemó, ai wh̄irapekélé take folosóro doteyale wh̄irapepaae erale ala kaaetóro ipakalepó. ³⁷ Atéroró, nalo mo ti kemeróturaalu, kale wh̄iné ama naale so wh̄iné mo wisiyóló dape saalopóló kisipa muóló, dotonalepó.

³⁸ Téyaleteti, kale kutó kaae tare wh̄irapené kale wh̄iné naalema wale kolóló, atimasisi fo k̄laaróló duraalu, ‘Ai naalenéta, ama alima sinitepa, ɔla ɔla fea ama saai du betepa, ai ɔla ɔla fea d̄ané saai ɔkélé daalopa, siépe,’ yalepó. ³⁹ Atéroró, atimané kale naale ai kutó alépaae tao sóro taae deróló mo ti dalepó.

⁴⁰ Atépa, ai kale *wain* kutó tale wouraalu ai kutó kaae tare wh̄irapepaae noa alakó eraaloé?” yalepó.

⁴¹ Ti fo depa, atimané ɔpaae tokó mótu duraalu, “Mo sonalei dowi ala du betere wh̄irape atima mo ti sinópoló ama daalo ai ape. Atéroró, ama kale *wain* du ɔlumétepa sóro wisiyóló bukóló atima sóo, kale kutó tale melóo, yópoló mepaae wh̄irapepaae kaae tawae yaalopó,” yalepó.

⁴² Ai fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Kótóné as̄emó yóló muló betere fo diaaɔ dos̄ayóló kisipani airapó.

‘Kale doakale kane fake be t̄etere wh̄irapené dopa taae farale kapotei, be hulua deyaaire doasi eleké alée felepó.

Ai kelaalo kokçi ala, Talenétei eró betepa dñané kilituraalu, sira du beterapó,' erapó.

⁴³ Térapa, yało diğpaae i dere ape. Kótóné ama teteróló kaae tare ala wisi diğ tuğmó moletei, ama tokó sóró du wisinaale woleraaire so whıppaae melaalo ai ape. ⁴⁴ Whı me de ai kane fake tómó dé nukupa, ti ai whıné ama diri derakó faalotei, whı me detamo ai kane fake dorowouraalu teıyaratepa, ai whı mo ti derakó fóló muaalo ai ape,” yalepó.

⁴⁵ Atéró, mo so whımó Talepaae momaratere topo whıraperó Farisi whırapetamoné ai yale fo sale forape woseturaalu, Yesuné ai yale fota, atimapaetóró yalepóló kisipa mualepó ⁴⁶ Atétepa, atimané ą daaire tı kikitu betaletei, so whı feané kisipané ąta hąle mo whı mei, Kótóné ama fo eratere kóló whıpóló kisipareteiné, atima daqsóró witepa taaralepó.

22

So dokotere be dımó ęla deyóló nokolepaae dó faróló yale fo

(Luk 14:16-24)

¹⁻² Atéró, Yesuné atimapaee fo sale me kae yóló duraalu, “Kótóné ó hepen bemó teteróló kaae tare aqmó mole alata, betą doasi topo whıné ama naalemané so dokotere be dımó ęla deraairaalu, donoróló mulatere kaaepó. ³ Kale whıné atéró detere ęla naai ape yóló ali male so whı dape sene fae yóló, ama kutó diratere whırape dotonaleteti, atima hýyóló waalomeipó yalepó.

4 Tétepa, ama mepaae kutó diratere wh̄irapemo dotonótu duraalu, ‘I detere ɔla naai ape yóló ali male so wh̄ipaae i fo yae. Ȳalo ɔlata taleyóló mulóló, *bulmakau* hupuró mepaae seraai huputamo dóló turukiyóló mulóo, mepaae ɔla ɔlakélé fea mo s̄umó taleyóló mulóo erapa, ȳalo naalené so dokotere be demó detere ɔla naai ape yae,’ yalepó.

5 Téyaleteti, atima ai dere fo woseni nisiyóló, dapo dapo yóló, me wh̄i ama kutópaae fóo, me wh̄i ti ama yaai tué mole alapaae fóo, yalepó. 6 Mepaae feni h̄ale betere wh̄irapené ti ama kutó diratere wh̄irape fokosoi ala yóo, mepaae mo ti dóló sukunóo yalepó. 7 Atétepa, kale doasi topo wh̄i ɔ fopaae buóló ama diki tare wh̄irape u kale wh̄irape dale wh̄irape dóló kemeróo, atimané doasi be huluakélé si biliyóló, torokó f̄ale fae depa atima fóló, si biliyóo yalepó.

8-9 Téró, ama kutó diratere wh̄irapepaae duraalu, ‘Kale so dokoteremó detere ɔla s̄umó taleyóló muló betepatei, ai ɔla naai ape yale wh̄irape atima i detere ɔla naaire mo s̄unipa taaróló, dīa fóló, doasi bepaae fole t̄u demó ó sawatamo t̄umó mepaae so wh̄ikó keletepa, ti i detere ɔla naai faalopóló dape siré kw̄æae,’ yalepó. 10 Atétepa, ama kutó diratere wh̄irape doasi be huluapaae fóló, t̄utu so wh̄i keketé kw̄eyóló, wisi so wh̄iró dowi so wh̄itamó h̄oko dape siré kw̄eyóló, tourale tikimó, be mo ti f̄aae felepó.

11 Téyaleteti, kale doasi topo wh̄i ai ɔla naai wóló betó mole so wh̄i kuapaae fóló kelalemó, wh̄i bet̄a

kale so dokotere be demó ɔla naairaalu, derótua dere kuti deró bitinipa kelalepó. ¹² Atépa, kale doasi topo whiné ɔpaae woseturaalu, ‘No-ó, ya so dokotere be demó detere ɔla naai derótua dere kuti derénire noatepa yaleé?’ yóló foné salemó, kale whi haleturaalu, fokélé tekeni, hokomó sókó fi beterepó.

¹³ Tétepa, kale doasi topo whiné ama kutó diratere whipaae duraalu, ‘Ai whi belamó diliki dolomó wole du bitu ama serekenétei, ɔ turukóló nuku beterópólópa, hó naase dokóló taae derae,’ yalepó. ¹⁴ Ti noatepae, so whi mo turó ape yaleteti, tóróti sokósu yale so whimaaté wóló beterapó,”

Sisapaae takis moni melae yale fo
(*Mak 12:13-17, Luk 20:20-26*)

¹⁵ Téró, kale Farisi whirape fóló, Yesuné ama dere fomó ɔ só deraai dapóló, fo dokóló mulalepó. ¹⁶ Atéró, atimané yó matere whiraperó Herotné fo eratere whirapetamo Yesu beterepaae dotonóló, atimané ɔpaae duraalu, “Yó matere whi-ó, ya betɔ mo fomaaté yó mótu bituraalu, Kótóné ama kisipa mole ala ó yóló muló betere fo mo sya fóló erótu betereitei, ɔané kisiparapó. Ti noatepae, naao fo yó móturaalu doasi doi mole so whi kolóló ya wini, doasi doi mole so whipaaekélé, doi muni belei sókó deóló betere so whipaaekélé, mo betɔ kaae alatóró erótu beterapó. ¹⁷ Sisapaae *takis moni* matere ala wisirépé, dore? Ti naao noa kisipa mute?” yalepó. ¹⁸ Ai fo yaleteti, atima dowi kisipa muturaalu, Yesuné ɔ só deraai tɔ kikitu betere ala kolóló, atimapaae

duraalu, “Dorutei tó tikiné hãle sikili du betere whĩrape-ó, noatepa diaaḡ ę só deraai tu kikitu bitu de? ¹⁹⁻²⁰ Térapa diḡné *takis* melótua dere *moni* yaḡo kelaalopa sóró ape,” yalepó. Tétepa, atimané ḡ beterepaae betḡ *denarias moni* sóró wapa, ama atimapaee woseturaalu, “I asoró i mole doitamo-a, né?” yalepó.

²¹ Ai fo depa, atimané ḡpaae tokó mótu duraalu, “Aita Sisanépo,” yalepó. Tétepa, ama atimapaee duraalu, “Sisané ḡlapa ti Sisapaaetóro melae. Kótóné ḡlapa, ti Kótópaaetóro melae,” yalepó.

²² Yesuné atéroró dere fo woseturaalu, “Haió!” yóló sirayóló, atima ḡ taaróló felepó.

Kepaayóló betere whĩrape so dokotimipóló yale fo

(Mak 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Atéyale be deḡtamotóroti mepaae Sadyusi whĩrape Yesupaae betḡ fo wosaai dapóló walepó. Ti ai Sadyusi whĩrape atima kisipanéta, sukãle so whĩ momó kae kepaayaalo meipó dua dapó.

²⁴ Atétere whĩrapené Yesupaae woseturaalu, “Yó matere whĩ-ó, Moses-né dḡpaae etei fo yóló muló beterapó. ‘Whĩ betḡ naale senaale deni, hãle beteró sukutepa, ti so wulia nomané dokóló naalekó detepa, ti noma betale sirimó, ai naale beterópólópó,’ erapó. ²⁵ Téró, weĩkeró nomarape dḡtamo betalepó. Téru, topo whĩ ḡ betḡ so dokaletei, naale senaale dini, hãle beteró kale whĩ sinitepa, kale so wulia ama noma me whĩnémo dokalepó. ²⁶ Téyaleteti, ai kale whĩkélé naale senaale dini, noma yale kaaetóro hãle sukãlepó. Atétepa, kale so wulia me whĩnémo dokalemó,

ai wh̄inékéle naale senaale dini, hāle suk̄alepó. Mepaae doūró nomarapekéle atérótóro sisiraae felepó. ²⁷ Nalo mo kemerótu, kale sokélé sinalepó. ²⁸ Téryalepa, mió kale sinale wh̄irape kepaayóló betaaire sukamó, kale w̄eikeró nomarapekó mé wh̄iné ai kale so dokaaloé? Ti noatepae, aita nomarape dok̄o feané dokoté wale sopó,” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, Yesuné duraalu, “Diaāo ai mutu betere kisipata, kale ašémó yóló muló betere foró Kótóné doasi bole fotok̄otamo wisiyóló kisipani, hāsókó furaalu du beterapó. ³⁰ Kale sinale wh̄irape momó kepaayóló betaaire sukamó wh̄ikélé so dokóo, sokélé wh̄itamo fóo ini, ó hepen bemó betere *ensel*-rape kaae betaalo ai ape. ³¹⁻³² Kale sinale wh̄irape atéro kepaayóló betaalopóló, Kótóné dīapaae ašémó ere fo dos̄ayóló kisipanié? Téró ama duraalu, ‘Ēta, Abraham, Aisak, Jekop-sépi atimané Kótópó,’ yalepó. Ti ai suk̄ale so wh̄i mo ti alu wūsóró ti i dos̄ayale so wh̄irape t̄eteróló kaae tare Kótópó fo wūameipó. Ti āta, mió i betó mole so wh̄iró take sukóló kepaayóló betó mole so wh̄itamo t̄eteróló kaae tare Kótópó,” yalepó.

³³ Tétepa, so wh̄i feané ai dere fo woseturaalu, haió! yóló sirayalepó.

Tale ā waaire be dē ó suka kele mené tūenipóló yale fo

(Mak 12:28-31, Luk 10:25-28)

³⁴ Téró etéryalepó. Yesuné kale Sadyusi wh̄irapené wosetere fo mo donotóro tok̄o matepa, kale Farisi wh̄irape, atima bet̄apaae

touróló atimasisi fo kɛlaaralepó. ³⁵⁻³⁶ Atéró, Moses-né asɛre fo yó matere kisipa tiki fosó fosóre wh̄i betɛné ɔ kɛae kelaai sɔ sóró woseturaalu, “Yó matere wh̄i-ó, kale yóló muló betere foné i ala yae ere doasi topo fo-a, mé foé?” yalepó.

³⁷ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Naao Talepaae yaala sókó fóló, hɛkesené sinitere alata, naao hosaa bete turónékélé, naao kepe bete turónékélé, naao kisipa tiki bete turónékélé, yaala sókó fu betae. ³⁸ Ti ai alata, ama folosóró yae yóló muló betere mo doa topo ala ai ape. ³⁹ Ai k̄lipaae me tamo dakoróló yae yóló muló betere mo doasi topo fo i ape. Naaotei yɔ yaala sókó fóló hɛkesené sukutu dere kaae, naao be wh̄i so wh̄ipaaekélé atéró yaala sókó fu betae. ⁴⁰ Kale yae yóló muló betere forape fearó Kótóné ama fo eratere k̄lóló wh̄irapetamoné ere fota, ti i doasi topo fo tamo tómó beleró beterapó,” yalepó.

*Keriso ɔ né naalemaé yóló yale fo
(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)*

⁴¹⁻⁴² Atéró, kale Farisi wh̄irape betɛpaae tourɔle wóló betó mupa, Yesuné atimapaee woseturaalu, “Kótóné so wh̄i tɛteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere wh̄i Keriso-a, né naalemaé?” yóló wosetepa, atimané tokó mótu duraalu, “Depit-né deté wale wh̄iné deale naalepó,” yalepó.

⁴³⁻⁴⁴ Ai fo depa, ama atimapaee duraalu, “Kale Dɛi Kepe Wisiné Depit fotok̄ratepa, Depit-né ɔpaae Tale-ó ere fo-a, me wh̄iné ama deale naalené deté fele naalepaaetei Tale-ó fo dua de?”

Té dumitei, Deji Kepe Wisiné fotokoratepa Depitné ɸpaae Tale-ó fo aseýóló i muló betere ape. Ai fota i ape.

‘Talené ɸ tɸteróló kaae tare Talepaae duraalu,
 “Naao bóe whjrape atima yalo teteirape
 aleróló, naao hó aɸmó beteraalopa, ya yalo
 turu naase demó bitu kaae tawae,” ’ erapó.

⁴⁵ Ti Depit-né ɸpaae Tale-ó fo du bitipa, momómo ama naale-ó, dere fomo neýóló yaleé?” yalepó.

⁴⁶ Ti fo depa, whj betɸnekélé Yesuné ai yale fo mené tokókéle menénipó. Ai be demó kaae sóró fóló, mepaae whjrapené wosetere fo me kae ini, taaróló felepó.

23

*Dowi kwia saalopa kaae tawae yale fo
 (Mak 12:38-39, Luk 11:43, 11:46, 20:45-46)*

¹⁻² Téró, Yesuné aimó touróló betó mole so whjró ama yó matere whjrapetamopaae duraalu, “Moses-né asɸre fo yó mótu betere whjraperó Farisi whjrapetamota, kale doasi whj Moses be-tale sirimó bituraalu, ama yó matere ala yó tarapó. ³ Atimané yó matere fo diaaɸ wosóló, sya fóló erótua yae. Tépateti, atimané ai du betere ala momókó sya fóló yaɸse. Ti noatepae, atimané yó mótu betere fota wisiyóló yó mótu bitutei, sya fóló eratere alamo dumipó. ⁴ Atimané doasi sekɸi ɸlarape whjrapené beleyópóló, dokóló atimané hulumó belerótua dapó. Téteretei, atimanémo ai kale sekɸi ɸla belere whjrape fasóló mo sawa tao sere alakélé dumipó.

⁵ Atimané du betere ala feata, ti so whjné kolóló dukirópóló, dua dapó. Téturaalu, Kótóné fo atimané kutiri tuamó bulapóló, so whjné kolóló aunópóló, aseýóló atimané kutirimó meleke kaae beleyóo, naasemó hq kaae sóo, Kótópaae moma yaaikélé, atima mo ekęlerapó yópóló, deratere fłoi kuti mo ti fłloróló kwiamó, mepaae auratere ęla olerótua yóo dapó. ⁶ Téturaalu, ęla detere be demó mo doasi doi mole whjrape bitua dere tikimótóro betaai ekeęle yóo, moma dere bemó doasi topo whjrape bitua detere tikimó maaté betaai ekeęle yóo dua dapó. ⁷ So whj fea touratere tikimó betó mole so whjné atimapaee doasi doi mole yó matere whj wisi kęleó yóló, dukiratere kokómó dua dapó.

⁸ Atétu dere kaae, mepaae whjrapené diępaae *Rabai*, yó matere whj-ó, yaęsóró yae. Ti noatepae, dię tuamó doasi topo whj betątóró betepa, dię fea ti mo norapetóró ai betere ape. ⁹ Mepaae i haemó betó mole mo whjpaatei dięné aya-ó, du betaęse. Ti noatepae, dięné Aya mo betą ó hepen bemó beterapó. ¹⁰ Mepaae whjné dię kilituraalu, diępaae yó matere whj-ó, yaęsóró yae. Ti noatepae, dię yó matere whjta, so whj fea tęteróló kaae tanópóló, Kótóné sóro betero betere doasi whj Keriso ą betą beterapó. ¹¹ I haemó dię tuamó doasi doi mole topo whj betepa, ti ai whj ą dięné kutó diratere whj betaalo ai ape. ¹² Ti noatepae, mepaae whj dené ama doitei hale sóro horótu betepa, ti atétere whjné doi haepaae só deraalopó. Téretei, mepaae whj dené amatei ą deróló dua betepa, ti atétere whjné ama doi doasi

muaalo ai ape.

¹³ Diḡ Moses-né asḡere fo yó mótu betere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo-ó, tiki tuḡpaae dorutei ḡale sik̄ili du betepa, Kótóné diḡ dowi kwia melaalopa, mo doasi witu betae. So wh̄i fea Kótóné tḡteróló kaae tare bepaae sókó faai fu betepatei, faḡsóró ai tḡ diaaḡ dere alanétei seséyóló kinótu beterapó. Ti diḡta, ai tḡmó sókó fumitei, aipaae sókó faai fole so wh̄i ai sesétu betere ape. ¹⁴ (-)

¹⁵ Diḡ Moses-né asḡere fo yó mótu betere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo-ó, tiki tuḡpaae dorutei, tóné ḡale sik̄ili du betepa, Kótóné doasi dowi kwia melaairetei wió yae. Mepaae wh̄irape diḡtamo touróló doasi fake firaai dapóló, wḡi tómókélé, hae tómókélé, kutu beterapó. Atéró, me wh̄ikó diaaḡ dere fo wosóló diḡ fake alene wapa, diaaḡ dere ala yó melóló, ai yó matere alanétei diaaḡ du betere dowi ala bosenóló, mo dowi si duku beterepaae faai betere wh̄irape kaae beterótua dapó.

¹⁶ Diḡkélé keke dilikire wh̄irape bitutei, me wh̄ipaae tḡ i mole ape yóló yó matere wh̄i kaae betepa, mo doa dowi kwia saalopa, wió yae. Ti noatepae, diḡné etei fo dua dapó. Wh̄i me dené Tale Kótóné momatere be doi yóló mo dirii malo depa, ti me bete muni, Tale Kótóné momatere be tuḡmó mole *kold kapa* doi yóló, Kótópaae mo dirii malo yóló mulatere fo tikitepa, ti mo doasi kwia saalopó dua dapó. ¹⁷ Diḡ keke dilikiyóló tuḡkélé okokore wh̄irape-ó, doasi topo ḡla-a, noaé? Momatere beta, doasi topo ḡla ai

ape. Ai *kold kapanéta*, ti momatere be wisiróló kae mulótumipó. Tétumitei, Momatere be tuámó Kótóné ala eratereteiné, ai be tuámó mole *kold kapatei* wisiróló, kae mulótua dapó. ¹⁸ Meta, diaaq i fokélé dua dapó. Me whjné ama dere fo diriróturaalu, Talepaae hãle matere ɔla belerótua dere kapo doi yóló, malo depa, ti ai bete munipó. Kale ai kapo tómó sukɔlaa dalaai beleraterere ɔla doi yóló, dirii malo depa, ti mo dirirapó dua dapó. Ai fotamo tikitepa, mo doasi dowi kwia saalopó du beterapó. Diã keke dilikire whjrape-ó, mé ɔla doasi bete mule? Talepaae hãle matere ɔlapé ai ɔla beleraterere tiki doasi bete mule? Ti ai hãle matere ɔla beleraterere tikiné Talepaae hãle matere ɔla wisiróló, kae mulótua dapó. ¹⁹ Diã kisipa tiki okoko yóló, kekekélé dilikire whjrape-ó, mé ɔla-a, doasi topo ɔlaé? Kótópaae hãle matere ɔlapé, ai ɔla mulaterere tikié? ²⁰ Térapa, whj me dené ama fo diriróturaalu, hupu ó mepaae ɔla beleraterere tiki doi yóló malo depata, ti kale sukɔlaa dalaai beleraterere ɔlakélé wusuró doi yóló malo ai dere ape. ²¹ Whj me dené Kótóné momatere be doi yóló dirii malo depa, ti ai momatere beró ai bemó betere sekétamo wusuróné doi yóló malo ai dere ape. ²² Whj me dené dirii malo duraalu, hepen be doi depa, ti kale doasiné tɛteróló kaae tare tikiró aimó betere sekétamoné doi yólókélé, du beterapó.

²³ Moses-né asere fo yó mótu betere whjraperó Farisi whjrapetamo-ó, diã tiki tuãpaae dorutei, hãle sikili du betereiteiné, doasi dowi kwia saalopa, mo wió yae. Ti noatepae, diaaq kutómó

ere ɔla naase tamo epa, betɔ ti naao Kótópaae hɔle matapó. Téretei, mo doasi bete mole ala diaaɔ kisipa muni, sisópaae eróló, mo keteró beteraɔ. Ai doasi bete mole ala i ape. Fo tokótamo yóló mo donoyóló taletere alakélé, kɔlené sinóló tao sere alakélé, Kótópaae kisipa tiki tiróló, ama ala hɔle eró tareteikélé, fea diaaɔ kisipa keteró beteraɔ. Ti mepaae yóló muló betere doasi bete alarape fea wisiyóló eróturaalu, mepaae sawa alarapekélé kisipa keteréni, fea touróló eróluga sóró mo wisi uapó. ²⁴ Diɔ kele dilikirutei, mepaae whɔpaae tɔ i mole ape yóló yó mótu beteraɔ. Diɔné ɔla nukuraalu, mo sawa dokɔletamo hɔko naɔ sóró, mepaae ɔla ɔla sorokóló nuku beteraɔ. Tétu bitutei, doasi *kamel* hupumo, ti diɔné kiliniyóló ɔlatamo touróló hɔko ai nuku betere ape.

²⁵ Moses-né yóló muló betere fo yó mótu betere whɔraperó Farisi whɔrapetamo-ó, diɔ tiki tuɔpaae doruraalutei, hɔle sikili du betereiteiné mo dowi kwia saalo ai ape. Diɔné wɛi nokole wutiró nukutamo tómaaté fukuturaalu, tuɔpaae fukutumipó. Ti ai tó mó maaté fukutu betere so whɔta, ɔlémi nokole alakélé, ukusi yóló ekɛle dere alakélé mo faɔnapó. ²⁶ Kele dilikire Farisi whɔ-ó, folosóró ti kale wɛi nokole wutiró ɔla nokole nukutamo tuɔpaae hotowayóló fokae. Atétepa, ti tóta ama hɔletei fokó faalo ai ape.

²⁷ Moses-né asɛre fo yó mótu betere whɔraperó Farisi whɔrapetamo-ó, tiki tuɔpaae doruraalutei tóné hɔle sikili du betereiteiné mo doasi dowi kwia saalo ai ape. Diɔta, kale whɔ dou tó mó kale

deji ni fene aurale tikimo kelaalo mo kokore kaae erapo. Ti whi dou tota kelaalo kokoretei, whi mole dou tuu dolopaaeta, sukale whine diriro kae kae kelaamilitamo fanapo. ²⁸ Diakela u tuupaae atei kaae ala epatei, so whi feane diaa to tiki maate kilituraalu, mo donoi ala du betere whirape nisi du beterapo. Diaa tiki tuupaaeta, whi dilikitere alaro kae kae mo sonalei dowi alatamone ai fane ape.

²⁹ Moses-ne asere fo yo matere whirapero Farisi whirapetamo-o, diu u tuupaae dorutei, tomo hale sikili du betepa, mo dowi kwia saaireteimo wio yae. Diata, Kotoné ama fo erale kolo whirape dourale tikiro, mo take donoi ala yolo sinale whirape dourale tikitamo hotowa yolo be tenolo aurotu beterapo. ³⁰ Ateturaalu, diaa etei kaae fokela du beterapo. Datamo, noutererape betale alimo bituasoro, ti Kotoné ama kolo whirape dolo samea soko fatua wuu meipo dua dapó. ³¹⁻³² Diata kae whirape meipo. Diaa ai du betere fonetei diu so deroturaalu, Tale Kotoné ama kolo whirape dile wale whirapene dete wale naalerapeta, diatoro ai ape. Teraa, atimane dete wale dowi ala diaakela mo ti fakerolo du betae.

³³ Diu whi sinopolu tukó nokole mo dowi wulirape-o, diatamo fo tokotamo yolo dowi si duku beterepaae so deraairetei noa yolo hasoko faaloé? ³⁴ Teraa, yalo diu beterepaae Kotoné ama kolo whirapekela, kisi pa tiki fosó fosore whirapekela, Kotoné yolo muló betere fo yo matere whirapekela, dotonotu beterapo. Tetu betepatei, mepaae whirape ti diaa doo, mepaae

wh̄irape filipaare ni tó mó oleróló dóo, mepaae wh̄irape diaaḡ fo wosetere be tuḡmó fokosói ala yóo, mepaae wh̄irape atima me be huluapaae botokó fupa, diaaḡ daai sya kweyóo yaalo ai ape. ³⁵ Atéyaleteiné, donoi ala du betale wh̄i Abel-né samea sókó feleteimó, kaae sóró dilé wóló, kale Barakayané naalema Sekaraiakélé momatere beró Talepaae ḡale matere ḡla sukūlaa dalatere tikitamo tuḡmó diḡané dalepó. Ai dilé wale wh̄irapené samea sókó feletei fea touróturaalu, diḡ mió i alimó betó mole wh̄irapepaae doa kwia melaalopó. ³⁶ Yḡlo mo i dere ape. Take atéro wh̄i dilé walemó dowi ala kwia fea touróturaalu, mió i betó mole so wh̄iné saalopó.

³⁷⁻³⁸ Jerusalem be huluamó, betó mole so wh̄i naao teyae! Kótóné ama ḡló wh̄irape diḡ beterepaae dotonótua depatei, kapo duné siróló dua yale so wh̄i-ó, kale bané ama malerape baase aḡpaae buó su dere kaae, yḡlo diḡkélé atéro dape saalopóló dua yaletei, diaaḡtei ḡyóóló dowḡae fua yalepó. Téyaleteiné mo doasi ḡleó, Talené diḡ taalatepa, mió diaaḡ be hulua ai wópu mutapa, kelere? ³⁹ Térapa, yḡlo diḡpaae mo i dere ape. Diaaḡ ḡ kilini bitiré fóló, ‘Talené doimó wale wh̄i Kótóné wisiratepa ḡ ḡajiné sinóló beterḡpóló yae’ dere sukamó, ti diaaḡ ḡ momó kelaalopó,’ yalepó.

24

*Take kemetere sukamó yaaire ala
(Mak 13:1-2, Luk 21:5-6)*

¹ Téró, Yesu momatere be taaróló fu betepa, ama yó matere wh̄rape ʔtamo hokolaane fóló duraalu, “Momatere be wisinaale ai t̄yóló muló betepa, kelere?” deté fu betalepó. ² Tétēpa, Yesuné atimapaee duraalu, “Ai t̄ mo mole berape diaaʔ kelere? Ȳlo dīpaae mo i dere ape. Ai berape fea fisikó furaalu, kapo fake bet̄ʔkókélé me kapotamo olokopa kelaalomeitei, mo fea kolokó fóló mupa kelaalo ai ape,” yalepó.

³ Atéró, Yesu ʔ *Olip* du sorokó molepaae fóló betepa, ama yó matere wh̄rape ʔ beterepaae wóló atimasisi bitu ʔpaae woseturaalu, “Da mok̄leyaa yóló betepa, ȳ walemó kilita sókó faʔsórópa, folosóró noa alapi eratepa kolóló, dané tué yaaloé? Keme yaaire be d̄eró ȳ waaire be d̄etamo, dané kisipa ȳpóló noa alapi er-aaloé?” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Me wh̄iné dī dilikóló k̄paae ʔlisóró falaʔsóró, mo hotowayóló kaae tawae. ⁵ Ti noatepae, wh̄rape mo feané dī dilikituraalu ȳlo doi yóló, ‘Ēta, so wh̄i fea t̄teróló kaae tan̄póló, Kótóné sóró beteró betere wh̄i Kerisopó,’ depa, so wh̄i feané mo nisi yóló sya faalo ai ape. ⁶ Me tikipaae bóe du betepó dere fokélé wosóo, mo felekemó bóe du betere alakélé kolóo duraalu, dī tué sekeýóló wiyaaʔse. Ti noatepae, ai alarapeta mo yaalopóló tukóló muló betereiteiné haʔsóko feni, mo yaalotei, kemeyaaire be d̄ ti teórapó,” yalepó. ⁷ “Me hae kwiamó betere be hulua wh̄iró me hae kwiamó betere be hulua wh̄itamo bóe doasi daalo ai ape. Me hae kwia t̄teróló kaae tare topo wh̄iró me

hae kwia t̄eteróló kaae tare topo wh̄tamokélé b́oe daalo ai ape. Atéturaalu, doasi wote aliró doasi bao dere alatamo hae kwia feapaae wou betaalo ai ape. ⁸ Ai alarape feata, ti kale sorape naale saai sisó kaae sóró nuku dere kaae dapó.

⁹ Téturaalu, dī ę sya wóló, yało ala erótu beteremó, i hae kwia feamó betó mole so wh̄iné dī h̄róló fokosoi ala yóló, mo ti sinópóló daalo ai ape. ¹⁰ Atétere sukamó, so wh̄i mo fea kisipa tiki tiró betere ala taaróló, me wh̄i h̄róló atimasisitei b́oe daairaalu, eleké deyóló u só der̄ane, i só der̄ale, du betaalopó. ¹¹ Atétu betepa, mepaae wh̄irape mo fea Kótóné ama mo k̄ló wh̄i aq̄yóló wóló, so wh̄i dilik̄ló k̄paae faraalo ai ape. ¹² Ti noatepa meipó. I hae kwia feamó betó mole so wh̄iné dowi ala mo ti faketé furaalu, so wh̄i feané yaala sókó fóló h̄kesené sukutu betere ala siri buóló, mo ti haepaae derepaalopó. ¹³ Tépat̄ei, mepaae wh̄i de kisipa tiki tiró betere ala mo ti yó taté fóló, kemene fole sukamó sókó fupa, ti ai wh̄i aluni, Tale Kótóné ama mo tao saalopó. ¹⁴ Atéturaalu, Kótóné t̄eteróló kaae tare aq̄mó, mió wosetere kisi fo wisi i hae kwia feamó betó mole so wh̄ipaae yó maté koteremó, ita Talenétei eratapóló kisipa yaalopó. Ai ala yale k̄lipaae, ti mo kemetere be ę sókó waalo ia ape.

¹⁵⁻¹⁶ Atétepa, Kótóné ama k̄ló wh̄i Daniel-né mo taketi aq̄mó yóló muló betere foné duraalu, be wópu moolaai, kelaalo mo sonaalei ęla Talené ama kae tukóló muló betere tikimó daapa kilitu, ai as̄ere fo dos̄atere wh̄i dīané wisiyóló kisipa muae. Ai ala kilituraalu, Judia hae kwiamó betó

mole so wh̄i du sorokó mole tikipaae botokó fópóló yae. ¹⁷ Mo bet̄a wh̄ikókélé siki be kemó biti até aqró bemó mole ɔlakélé sene derepéni, mulópóló taaróló, botokó fae. ¹⁸ Wh̄i me kutómó daapatamo ai ala depa, ti momó fesaayóló ama bukaaire kuti sene feni, mulópóló taaróló botokó fae. ¹⁹ Atétere sukamó kale naale ere soraperó teó naale tare sorapetamo mo doa kɔlerapó. ²⁰ Dīa botokó faairetei doasi sosóli aliró s̄a nóló beterópóló, tukóló muló betere be d̄etamo tuamó eraqsóró, Talepaae momatu betae. ²¹ Ti noatepa meipó. Ai waaire doasi sek̄ei alata, i hae keké nale alimó kaae sóró wóló, mió i betere alimókélé, take nalo betaaire alimókélé ai kaae sek̄ei ala mo kelaalomeipó. ²² Atétere be d̄emó, waaire sek̄ei alarapetamo Kótóné h̄alekeróló tukóló mulóluameisóró, ti mo bet̄a wh̄ikókélé h̄asókó fóló bituameipó. Até yaqsóró, Kótóné sorokó suyóló sóró beteró betere so wh̄imó kisipa mutu, ai be d̄erape h̄alekeróló tukóló mulaalo ai ape. ²³ Atétere sukamó, mepaae wh̄iné duraalu, Kótóné so wh̄i fea t̄eteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere wh̄i Keriso i wóló beterapa kelae depa, ó u wóló betere ape depa, mo dere nisiyóló wosóló kisipa tiraqse. ²⁴ Ti noatepae meipó. Mepaae dilikitere K̄erisoró Kótóné ama kóló wh̄ipóló, kapala fo yó matere wh̄irapetamo waalo ai ape. Atétu, kae kae ala yaaiemó eratere doasi alaró kae kae kelemei alarapetamo eróturaalu, Kótóné sorokó suyóló beteró betere so wh̄ikélé kópaae falaai, k̄aae kolóló s̄u saalopó. ²⁵ Ai alarape yaai teópatei ȳalo dīapaae ai yale

ape.

²⁶ Téyaalopa, mepaae wh̄iné dīpaae duraalu, ‘Kale seké ą wh̄ikélé bitinire tikimó wóló i betere ape,’ depa, wosóló mo dapóló kelaai fāse. Ó, ‘Be dolomó i betere ape,’ depa, mo dere nisiyóló kisipa tirāse. ²⁷ Ti noatepa meipó. Suka hotereró dere epéenétei suka doropolepaaekélé dēyó fu dere kaae, kale Wh̄iné Naalema atéro mo hākeamó wapa so wh̄i feané kelaalo ai ape. ²⁸ Dīané ó sāpaae kese honalemótamo, kale ba dukaarape sé kwęyóló bopétu betepa kilitu, sinale na ó hupu mupa dapó kisipa muae.

²⁹ Ai sekeji alarape yale k̄lipaaetóro
 ‘Suka kekélé dilikiróló, wéliékélé mo dē
 yaalomeipó.
 H̄orerapekélé torokó dorowóló,
 ó sāmó ere ąla ąlakélé fea wore yaalo ai ape,’
 erapó.

³⁰ Atétere sukamó, kale Wh̄iné Naalema mo felekemó waai dapóló kisipa yópóló, ó sāmó doasi ala eratepa kelaalopó. Atéro ama doasi ere au wisinaaletamo ó sākomó hākeamó sókó wapa i hae kwiamó betóló fale so wh̄i feané kilitu, doasi moló-u yaalopó. Kale Wh̄iné Naalema ó sāmó atéro wouraalu, ama bole doasi fotok̄ró Kótóné ama kae ere ala wisinaaletamo ó sāko dolomó sókó wapa, kelaalo ai ape. ³¹ Atéturaalu, ama *ensel*-rapené ukulumó wuti mo doasi fakeyóló hale deté kuturaalu, hae kwia dē dok̄ feamó ama sorokó suyóló kae beteró betere so wh̄i dape siré kwęyópóló dotonaalopó.

³² Térapa, mió kale ni nosené dere ala kolóló, wisiyóló kisipa muae. Sóku fóló momó hũlu depa kilituraalu, kale ba fo mo felekemó ai sókó wale ape fo dua dapó. ³³ Até dere kaae, ai bopeyale alarape diã betere tuãpaae wapa kilituraalu, mióta ą mo felekemó waairaaalu tu sókó walemó daapa, ai dere ape kisipa muae. ³⁴ Yalo diãpaae mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whi fea sukuni hãle betó mupatei, ai alarape mo fea yaalo ai ape. ³⁵ Ó sãró i haetamota, mo kemeyaalotei, yalo fo betã kemekélé ini, hãle muó tawaalopó,” yalepó.

Whiné Naalema waaire be dẽró suka keletamo mené tuęnipó

(Mak 13:32-37, Luk 17:26-30, 17:34-36)

³⁶ “Até yaaire be dẽró sukakeletamota, mo whi betãnekélé, hepen bemó betó mole *enselrapekélé*, ama Naalemanékélé mo tuęnitei, Alimané ama betã tuęrapó. ³⁷ Kale whi Noa betale alimó yale ala kisipa muae. Kale Whiné Naalema woukélé, mo ai ala kaaetóro yaalo ai ape. ³⁸ Ti noatepae, atãyale sukamó kale wei doasi ąlaai teópa, atima mo wisiyóló bitu, ęlaró wei tamó nóló, whi so dokotere alakélé, so whi tamó dokotere alakélé deté fu beteró, Noasépi nuku tuãpaae bitı holale sukamó sókó walepó. ³⁹ Atima betere tuãpaae ai ala sókó waairetei kisipani, hãle mo kọleaa yóló bitiré wóló, wei doasi anóló, so whi fea aluralepó. Kale Whiné Naalema wale sukamókélé, atétu yale kaaetóro yaalo ai ape. ⁴⁰ Whi tamo kutómó daayaalotei, me whi dapesó furaalu, me whi daalópóló taaróló

faalopó. ⁴¹ So tamo *whit* o derakóló detu be-taalotei, me so dapesó furaalu, me so betepa taaróló faalopó.

⁴² Ti noatepa meipó. Diã t̄eteróló kaae tare Tale waaire suka, diã kisipanipa, mo hotowayóló kaae tawae. ⁴³ I alarapeta mo yaalopa, i dere fo bete wisiyóló wosóló kisipa muae. Betā be talené dilikitamo etei kaae sukakelemó òl̄emi nokole wh̄iné ama be fulukene waalopóló, kisipa muóló bituãsoró, ti ama be fulukóló òla òla sóró f̄opóló, ã noke fió muni, siki siki yóló bituãpó. ⁴⁴ Térapa, diãkélé donoróló mo siki siki yóló betae. Ti noatepa meipó. Kale Wh̄iné Naalema waalomei nisiyóló, kisipa keteróló betere sukamó, ã sókó waalo ai ape.

⁴⁵ Ti i dere fo wosóló, diãkó me wh̄i etei kaae kekemeyóló kutó diratere wh̄i beterémóló, diaaõtei k̄aae kela. Betā be tale ã mepaae uké faairaalu, ama dere fo sya fóló, mo eró tare fosó fosó yóló kekemere wh̄ipaae mepaae kutó diratere so wh̄i naao t̄eteróló kaae taru, òlakélé mo wisiyóló melae yóló ã fulapó. ⁴⁶ Ai kale kutó tale doasi topo wh̄i ã momó fesaae wouraaalu kelerãlemó, ã faai bituraaalu diyae yale kutórape fea ama s̄umó dipa, ti ai kutó diratere wh̄i ã mo hajné sinaalo ai ape. ⁴⁷ Yãlo diãpaae mo i dere ape. Kale be talené ama òla òla mo fea ai sek̄epaae naao mo hotowayóló kaae tawae yóló, ama naase tuãmó mulaalopó. ⁴⁸⁻⁵⁰ Tépat̄ei, ai kutó diratere wh̄itamo dowi tūé mole wh̄i betepa, ti i ala dere kaaepó. Kale kutó diratere wh̄iné kisipané ama doasi hapale waalomei nisiyóló,

ątamo kutó ditere whırapetei fokosói ala yóo, topo dotere weı nokole whırapetamo fulumu yóló hoko bitu, ęlaró weıtamo mo dekeró nóo du betaalopó. Téturaalu, ama doasi waalomei nisyóló mokęleyaaró betere tuąmó, kale whı sókó wapa kilita sókó faalopó. ⁵¹ Atéro, kale whı ama doasiné fokosoi ala yóló, ama tiki mo turukée fi kale tó tikiné wisire nisyóló sikıli du betere whırapetamo betąmó beteraalopó. Tétepa, aimó doasi susupu sóró kaketu bitu naao téyae yóló, atima sereke fisikó sóró doasi wole du betaalopó,” yalepó.

25

Naase tamo so seimalepaae dó faróló yale fo

¹ Téró Yesuné duraalu, “Atéyaaire sukamó, ó hepen bemó Kótóné tęteróló kaae tare aąmó mole alata, i ala kaae yaalopó. Kale naasetamo so seimalerape atimané *lamp* są dirirape sóró so dokotere be demó detere ęla naai kale so dokaaire whıtamo hokolaa yaai felepó. ² Atéro mepaae aporó fele seimale senaalerapeta, ti kisipa fosó fosó yóo, mepaae aporó so seimale ti kisipa tiki fosó fosó ini yóo erepó. ³ Kale kisipa tiki fosó fosó inire seimale sorape atimané *lamp* są dirimó weı belepa sóró feletei, kemetepa saaitapóló mepaae *wel* weı wutimó tepeóló sóró fenipó. ⁴ Téyaletiné, kale kisipa tiki fosó fosó yóló keke-mere seimale sorape atimané *lamp* sąkélé weı belepa sóró fóo, kemetepa saaire *wel* weıkélé wutimó tepeyóló sóró fóo yalepó. ⁵ Atéro, kale

so dokaaire wh̄i hapale wéni, diki deté fu betepa, atima fea noke k̄eletepa noke foposaa yó molepó.

⁶ Atima atéró noke fopesaapa, diliki s̄u tuḡtamo wh̄i betḡané fo fakeyóló duraalu, ‘Kale so dokaaire wh̄i i walapa, ḡtamo hokolaayaai faalopa ape,’ yalepó.

⁷ Atétepa, kale so seimalerape turukó holóló, atimané *lamp* s̄a dirirape wisiyóló dḡpóló donoralepó. ⁸ Atéró, kale kisipa tiki fosó fosó inire so seimalerapené kale kisipa tiki fosó fosó yóló, kekemere so seimalerapepaae duraalu, ‘Dḡné *lamp* s̄a dirirape *wel* w̄eḡi kemeturaalu, felekemó sukḡ faai dapa, diḡné tare *wel* w̄eḡikó dḡmaletamo ḡlae,’ yalepó.

⁹ Ti fo depa, atimané duraalu, ‘Meipó. Dḡné tare *wel* w̄eḡi diḡ melatepa, ti dḡné s̄a dirimó tepeyaaire mei yaḡsórópa, mepaae *wel* w̄eḡi dotonatare wh̄irapetamo dupune fae,’ yalepó.

¹⁰ Ai fo depa, atima *wel* w̄eḡi dupune fi tikimó, kale so dokaaire wh̄i sókó walepó. Atétepa, kale donoróló betere so seimalerape kale so dokaaire wh̄itamo so dokoteremó detere ḡla naairaalu, be dolopaae horóló t̄u kinalepó.

¹¹⁻¹² Atéró beteremó, nalomo mepaae kale fele so seimalerape wóló, atimané fo fotokḡ yóló duraalu, ‘Doa wh̄i-ó, doa wh̄i-ó, dḡ holaaitapa t̄u tukḡae,’ depa, ama atimapaee duraalu, ‘Yḡlo diḡpaae mo i dere ape, diḡ ḡ kisipanipa diḡ deé?’ yalepó.

¹³ Atérapa, diaaḡ doasi waaire be d̄eró suka keletamo diḡ kisipanipa, mo hotowaró kaae tawae,” yalepó.

Doasi monipaae dó faróló yale fo
(Luk 19:11-27)

¹⁴ “Fo me i ape. Talené t̄eteróló kaae tare alata, wh̄i bet̄a ̄a me bepaae faairaalu, ama kutó diratere wh̄irape ̄a beterepaae ape yóló, ama ̄la ̄larape kaae tawópóló, sóró beteratere kaaepó.

¹⁵ Téró, ama kutó diratere wh̄irapepaae *moni* melaairaalu, folosóró me wh̄iné dere ala k̄aae kolóló, 5,000 melóo, wh̄i mené ama dere alakélé k̄aae kolóló, 2,000 melóo, me wh̄iné ama dere alakélé k̄aae kolóló 1,000 melóo, yóló duraalu, ‘Ȳalo i *moniné* mepaae kutó dirótu betae,’ yóló, ̄a felepó. ¹⁶ Atétepa, kale 5,000 *moni* sale wh̄iné ai *moniné* mepaae kutó diyóló, ama kale sale 5,000 tómó 5,000 me beleróló salepó. ¹⁷ Atéró, me kale 2,000 *moni* sale wh̄ínékélé mepaae kutó dité fóló, 2,000 me beleróló salepó. ¹⁸ Téyalet̄ei, kale 1,000 *moni* sale wh̄i ̄paae melale *moniné* me kutó dini sóró fóló, hae duk̄iyóló kikiti hȳo mulalepó.

¹⁹ Atéró, kale doasi ̄a hapale w̄éni, bitiré fóló me sukamó momó fesaae wóló, ama kutó diratere wh̄irapepaae kale melale *moni* taleyaalopa, ape yalepó. ²⁰ Atétepa, kale 5,000 *moni* melale wh̄i wóló duraalu, ‘Doa wh̄i-ó, naao ̄paae 5,000 melalet̄ei, kutó dité fóló, tómó beleróló salet̄ei me 5,000 i ape,’ yalepó.

²¹ Ti fo depa, ama doasiné ̄paae duraalu, ‘Ȳalo kutó diratere wh̄i wisinaale-ó, naao fosó fosóre alané ȳalo ȳpaae yae yale ala naao wisiyóló ereteiné, mepaae ̄la ̄lakélé fea naaotóró t̄eteróló kaae tawaasepólópa, ȳakélé naao doasitamo h̄ekese dere ala tūamó betaalopa ape,’ yalepó.

²² Atétepa, kale 2,000 *moni* melale wh̄i wóló duraalu, ‘Doa wh̄i-ó, naao ɛpaae 2,000 melaleti, kutó dité fóló, tómó beleróló 2,000 me saletei i ape,’ yalepó.

²³ Ti fo depa, ama doasiné ɛpaae duraalu, ‘Yalo kutó diratere wh̄i wisinaale-ó, naao fosó fosóre alané yalo ɛpaae yae yale ala naao mo wisiyóló ereteiné mepaae ɔla ɔlakélé fea naaotóro tɛteróló kaae tawaasepólópa, ɣakélé naao doasitamo hɛkese dere ala tuámó betaalopa ape,’ yalepó.

²⁴ Téró, kale 1,000 *moni* melale wh̄ikélé wóló duraalu, ‘Doa wh̄i-ó, naao dere alata, yalo tuérápó. Yata mo deteraai wh̄i bituraalu, ɔla wae bilitere alakélé, ɔla wae ke terepetere alakélé dumitei, h̄ale h̄oko tikimókélé naao ɔla wisi sua dapó. ²⁵ Atérené ɛ wituraalu, naao ɛpaae melale *moni* yalo hae dukiyóló hyó mulaleti, i tarapa sae,’ yalepó.

²⁶ Ti fo depa, ama doasiné ɛpaae duraalu, ‘Yata, kutókélé diyaalo mo dekané sini, kutó diratere wh̄i dowi ai ape. Ti yalo naasené ɔla wae bilini yóo, ɔla kekélé terepeni yóo, dere tikimótei ɔla sua dapó fota, naaotei ai yale ape. ²⁷ Atétere ala naao tuérutei, yalo ɛpaae melale *moni* tómó beleróló s̄ópóló, *moni* kaae tare wh̄irapetamo muléliyólópó. Até uasóro ti ɛ fesaae wouraalu, yalo melale *moni* tómó mepaae beleróló suapó,’ yalepó.

²⁸ Térapa, ama ai tare 1,000 *moni* tokó sóro kale 10,000 *moni* tare wh̄ipaae melae. ²⁹ Ti noatepae, mepaae wh̄i dené me ɔla tapa, ti Talené

tómó beleróló móturaalu, ai whjné mo dekéro tawaalopó. Mepaae whjné mo sawa tapa, ti ai sawa tareteikélé ama fasó saalo ai ape. ³⁰ Téró, ai kale deka kutó diratere whj mo dilikire tikipaae taae deratepa aimó kaketu bituraalu, amatei yale alamópóló doasi wole du betaalopó,” yalepó.

Sipsip-ró meme huputamopaae dó faróló dere fo

³¹ “Kale Whjné Naalema ą waaire sukamó, ama mo kae ere de wisinaaletamo wouraalu, ama *ensel*-rapekélé, mo fea betámó waalopó. Atéro wóló, ama teteróló kaae tare doasi topo whj betere tikimó bituraalu, ó hepen bemó mo ama kae ere au wisitamo bitu, taleyaalo ai ape. ³² Atéro bituraalu, i hae kwiamó betó mole so whj mo fea ą betere tikipaae tourąle wóló betepa, kale *sipsip* hupuró *meme* huputamo kaae tare whjné taleyóló, *sipsip* hupurape kaepaae daalóo, *meme* hupu kaepaae daalóo, du dere kaae, so whjkélé atéro taleyaalo ai ape. ³³ Atéro taleyóló, kale *sipsip* hupu ti ama turu naaseró beteróo, *meme* hupurape ti ama fę naaseró beteróo, yaalopó.

³⁴ Téró, kale doasi topo whjné kale turu naaseró betere so whjpaee etei fo yaalopó. ‘Yąlo Ayané wisiró betepa hajné sukutu betere so whj-ó, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala take sęró haetamo aleyaaipatei, diámó melaai dapóló, taleróló muló betere ąla saai ape. ³⁵⁻³⁶ Ti noatepae, ę wotené sinóló mupa, ąla melóo, ę wej nokoletepa, wej nópóló melóo, ę uké whj kaae betepa, diaaq bepaee wisiyóló dapesóo yalepó. Ę bukaaire kutikélé meipa, diaaq melóo, ę kisiné

sukóló mupa, diaaḡ mo hotowayóló kaae tawóo, ẹ *dipula* betepa, wisi kisipa muóǵpóló diǵané ẹ keḡe wua yóo yalepó.’

³⁷ Tétepa, kale mo donoi ala du betere so whǵiné ǵpaae i fo yaalopó. ‘Tale-ó, yǵ wotené sinóló mupa, ó weǵi nokole du betepa, ǵané yǵmó metéli melaleé? ³⁸ Tale-ó, yǵ uké whǵi kaae betepa, ǵané dape sóo, yǵ bukaaire kuti meipa kuti melóo, yalepó dere-a, ǵané yǵmó metéli melaleé? ³⁹⁻⁴⁰ Yǵ kisiné sinóló mupa, ó *dipula* betepa kisipa tiki feléyóǵpóló, ǵané yǵ metéli keḡe waleé?’ depa, kale topo whǵiné i fo tokó melaalopó. ‘Yǵlo diǵpaae mo i dere ape. Diaaḡ mepaae wisi ala i doasi doi mole yǵlo norapepaae eróturaalu, mo belei sokótei betere so whǵipaaekélé erélipa, ti ǵpaaetóro eró beterapó,’ yaalopó.

⁴¹ Téró kale fé naaseró betere so whǵipaae i fo yaalopó. ‘Talené só deró betere so whǵirape-ó, diǵ ẹ betere tiki taaróló mo sukókélé feni, haḡe dó tare sipaae biḡi fae. Ai sita, mo dowi Satan-ró ama kutó diróǵpóló doteyale keperapetamo dóǵpóló, tukóló muló betere sipó. ⁴²⁻⁴³ Ti noa betené meipó. Ẹ wote betepa, me ǵlakókélé meni yóo, weǵi nokole depa weǵikélé meni yóo, uké whǵi kaae betepa, diaaḡ dape sini yóo, bukaaire kuti meitepa kutikó meni yóo, ẹ hepo daróló betepa, ó *dipula* betepa wisiyóló tao sini yóo yalepó,’ yaalopó.

⁴⁴ Ti fo depa, atimané ǵpaae etei fo yaalopó. ‘Yǵ wotené sinóló betepa, ó yǵ weǵi nokole depa, ó uké whǵi kaae betepa, ó bukaaire kuti meitepa, ó yǵ kisiné sukóló mupa, ó yǵ *dipula* betepa, ǵané yǵ

wisiyóló tao sinipó dere-a, metéli tao sinipóló de? yaalopó.

⁴⁵ Ti fo depa, ama atimapaæe i fo yaalopó. ‘Yalo diãpaae mo i dere ape. Diaaḡ mepaae wisi alakó i doi mole wh̄irapepaae erénituraalu, i betó mole belei sókóteipaaekélé erénipa, ti ḡpaaetei erénipó,’ yaalopó.

⁴⁶ Ai ala du betale so wh̄ita kemekélé ini, mo ti sótóró tawaaire dupu saalopó. Téyaalotei, mo donoi ala du betale so wh̄ita, ti mo titóró betó tawaaire bete saalo ai ape,” yalepó.

26

Yesu daairaalu fo dokale ala

(Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Jon 11:45-53)

¹⁻² Atéró, Yesuné ai forape yóló kemetepa, ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Kale boseneyóló fele be d̄emó ḡla deyóló naaire be d̄e sókó waai be d̄e tamo betḡ ḡle moletei diaaḡ ai kisipare ape. Ai be d̄emó kale Wh̄iné Naalema mepaae wh̄irapené filipaa ni tómó oleróló d̄ópóló, atimané naase tuḡmó mulaalo ai ape,” yalepó.

³⁻⁴ Téró, kale so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iraperó mepaae wh̄i disirapetamo, momaratere doasi topo wh̄i Kaiapas-né be wisi-naalepaae tourḡle walepó. Atima atéró wóló touró bitu, Yesu ḡ tawóló daai kikiti fo dokalepó.

⁵ Atima atéró fo dokóló mulótu duraalu, “I alata, kale ḡla detere sukamó yaalomeipó. Ti noatepae, so wh̄i feané keletómó ai ala depa doasi foya yaḡsóró, me be d̄emó yaalopó,” yalepó.

Beta soné Yesuné topomó felé kɛlaa wale wel wɛi suniyale fo

(Mak 14:3-9, Jon 12:1-8)

⁶ Téró etéyalepó. Yesu ɔ Betani be huluapaae fóló, kale dowi humu fuluné tiki dopa ama wisirale whi Saimon-né bemó ɔla nuku betalepó.

⁷ Atéró beteremó, so betɔné doasi *moniné* duputere felé kɛlaa wale *wel wɛi alabasta* kane fakené aleale wutimó belepa tawóló walepó. Téró, kale soné ai *wel wɛi wisinaale wuti faayóló* Yesu ɔ tiróló firu ɔla nuku betepa, ama topomó suniyalepó.

⁸ Atétere ala, ama yó matere whirapené kolóló, dei kisipa muóló duraalu, “Ai *wel wɛi wisinaale*, hɔko noatepa besekéróló suniyaleé? ⁹ I felé kɛlaa wale *wel wɛi wisinaale*, mepaae whitamó dotonóló doasi *moni* sóró, hɛle yoleale yóló betó mole so whimó móluɔsóró mo wisiuɔpó,” yalepó.

¹⁰ Atimasisi atéró du betere fo Yesuné tuéyóló, atimapaae duraalu, “Ai soné ama ɛpaae mo kokɔi ala wisinaale eralepa, diaaɔ ama kisipa tiki dorakesé. ¹¹ Kale hɛle yoleale yóló betó mole so whita, ti betere dokɔ diɔtamó betó tawaalotei, ɛta diɔtamó betó tawaalomei ai ape. ¹² Ai soné kale felé kɛlaa wale *wel wɛi ɔlo* tikimó suniyaletaita hɛle meipó. ɛ sukutepa douratere sukamó felé kɛlaa wópóló ai dilale ape. ¹³ ɔlo diɔpaae mo i dere ape. I hae kwiamó betó mole so whipaae kale mió i wosetere kisi fo wisi yó maté kuturaalu, i soné ama i yale alakélé yó melaalo ai ape. Téturaalu, i kale soné i ala yalepóló kisipatóró hɛle yó tawaalopó,” yalepó.

*Judas-né Yesu eleké deale fo
(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴⁻¹⁵ Téró, kale yó matepa wosetere 12 wh̄irapekó bet̄a Iskariot be wh̄ikó Judas so wh̄imó Talepaae momaraterere topo wh̄irape beterepaae fóló woseturaalu, “Ȳalo i sek̄é diaaḡ naase tūapaae mulatepa, diaaḡ ẹmó noa ḡlakó melaaloé?” yalepó. Ai fo depa, atimané 30 *silpa moni* dos̄ayóló ẹmó melalepó. ¹⁶ Ai sukamó kaae sóró, Judas-né Yesu ẹ mepaae wh̄iné naase tūamó mulaaire t̄u kikitu betalepó.

*Yesuró ama yó matere wh̄irapetamo ḡla nale
ala
(Mak 14:12-21, Luk 22:7-14, 22:21-23, Jon 13:21-30)*

¹⁷ Téró, *yist* buni fopei *bred* o deóló nukuatere be deḡ kaae suraalu i ala yalepó. Yesuné ama yó matere wh̄irape ẹ beterepaae wóló woseturaalu, “Kale bosenyóló fele be deḡmó deyóló naaire ḡla-a, mé bemó d̄ané taleróló mularóé?” yalepó.

¹⁸ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diḡ u doasi be huluapaae fóló, ai bemó me wh̄ikótamo betepa, ẹpaae i fo yae. ‘Kale yó matere wh̄iné duraalu, “Ẹpaae me ala eraai tukóló mulale be deḡ felekemó sókó waai depa, kale bosenóló fele be deḡmó, ȳalo yó matere wh̄irapetamo naao bemó ḡla deyóló naai dapó,” ’ ene fae,” yalepó. ¹⁹ Atétepa, ama yó matere wh̄irape fóló, Yesuné atimapaae yae yale alatóróti yóló, kale bosenyóló fele be deḡmó deyóló naaire ḡlarape taleróló mulalepó.

²⁰ Atéróló, be dikiteretamo Yesu ą ama yó matepa wosetere 12 wh̄rapetamo ęła nukuatere ni fake tómó tiróló firu ęła nuku beterepó.

²¹ Atéró ęła nuku bitu, ama atimapaae duraalu, “Yąło diąpaae mo i dere ape. Diąkó betą wh̄iné ę mepaae wh̄iné dópóló eleké deyaalo ai ape,” yalepó.

²² Ai fo depa, atima kisipa tiki fomaake yóló, dekené sukutu duraalu, “Tale-ó, ai ala dąné mo yaalopóló de?” yóló, atima feané betą kaae fotóró deté felepó.

²³ Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Aita ętamo betąmó ęła nuku betere wh̄inétei mepaae wh̄iné ę dópóló eleké deyaalo ai ape.

²⁴ Ti noatepae, wh̄iné Naalemata, kale ašemó yóló muló betere fo motóróti dokonóturaalu sinaalopó. Téyaalotei, Wh̄iné Naalema mepaae wh̄iné dópóló eleké deyaaire wh̄i yą betą doasi kwia saaireteimó mo wió yae. Ai wh̄i ą hamané dewuąmeisóró, ti mo wisiuąpó,” yalepó.

²⁵ Tétepa, ą dópóló eleké deyaaire wh̄i Judas-né duraalu, “Yó matere wh̄i-ó, ai ala yąło yaalopóló de?” depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Épó mo naaotóróti yaalo ai ape,” yalepó.

²⁶ Atima atéró ęła nuku bituraalu, Yesuné *bred* o bula tao sóró Tale Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ama yó matere wh̄irape ąlirótu duraalu, “Ita, yąło tikipa dią feané sóró nae,” yalepó.

²⁷ Téró, kale dere kaae w̄ei belere wuti tao sóró Kótópaae mo kée yóló, atima melóló duraalu, “Dią feané i w̄ei nae. ²⁸ Ti i w̄eita, so wh̄i mo

feané yale dowi ala kwia aluraai, Kótóné dià tao saalopóló tukóló muló betere fo diriróturaalu, sókó farale yálo sameapa dià feané nae. ²⁹ Yálo diàpaae mo i dere ape. I nokóle képi du wẹi momó kae néni hẹle bitiré fóló, yálo Ayané tẹteróló kaae tare aqomó dẹ fea betámó bitu, kisi *wain* wẹi naalopó. Ai be dẹ sókó waai teópa, ai wẹi me kaae néni hẹle bitiré faalopó,” yalepó.

³⁰ Atéró, atima wole fo betá yóló, *Olip* du sorokó mole tikipaae felepó.

Pitané Yesu ẹ tuénipóló yale fo

(Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Jon 13:36-38)

³¹ Téro, Yesuné atimapaee duraalu, “Mo mió i dikitamotóró atimané ẹpaae eratere ala kilituraalu, dià fea ẹ taaróló botokó faalopó. Ti noatepae, até yaaire alata, aqomó i yóló muló betere fo mo dokonóturaalu yaalo ai ape.

‘Kale *sipsip* hupurape kaae tare whi yálo dupa, *sipsip* hupurape dapo dapo yó faalopó,’ erapó.

³² Téyaalotei, ẹ momó kepaayóló u Kaleli haepaae ẹpi folosóró fimó dià nalo waalopó,” yalepó.

³³ Ai fo depa, Pitané ẹpaae duraalu, “Yapaaetamo mené noa kaae ala eratepa, ti mepaae whirape atima yá taaróló fupa, yálo betá yá mo taaróló faalomeipó,” yalepó.

³⁴ Ti fo depa, Yesuné ẹpaae tokó mótu duraalu, “Yálo yapaae mo i dere ape. Mo mió i dikitamotóró wá *kakaruk* bané hale yaaipatei, naao ẹ tuénipó fo sore félimó yaalopó,” yalepó.

³⁵ Ai fo yalemó, Pitané ɣpaae duraalu, “Ɛ ɣatamo betámó sukutepa ti mo wisirapó. Ʋɔlo ɣa tuɛnipó fo mo yókélé yaalomeipó,” depa, mepaae ama yó matere whɔrapenékélé ama dere fo kaaetóro yalepó.

*Kelaalo kokɔi tiki Ketsemanimó yale ala
(Mak 14:32-42, Luk 22:39-46)*

³⁶ Téró, Yesu ɔ ama yó matere whɔrape fea kelaalo kokɔi tiki Ketsemanipaae fóló, ama atimapaee duraalu, “Ɛ upaae momane fulapa diɔ imó betae,” yalepó. ³⁷ Atima atéro beteróló, Pita kale Sebediné naalema tamo atima fu bitu, ama hosaa tuámó mo doasi dekené sukutere ala kaae sóró, sekei kisipa muté felepó. ³⁸ Atéro ama atimapaee duraalu, “Ʋɔlo hosaa tuámó dekené sukuturaalu, ɛ felekemó sukɔai depa upaae momane fulapa, diɔ imó ɛ kaae tawóló bitu noke fini, ɛtamo momatu betae,” yalepó.

³⁹ Téró ama yó matere whɔrape aimó betó mupa taaróló, ɔ sawa tupaae fóló, haemó deraapisa fóló fió mulu momatu duraalu, “Ʋɔlo Aya-ó, i sekei ala ɛpaae waqsóro seséyaaire tu mupa, ti naao sesé yae. Tépatéi ɣɔlo kisipa mole ala eréni, naao kisipa mole ala betɔ erópóló yae,” yalepó.

⁴⁰ Téró, ɔ ama yó matere whɔrape beterepaae momó fesaae wóló kelalemó, atima fea noke foposaa yó molepó. Atépa, ama Pitapaae duraalu, “Sukakele betámó ɛ kaae taruraalu, momatu bitinié? ⁴¹ Diɔ me dowi ala yópóló su sere alané só deraqsóro, hotowayóló kaae taru, momatere ala yó tawae. Kepe betenéta wisi ala eraai mo doasi ketekɛ bupatei, tó tiki fotokɔ bunipó,” yalepó.

⁴² Kale yale kaae, ɔ momó fesaae fóló momatu duraalu, “Yálo Aya-ó, ɛpaae i eraaire sekei ala waɔsóró seséyaaire tɔ mupa, ti seséyae. Seséyaaire tɔ munipa, ti naao kisipa mole alatóró ɛpaae erópóló yae,” yalepó.

⁴³ Atéró, ɔ momó fesaae wouraalu kelalemó, atima fea kale dere kaae, noke foposaa yó molepó. ⁴⁴ Atima atéró foposaapa taaróló, ɔ momó sore dakoróló fesaae fóló momaturaalu, kale yale moma kaaetóróti momó yalepó.

⁴⁵ Téró, ɔ momayóló fesaae wóló, ama yó matere whɔrapepaae duraalu, “Diɔ sɔa nóló bitu noke foposaa yó mole-a, mió dɔ hɔle betaaire be dɔ dekeró mupa de? Kale Whɔné Naalema dowi ala dere whɔrapené dópóló eleké ai deyale ape. ⁴⁶ ɛ dópóló eleké deyale whɔ ai walapa, diɔ turukó horóló dɔ faalopa fiépe,” yalepó.

Yesu ɔ tawale fo

(Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Jon 18:3-12)

⁴⁷ Yesuné ai fo du betepatei, ama yó matepa wosetere 12 whɔrapekó Judas sókó walepó. Aɔta, kale momatere be tɛteróló kaae tare whɔraperó so whɔ tɛteróló kaae tare whɔ disirapetamoné dotonale whɔrapetamo walepó. Atima atéró wouraalu, nópuluró bóe dele sepaketamo tao diliki yóló walepó. ⁴⁸ Téró, Yesu mepaae whɔné dópóló eleké deyale whɔné ɔtamo wale whɔrapetamo fo dokóló duraalu, “Yálotamo kóló tukó nukupa, ti ɔtóró hɔtipa, tawae,” ipakalepó. ⁴⁹ Atéró, kale Judas ɔ folosóró Yesu daalepaae sókówóló duraalu, “Yó matere whɔ, kɔleó,” yóló, apuóló kóló tukó nalepó.

⁵⁰ Ti fo depa, Yesuné ɔpaae duraalu, “No-ó, naao yaairaaalu, wale ala tėti yae,” yalepó. Tétépa, kale wh̄rape atima hapale sókó woutóro Yesu botokó sóro tawalepó. ⁵¹ Atétépa, Yesuné ama fulumu wh̄rapekó wh̄i betané bóe dele sepake sókó sóro, so wh̄imó Talepaae momaraterere doasi topo wh̄iné kutó diraterere wh̄iné wos̄eli saae deralepó.

⁵² Tétépa, Yesuné ɔpaae duraalu, “Naao ai sepake bulaterere be dolomó momó bulae. Ti noatepae, mepaae wh̄i denétamo sepakené wh̄i dupa, ti ai sepakenétei ɔ mo ti dóló sukunaalo ai ape. ⁵³ Naao kisipané-a, yało Ayapaae 72,000 *ensel*-rapené ɔ tao sene wópóló dotonae depa, ama dotonaalomeipóló de? ⁵⁴ Yałotamo ai ala depa, ti kale as̄emó yaalopóló muló betere fo netéro dokonaaloé?” yalepó.

⁵⁵ Atéyale sukamó, Yesuné ai so wh̄ipaae duraalu, “Diaaɔ kisipané ɔta, *Gavman* wh̄irapetamo bóe dóló atimané t̄eteróló kaae tare ala fasó saai, wh̄rape fea ɔlisóro fole wh̄i beteparaalu, ɔ tawóló daai sepakeraperó nópulurapetamo tao diliki yóló wou de? Betere dokó fea diané momaterere be tipiné bopéro daaló betere tikimó ɔ fo yó mótu betepa, diaaɔ ɔ tanipó. ⁵⁶ Ténitei ai yale alarape feata, ti Kótóné ama kóló wh̄irapené as̄emó yóló muló betere fo motoró dokonóturaalu dapó,” yalepó. Atétépa, ama yó materere wh̄irapené ɔ taaróló, atima fea botokó felepó.

*Juda fakené Yesu só deraai fo tokótamo yale fo
(Mak 14:53-65, Luk 22:54-55, 22:63-71, Jon
18:13-14, 18:19-24)*

⁵⁷ Atétepa, mo so whimó Talepaae momaratere doasi topo whi Kaiapas-né bemó touróló betó mupa, Yesu tawale whirapené ą dapesó felepó. Aimó kale Moses-né asere fo yó matere whiraperó so whi tetteróló kaae tare whi disirapetamo touróló betó molepó. ⁵⁸ Téyaletai, Pita ą Yesu fi tikimó nalo taaeta deté furaalu, so whimó Talepaae momaratere doasi topo whiné be bopéro betere tipi tuąpaae doropóló, aimó betó mole diki tare whirapetamo bituraalu, Yesupaae noa alakó eratéro kelaai, kaae tawóló beterepó.

⁵⁹ Atéro, so whimó Talepaae momaratere whiraperó fo tokótamo yóló taleraterere whirapetamoné kapala so whi dilikóló Yesu sukópóló, só deróló daaire bete kikitu betalepó.

⁶⁰⁻⁶¹ Atéro, atimané ą só deraai dapóló kapala fo yaletai, ai foné ą só deraaire sunipa, nalo whi tamo wóló duraalu, “Ai sekénéta, ‘Kótóné ai momatere be fisikóló sore be demó ama momó teyaalopó,’ depa dąmoné wosalepó,” yalepó.

⁶² Tétepa, mo so whimó Talepaae momaratere doasi topo whi turukó holóló Yesupaae duraalu, “Ai whirapené yą só deratere fō dapa, naao atimapaee fo mekó tokó menitere-a, noatepa de?” yalepó. ⁶³ Téyaletai, Yesu fo tekeni hąle daalepó. Atépa, kale momatere be kaae tare topo whiné ąpaae duraalu, “Mo titóro betó tare Kótóné keletómó yąlo yąpaae mo dirii fo i dere ape. Yąta mo so whi fea tetteróló kaae tanópóló, sóró betéro betere whi Kótóné Naalema Kerisopata, ti mió

dapaaetóró yó ɔ́lae,” depa Yesuné duraalu, “Épó. Naa mo dono ai dere ape.

⁶⁴ Téretei, yálo diɔ́ feapaae i dere ape. Take nalo waaire be demó, kale Whɔ́né Naalema mo doasi fotokọ́ bole Kótóné turu naasemó betepa kolóo, ó hepen be taaróló sáko dolomó sókó wapa kolóo, yaalo ai ape,” yalepó.

⁶⁵ Ai fo depa, so whɔ́mó Talepaae momaratere doasi topo whɔ́né ama deró betere kuti bisɔ́yóló duraalu, “Kótó faleyóló doka doka ai du betere ape. Ti ama haşókó fole ala depa kelalepó yaaire meipapakó kekɔ́aloé? Ti Kótó faleyóló doka doka dere fota, amatei depa diɔ́ feané ai wosale ape. ⁶⁶ Térapa, diaaɔ́ noa kisipa mute?” depa, atimané duraalu, “A sinaaitere fo amatei ai dapa sinópoló yae,” yalepó.

⁶⁷⁻⁶⁸ Téró, atimané ama kele dolomó fesɔ́a apuróló, naase duné dóo, mepaae whɔ́né ɔ́ oko-lope deké sóo yóló duraalu, “Kótóné so whɔ́ tɛ́teróló kaae tare whɔ́ Keriso-ó, yá Kótóné ama kóló whɔ́pata, ti yá dale whɔ́ dapaae yó ɔ́lae,” yalepó.

Pitané Yesu ɔ́ tuɛ́nipó yale fo

(Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18, 18:25-27)

⁶⁹ Atéró Pita, ai be bopéro daaló betere tipi bo-laa dolomó betepa, kale kutó diratere so seimale betɔ́ ɔ́ beterepaae wóló duraalu, “Yákelé u Kaleli whɔ́kó Yesutamo betámó kwɛ́ale whɔ́ ai ape,” yalepó.

⁷⁰ Ti fo depa, so whị feané keletómó Pitané kale so seimalepaae duraalu, “Naao ai dere fota, noa fo yóló déró ẹ kisipanipó,” yalepó.

⁷¹ Atéró, kale whị ẹ ai be bolaare dopóku tụ serekepaae sókó durupupa, me so seimalené ẹ kolóló ai betó mole so whị feapaae duraalu, “I whị ẹkélé, Nasaret whịkó Yesutamo betámó kutu betale whị ai ape,” yalepó.

⁷² Ti fo depa, Pitané kale dere fo kaae Talené keletómó dirii malo yóló duraalu, “Naao ai bopetere whịta ẹ tuénipó,” yalepó.

⁷³ Atéró sawa betale kịlipaae, aimó daae mole mepaae whịrape Pita beterepaae wóló duraalu, “Yàta atimatamo kutu betale whị mo hịti ai ape. Ti noatepae, naao dere fo nakomené yà mo hịtipóló hẹkeamó yó matapó,” yalepó.

⁷⁴ Ai fo depa Pitané duraalu, “Yàlo diàpaae mo i dere ape. Ai whị ẹ mo tuénipó. Yàlo kapala fo depata, ti Talené ẹ mo doasi kwia melóppólópó,” yalepó. Ai fo deretamotóró wà *kakaruk* bané hale yalepó.

⁷⁵ Tétepa, Pitané Yesuné ẹpaae kale *kakaruk* bané hale yaaipatei, naao ẹ tuénipó fo sore félimó yaalópó yale fo kisiipa muni walepó. Atétepa, Pita ẹ belapaae sókó doropóló bituraalu, mo doasi dekené sini wole du betalepó.

27

Judas képi wẹi nale fo
(*Mak 15:1, Luk 23:1-2, Jon 18:28-32*)

¹ Atéró, so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iraperó so wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄i disirapetamo, mo h̄ikatitei Yesu sukópóló daairaalu, fō taleyóló mulalepó. ² Atimané ̄ halika tikiné naase tamo dokóló, kale doasi *Gavman* topo wh̄i Pailat beterepaae dapesó fóló, ama naase tūamó mulalepó.

³⁻⁴ Atéró, Yesu mepaae wh̄iné d̄ópóló eleké deale wh̄i Judas-né Yesutamo fo tok̄ótamo yóló só deratere ala kolóló, amatei yale alamó dapóló, mo dowi fomaake kisipa mualepó. Atéró duraalu, mo so wh̄imó Talepaae momaratere wh̄iraperó so wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄i disirapetamoné ̄ melale 30 *silpa kapa moni* u kale wh̄irapepaae momó melaai felepó. Atéró atimapaae duraalu, “Me h̄asókó fele alakélé inipatei, ̄ d̄ópóló ȳlo h̄aletei eleké deale alané ̄ doasi dowi ala yalepó,” yalepó. Ai fo depa, atimané ̄paae duraalu, “D̄apaae noa yaró de? Ai alata, naaotei ai yale ape,” yalepó.

⁵ Atétepa, Judas-né ama sale *moni* ai kale momatere bepaae fesekée faróló, amatei ̄ képi w̄ei nalepó.

⁶ Atétepa, so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄irapené kale wh̄iné teraae farale *moni* sóró taru duraalu, “I *monita*, wh̄i daai dupuyaleteipa, Kótópaae matere *monitamo* tourāqse yóló fo mulapó,” yalepó. ⁷ Téró, atima fo taleyóló duraalu, i *monita* mepaae wale wh̄irape sukutepa douraaire tiki, kale doka haené wuti aletua dere wh̄irapené hae dupu yaai dapóló mulalepó. ⁸ Ai hae tikita, wh̄i d̄ópóló eleké deyaalemó, melale

moniné dupuyaletiné ai haené doi whjné samea sókó fele haepó, miókélé hãle du betepapó. ⁹⁻¹⁰ Atéyale ala Kótóné kóló whj Jeremaiapaae yó matepa, ama aseýóló muló betere fo motóróti dokonóturaalu yalepó.

“Talené epaae i ala yae yóló muló betere fo sya furaalu, Israel so whj atimané a dupu yóló melale 30 *silpa moniné* doka haené wuti aletu betere whjrapené hae tiki atimanétei dupu yópóló yae,” fo erapó.

Doasi topo whj Pailat-né Yesutamo fo tokótamo yale fo

(Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Jon 18:33-38)

¹¹ Ai ala hãle du betepa, atimané Yesukélé doasi *Gavman* whjné sóró betero betere topo whj Pailat-né keletómó daapa, apaae woseturaalu, “Ya Juda so whj tetéroló kaae tare doasi topo whjé?” depa, Yesuné apaae duraalu, “Naaotóro mo dono ai dere ape,” yalepó.

¹² Ai fo depa, so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapero so whj tetéroló kaae tare whj disirapetamoné kae kae só deratere fo apaae depatei, ama me fo tokó menipó. ¹³ Tétepa Pailat-né apaae duraalu, “Atima kae kae forapené ya só derótu betepatei, ya fo tekeni dere-a noatepa de?” yalepó. ¹⁴ Ai fo depatei, Yesuné kale Pailat-né dere fo mo sawa tokó matere alakélé inipó. Ai ala kale doasi *Gavman* topo whjné kilituraalu, i whjta atimané dere fo tokó matere alakélé mo dumipóló sira yalepó.

¹⁵ Téró, *Gavman* doasi topo whjné ba fo dokó fea atimané dua dere ala sya furaalu, ɔla detere

sukamó so wh̄i touróló, atimané kisipa mole *dipula* betero betere wh̄ikó bet̄a h̄ale f̄ópóló dot̄eyae depa, ti ai wh̄itóró dotonótua dapó. ¹⁶ Atéyale sukamó, dowi ala du betere doi mole wh̄i Barabas *dipula* betero beterepó. ¹⁷ So wh̄i fea atéro wóló touró betepa, Pailat-né atimapaae woseturaalu, “Diaaḡ kisipané-a, mé wh̄i *dipula* sokóló h̄ale f̄ópóló kisipa mute? Barabas dot̄eyarópé, so wh̄i feané Kerisopó du betere wh̄i Yesu dot̄eyaró de?” yalepó. ¹⁸ Ti noatepa meipó. Kale Juda so wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄irapené so wh̄i feané Yesuné doi hale sóró horóló, dukirateremó atima dowi kisipa muturaalu, atimané ḡ daai kale Pailat-né ḡ beterepaae dapesó weirapóló kisipa mualepó.

¹⁹ Atéro, kale Pailat ḡ so wh̄itamo fo tokótamo yaai bituatere tikimó betepa, ama somané fo yó f̄ótu duraalu, “Ȳalo mió mo dowi noke yaleteiné ḡ doasi sek̄e yalepa, ai dowi ala mo bet̄akélé munire wh̄ipaae me ala momókó eraḡse,” yalepó.

²⁰ Téyaletei, so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iraperó wh̄i disirapetamoné so wh̄ipaae duraalu, “Barabas ipaae w̄ópóló dotonóturaalu, Yesu sin̄ópóló oleróló dae yae,” yóló, so wh̄i feapaae sesemeratere fo du betalepó.

²¹ Tétepa, kale *Gavman* wh̄iné sóró betero betere doasi topo wh̄iné woseturaalu, “I wh̄i tamókó mé wh̄i diḡ beterepaae w̄ópóló sokóló dotonaróé?” depa, atimané duraalu, “Barabas w̄ópóló dotonae!” yalepó.

²² Tétepa, kale Pailat-né so wh̄ipaae woseturaalu, “So wh̄i feané Kerisopó du betere wh̄i Yesu neȳaróé?” yóló wosetepa, aimó daae mole so

wh̄i feané duraalu, “Aṣta, filipaa ni tó mó olorae!” yalepó.

²³ Ai fo depa, Pailat-né atimapaae duraalu, “Ai wh̄ita me dowi alakélé inipatei, h̄ale noatepa daró de?” depa, atimané fo mo ti fakeyóló duraalu, “Aṣ filipaare ni tó mó olorae!” yalepó.

²⁴ Tétepa, ai yó mole so wh̄i atimané kisipa mutere ala eraṣóró, Pailat-né seséyalemókélé mo s̄uni, so wh̄iné doasi foya yaaitere ala kolóló, so wh̄i feané keletómó w̄einé ama naase fukutu duraalu, “I wh̄i delemó Kótóné matere kwiata, yaḷo saalomeitei, diaaṣtóró saalopó. Atéro sókó fatere samea yaḷo naasemó yaṣóró, i fokotapa kelere?” yalepó.

²⁵ Ai fo depa, so wh̄i feané duraalu, “Ai wh̄i dele kwiata, Kótóné ḍaró ḍané naale senaaletamopaae melópólópó,” yalepó.

²⁶ Téró, so wh̄i atimané Pailat-paae dotonae yale wh̄i Barabas h̄ale fópóló dotonóturaalu, mepaae diki tare wh̄irapené Yesu fokosói alapi yóló, nalo filipaa ni tó mó oleróló daai dapesó fae yóló melalepó.

*Diki tare wh̄irapené Yesu faleyale fo
(Mak 15:16-20, Jon 19:2-3)*

²⁷ Atéro, kale *Gavman* wh̄iné sóró betero betere topo wh̄iné ama diki tare wh̄irape betere tiki wisinaale Pretorium-paae Yesu duwóló sóró felepó. Téyalemó, diki tare wh̄irape feané a boperóló daane walepó. ²⁸⁻²⁹ Téró, atimané ama deró betere kuti sokóló bet̄a sonaai kuti deralepó. Atéro, mu daai képinétei doasi topo wh̄iné deratere topo taopóló bopeyóló, ama

topomó deralepó. Téro, atimané betą dotó tiki ama turu naasemó taróló, ą daalemó bukutiri tęane doropóló duraalu, “Juda so whinė topo whị-ó!” yóló faleyóló doka doka du betalepó. ³⁰ Atéro atimané ą fesąa apuróló, kale dotó tiki momó fasó sóró, ama topomó momó du momó du betalepó. ³¹ Atéro, atimané ą doka doka du beteró, sonai kuti sókó sóró ama kuti momó deralepó. Téro, ą filipaa ni tómó oloraai dapesó felepó.

*Yesu filipaa ni tómó sukąle fo
(Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Jon 19:17-27)*

³² Atéro dapesó fu beteremó, Sairin be hulua whıkó Saimon ą tųmó hokolaa depa, ą fasóló ai filipaa ni ąpaae naaomo beleyae! yóló seýalepó. ³³ Atéro, atima betą hae doi Kolkotamó sókó walepó. Ai fo feteyóló whinė topo diri mole tikipó. ³⁴ Aimó atimané Yesumó betą hakesąai weıró mo *wain* weıtamo hosekéróló tepeyaleti melalemó néni hýyalepó. ³⁵ Atéro atimané ą filipaa ni tómó oleróló, kılıpaae ama kuti saairaalu atimané ni kukwia teraae horóló mé whinė ni kukwia mo donotóró muni dorowapa, ti ai whịnetóró sua yalepó. ³⁶ Atéro, ą teó sukutu betepa, kale diki tare whịrape atima kaae tawóló betó molepó. ³⁷ ą oleró betere ni topomó i betené dalepóló aseýóló oleralepó. Ai aseýóló olerale fo i ape.

JUDA SO WHỊ TĘTERÓLÓ KAAE TARE TOPO WHỊ YESU I
APE

³⁸ Kale qlémi nuku betale whị tamokélé ątamo betámó, me whị ama turu naase dęró nimó oleróo, me whị fę naase dęró me nimó oleróo

yalepó. ³⁹⁻⁴⁰ Mepaae ai tumó fua wuatere so whi atimané folópu kelepéyóló faleyóló doka doka duraalu, “Yata kale momatere be fisikóló, sore be demó momó teyaalopó du betale whipa, naaotei ya tao sae. Yatamo Kótóné Naalemapata, ti ai filipaa ni taaróló dere ape,” du betalepó.

⁴¹ Atéró kale dere kaae, mo so whimó Talepaae momaratere topo whirapénékélé, Moses-né asere fo yó matere whirapénékélé, mepaae whi disirapénékélé, faleyóló doka doka duraalu, ⁴² “Mepaae whirape sukaqsóro ama tao sua yaletei, a sinaqsóro amatei tao sinitupó. Ti ata, Israel fake so whiné doasi topo whi ereteiné filipaa ni taaróló dorowapa, ti da apaae kisipa tiki tiraalopó. ⁴³ Ama duraalutamo, a Kótóné Naalemapóló kisipa tiki tirateremó, Kótóné a tao saai kisipa mutepa, ti tao sópóló yae,” yalepó. ⁴⁴ Yesutamo kale betámó olerale qlémi nuku betale whi tamonékélé u whirapéné dere kaae, a faleyóló doka doka dere forape dekéro du betalepó.

Yesu sukale ala

(Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

⁴⁵ Téro suka tuamó 12 kilok sukakelemó kaae sóro fóló, be kuluka derepaae 3-kilok-mó hae kwia mo fea dikiyalepó. ⁴⁶ Atéró be kuluka 3-kilok seretamo, Yesuné doasi fo fakeyóló duraalu, “Eloi, Eloi, lama sabakatani,” ai fo feteyóló, “E tetérolo kaae tare Kótó-ó, E tetérolo kaae tare Kótó-ó, e yalo wotoró beteropóló noatepa taaróló feleé?” yalepó.

47 Ti fo depa, mepaae aimó daae mole so wh̄irapené ama ai dere fo wosóló duraalu, “Ama Elaijapaae ape yóló ai dere ape,” yalepó.

48 Tétēpa, atimakó wh̄i bet̄a mo hapale sururu yóló fóló, kale wépi kaae ɔla sóró séli k̄ɛlaa kaae ere moi *wain* w̄ɛi kale wépi kaae ɔlamó tópuró sóró, kapemó haka sóró Yesu n̄ópóló melaai sóró felepó. 49 T́yaletei, mepaae wh̄irapené duraalu, “Ilaija wóló tao sene walémóló kelaalopa, atéró olerópóló taalae,” yalepó.

50 Atéró, Yesuné ama kepe bete sókó furaalu, kale dere kaae doasi fo fake yóló ɔ sinalepó.

51 Atéteretamotoró kale momatere be sat̄aleróló oleró betere kuti óté kaae sóró tereketé doropóló, a salepaae sókó deralepó. Téturaalu, doasi bao yale tikimó kaporapekélé terekeyóló felepó. 52 Atéturaalu, wh̄i dourale tikikélé turukw̄ɛ fóló, mo take Kótóné ama kae sóró betérale so wh̄i sukutepa douraletei, dou taaróló momó kepaayóló fua yalepó. 53 Yesu atéró kepaayóló fi k̄lipaae, ai kale kepaayale so wh̄irape mepaae so wh̄iné kolópóló, Kótóné ama kae t̄enó betere Jerusalem be huluapaae yó male felepó.

54 Atétepa, kale diki tare wh̄irapené topo wh̄iró Yesu me ala yaɔsóró, kaae tare diki tare wh̄irapetamoné doasi bao dere alaró mepaae kae kae dere alarapetamo kolóló, atima fea winé sukóló diri furu furu yóló duraalu, “Haió! i wh̄ita, Kótóné Naalematoró mo h̄itipó,” yalepó. 55 T́éró, Yesu ɔ mepaae ɔla ɔla ȳaȳatēpa tao sóró mótua yale sorape, Kaleli hae kwia taaróló

wóló, Yesupaae eratere ala kelaai mo tumó daae mulu, kese faló beterepó. ⁵⁶ Atima ai sorape kuamó Maktala be hulua sokó Mariakélé, Jems-ró Josis-tamoné hama Mariakélé, Sebediné naalema tamoné hamakélé, atima atéro daae molepó.

Yesu dourale ala
(*Mak 15:42-47, Luk 23:50-55, Jon 19:38-42*)

⁵⁷ Be mo felekemó dikiyaai deretamo, beta Arimatea be whikó néli whi Josep walepó. Ai whi akélé Yesuné yó matere whi betalepó. ⁵⁸ Kale sekéné Yesuné tiki saai dapóló, kale topo whi Pailat-paae wosene felemó, Pailat-né ama diki tare whirapepaae duraalu, “I sekéné Yesuné tiki ama sóró faaipó dapa, sóró fópóló melae,” yalepó. ⁵⁹⁻⁶⁰ Atéro matepa mo de tekée fi *linen* kuti wisi-naalené Yesuné tiki bopeyóló só fóló, mepaae sukale whi dourénire kane dolomó Yesuné tiki mulalepó. Téro kale dou tu kinaai aleyóló mulale kane fake biliraté fóló kinóló a felepó. Ti ai kane dolota, kale whi Josep a sukutepa dourópóló, aleyóló muló betere tikipó. ⁶¹ Atétepa, kale Maktala be hulua sokó Mariaró ama yakoma Mariatamo ai kale whi douró betere tiki kese faróló beterepó.

Yesuné tiki me ala yaqsóró diki tare whirapené kaae tare ala

⁶²⁻⁶³ Atéyale sisópaae dótóró sa a nóló be-tairaalu, ɔla ɔla taleyóló mulóló, be deŕtepa i ala yalepó. Kale moma dere be kaae tare topo whiraperó Farisi whirapetamo Pailat beterepaae fóló duraalu, “Doa whi-ó, ai kale so whi dilikité

kutu betale whi ą sukąai bitu be de sore keme-tepa, ą momó kepaayóló betaalopó depa, dané wosalepó. ⁶⁴ Atéró ai kale sukále whiné ama yó matere whirapené ama tiki ọlémi sóró fóló, mo whipaae ą momó kepaayóló beterapó deté kuturaalu, so whi dilikąalo ai ape. Atéró dilikitere alané ama take folosóró so whi dilikąletei teraae faalopó. Téyaosórópa, naao diki tare whirapené ai kale whi dourale tiki be de soremó mo wisiyóló kaae tawópóló yae,” yalepó.

⁶⁵ Ai fo depa, Pailat-né so whi tetéroló kaae tare whirapepaae duraalu, “Whi douró betere tiki mo wisiyóló kaae tawópóló, mepaae diki tare whirape dapesó fóló, etéro kaae tawae yóló yó melae,” yalepó. ⁶⁶ Atétepa atima fóló, kale whi dou mené tukjyalemóló kelaai tu kinale kane fakeró hąle daale kane kwiatamo meke eróló, tuąmó siri mulóló diki tare whirapepaae kaae tawae yóló sóró daalalepó.

28

Yesu kepaayóló fele fo

(Mak 16:1-10, Luk 24:1-10, Jon 20:1-18)

¹ Téro kale ąa naai tukóló mulale suka kemeyóló *fula* kaae sere be demó mo hikatitei, Maktala be hulua so Mariaró yakoma Mariatamo kale whi dou kelaai felepó.

² Atéró, kale so tamo dou tópaee sókó faai teó fu betepatei, betą *ensel* hepen bemó dorowóló, dou kinó betere kane fake tukwę faróló ą tómó beterepó. Ai kane fake tukwę falateremó, mo doakale bao yalepó. ³ Ama tiki mo epée de kaae

iruraalu, ama deró betere kutikélé mo de tekée fapa kelalepó. ⁴ Ai dou kaae tawóló betó mole diki tare wh̄rapené ̄ kolóló, winé sukóló diri furu furu duraalu, sukóló mole wh̄rape aqyóló haemó deraapisa fóló molepó.

⁵ Téró kale so tamo sókó wapa, kale *ensel*-né atimaamopaae duraalu, “Diaamo wiyaq̄se. Di-aamota, filipaa nimó dale wh̄ Yesu k̄le walet̄ei yālo tuęrapó. ⁶ Ti ̄ta imó muni, ̄ mulale tiki h̄alerapa kelaai ape. Ti take ama yale fotóró dokonóló, ̄ kepaayóló falapó. ⁷ Atér̄apa, diaamo hapale fóló, ama yó matere wh̄rapepaae i fo yae. ̄ mo ti suk̄letei kepaayóló, dī nalo wópóló ̄pi K̄aleli haepaae furaalu, ̄tamo aimó hokolaa yóló kelaalopa, ape yale fo yālo diaamopaae i dere ape,” yalepó.

⁸ Atétepa, kale so tamo wirutei mo h̄jtamo wh̄ dou taaróló, ama yó matere wh̄rapepaae yaai dapóló sururuyóló felepó. ⁹ Atéró fu betepa, Yesu hapale sókó wóló daalu k̄leó yalepó. Atétepa, atimaamo ̄ daalepaae fóló, ama hómó apuó taru Tale-ó du betalepó. ¹⁰ Atétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Wiyaq̄se! Diaamo fóló, yālo norapepaae diaā ę u K̄aleli haemó ke-laasepóló ape yalepó, yaai fae,” yalepó.

Diki tare wh̄rapené i ala kelalepóló yale fo

¹¹ Téró ai kale so tamo fu betepatei, kale mepaae dou kaae tawóló betale diki tare wh̄rape atima momatere be kaae tare topo wh̄rape beterepaae fóló, atimané kelale alarape fea yó melalepó. ¹² Ti fo depa, mo so wh̄imó Talepaae momatere topo wh̄raperó mepaae so

wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄i disirapetamo bet̄apaae touróló bitu, i ala yaalopóló taleyóló mulalepó. ¹³ Atéró fo deyóló, kale diki tare wh̄irape atimané kelale ala mo so wh̄ipaae yaqsóró fo mulótu duraalu, “Mené dīapaae noa ala yaleé depa i fo yae, ‘D̄a firepaae Yesuné ama yó matere wh̄irape wóló, ama tiki ɔlémi sóró falapó yae,’” yóló doasi *moniné* dupuyalepó. ¹⁴ Atéró duraalu, “*Gavman* topo wh̄iné i dere fo wosetepa, dītamo doasi fopaae buóló me ala eraqsóró dīa seséturaalu, d̄anétei ama kisipa tiki feléraalopó,” yalepó. ¹⁵ Téró, kale diki tare wh̄irape doasi *moni* sóró furaalu, atimapaae yae yale fotóróti deté kw̄eyalepó. Atéró dere fo so wh̄i feané wosóló, fakerale fo mió i alimó betó mole Juda so wh̄inékélé wosóló mo kisiparapó.

*Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae yale fo
(Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Jon 20:19-23)*

¹⁶ Téró Yesu ̄ suk̄ai bitu, ama yó matepa wosetere 11 wh̄irapepaae, ̄tamo Kaleli haemó daale hasi fosómó hokolaa yaalopó, yale fo tūeru atima felepó. ¹⁷ Atéró fóló, aimó atimané ̄ kolóló, hemée deyóló betó mulu Tale-ó du be-talepó. Tétu betaletei, mepaae wh̄irapené Yesu ̄ h̄iti yale molópóló, kisipa tamo mutu beterepó. ¹⁸⁻¹⁹ Tétepa, Yesu ̄ atima betere felekepaae fóló duraalu, “Ó hepen bemókélé i haemókélé ere ala fea yālo t̄eteróló kaae tanópóló, Kótóné ̄ sóró beteró beterapó. Térapa, dīa i hae kwiamó betóló fale so wh̄i beterepaae fóló, atimakélé yālo yó matepa wosetere so wh̄i beterópóló, yó maté kw̄eyae. Atéturaalu Alima, Naalema, D̄ei Kepe

Wisi, ɗané betɔ doimó wɛi tópurótua yae. ²⁰ Tétu, yɔlo diɔpaae yae yóló mulale ala fea, atimanékélé wosóló sya fɔpóló yó mótu betae. Yɔlo diɔ taaróló feni, ɗa fea betamó bitiré fóló, kemene fole alimó sókó faalopóló i yóló mulatere ape,” yalepó.

Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Folopa Language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Folopa long Niugini

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Folopa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4e9b4b04-0b47-5583-9c4d-fb82cfdd65c2